

Bistriški Odmevi

glasilo Občine Ilirska Bistrica

| november 2019

| št. 87

| 5300 izvodov

| brezplačno

BO DRŽAVA LE PRISLUHNILA
TEŽAVAM DRŽAVLJANOV
OB MEJI?

EDINSTVENO
KULINARIČNO DOŽIVETJE
NA BISTRIŠKEM

JANJA KONESTABO
POSTALA PRVA
PRESEDNICA ZPZP

Pred vami je nova številka občinskega glasila *Bistriški odmevi*. Vabim vas, da si v njej preberete vse podrobnosti o edinstvenem kulinaricnem doživetju, ki so ga pripravili v *Gostilni Skok* na Baču. Dogodek je bil prava paša za oči, odlično hrano pa so harmonično dopolnjevala vrhunska vina iz Vinske kleti Goriška brda. Večerja z zgodbo je dogodek z dodano vrednostjo, ki je vreden posnemanja!

Janja Konestabo je pevka, učiteljica petja v glasbeni šoli in zborovodkinja ŽPS Kalina ter MpZ Dragotin Kette. V oktobru je postala še prva ženska na čelu Zveze pevskih zborov Primorske. Čestitkam, ki ob tej priložnosti dežujejo iz vseh strani, se pridružuje tudi uredništvo Bistriških odmevov!

Bo država le skušala rešiti probleme ljudi ob meji? Preberite si članek o oblikovanju posebne delovne skupine, ki se bo v prihodnje ukvarjala s to problematiko.

Na Bistriškem smo očistili smeti, ki so jih za seboj pustili ilegalni migranti. V tokratni številki poročamo, kako je potekala in koliko je stala obsežna čistilna akcija.

Lahko si preberete tudi, kako poteka prenova župnijske cerkve sv. Petra. Stavba z bogato zgodovinsko preteklostjo in pomembno umetniško vrednostjo je ponos vseh občanov in občanov, zato na tem mestu objavljamo poziv za darovanje prispevkov za obnovo. »Kjer je volja, je tudi pot!« in čas je, da s skupnimi močmi povrnemo nekdanji sijaj temu krajevemu spomeniku!

Zakorakali smo v najbolj prazničen mesec v letu. V okviru Veselega decembra na Bistriškem je TIC Ilirska Bistrica v sodelovanju z Občino Ilirska Bistrica pripravil številne zanimive dogodke, ki bodo popestrili praznično dogajanje. Tudi letos bo drsališče glavna atrakcija za spretne ljubitelje ledenih ploskev, za vse ustvarjalne pa bodo organizirane delavnice z umetnico Andrejo Kranjec. Otroke bosta pozdravila Miklavž in Dedek Mraz, odrasle pa čaka pester program.

Drage občanke in dragi občani!

V imenu uredniškega odbora Bistriških odmevov vam iz srca voščim blagoslovljene in mirne božične praznike v krogu najbližjih. Novo leto pa naj odpihne vse slabo ter vam izpolni čim več tihih sanj in skritih želja.

Srečno 2020!

Tjaša Kaluža, odgovorna urednica Bistriških odmevov

Vaše prispevke za decembrsko številko pričakujemo najpozneje do 15. decembra 2019 na elektronski naslov: odmevi@ilirska-bistrica.si

Vsa reklamna sporočila, plakate in vabila na delavnice nam pošljite v wordovih dokumentih, da se lahko lektorsko pregledajo.

AKTUALNO	
Bo država le prisluhnila težavam državljanov ob meji?	3
Edinstveno kulinaricno doživetje na Bistriškem	4
Janja Konestabo postala prva predsednica ZPZP	6
Sloga pri obnovi bogate dediščine na Bistriškem	8
Odlagališča, ki ostajajo za ilegalnimi migranti, so očiščena a evidentiranje novih že poteka	10
GOSPODARSTVO, KMETIJSTVO IN TURIZEM	
Pravljica na Gradu Prem	12
ODMEVI IZ NAŠIH KRAJEV	
Trije Bistričani občudovali poskočne konjičke v Mugellu	14
Uradna otvoritev novih prostorov PHV	18
Tridesetletnica 8.b razreda	19
SOCIALNO VARSTVO IN ZDRAVJE	
Moja zgodba	24
Toliko sem izgubila – kam se lahko zatečem po pomoč?	27
Brezplačni tečajji Ljudske univerze Ilirska Bistrica	28
Do zdravja s skupnimi močmi	31
VGC Dom na Vidmu	32
Odsotnosti ambulantne družinske medicine	34
Cepjenje proti gripi	35
Zobni vsadki – kaj predstavljajo in kdaj jih potrebujete?	36
10 živil za zdravje črevesja	37
Krepitev duševnega zdravja preprečuje samomore	39
KULTURA	
Slikarski artefakti Elisabette Bacci v Pavlovčevi galeriji	40
Že četrtno stoletje na sceni	44
Uspešno organiziran Ex-tempore Snežnik in velik uspeh najmlajše članice FK Sušec na državnem novoju	45
ŠOLSTVO IN ŠPORT	
Projekt Erasmus OŠ Rudolfa Ukoviča Podgrad	47
Bogatajevi dnevi v Postojni in plezanje	48
Člani KK Oldersi aktivno v novo sezono	50
POTOPIS	
Z motorjem po ZDA – Katarina Škrab in Sebastijan Udovič iz MK Feistritz	52
NAPOVED DOGODKOV	
Veseli december – plakat	54
Koledar dogodkov v občini Ilirska Bistrica	55
RAZVEDRILO	
Nagradna križanka Bistriških odmevov	56

Bistriški odmevi – glasilo Občine Ilirska Bistrica

Izdajatelj: Občina Ilirska Bistrica, Bazoviška cesta 14, 6250 Ilirska Bistrica | **Odgovorna urednica:** Tjaša Kaluža | **Uredniški odbor:** Boštjan Primc, Adrijana Kocjančič, Špela Barba, Maja Uljan, Stanislav Zver, Anja Zidar in Nevenka Ujčič | **Sedež uredništva:** Bazoviška cesta 14, 6250 Ilirska Bistrica | **E-naslov:** odmevi@ilirska-bistrica.si | **Lektoriranje:** Tamara Rojc | **Oblikovanje:** Ida Demšar, Design Demšar d.o.o. | **Grafična priprava in tisk:** PRESENT d.o.o., Dolenjska cesta 43, 1000 Ljubljana | **Naklada:** 5330 izvodov | **ISSN** 2536-2917 | Glasilo brezplačno prejmejo vsa gospodinjstva v občini Ilirska Bistrica. | Uredništvo si pridružuje pravico krajšanja prispevkov in spremembe naslovov. Avtorica nepodpisanih člankov je odgovorna urednica. Prispevkov ne honoriramo. | **Fotografije:** Vojko Mihelj, Katarina Škrab, Darja Kranjc, Valerijo Jurca, Darinka Gržina, Stanislav Zver, Andrej Vrh, Stojan Spetič, Tamara Urbančič, Maja Uljan, Mateja Kakež, Tjaša Kaluža, KMS, PHV, arhiv Janje Konestabo, DU3ŽO Ilirska Bistrica, KŠTD Tabor Kalc, arhiv ŽPS Kalina, arhiv MpZ Dragotin Kette, DI Ilirska Bistrica, Društvo vezi, DZA Ilirska Bistrica, ZD Ilirska Bistrica, DU Ilirska Bistrica, DSO Ilirska Bistrica, Vrtec Jožef Maslo Ilirska Bistrica, OŠ TT Knežak, Gimnazija Ilirska Bistrica, GŠ Ilirska Bistrica, CSD Ilirska Bistrica, RK Ilirska Bistrica, KK Oldersi | **Fotografija na naslovnici:** Tjaša Kaluža

BO DRŽAVA LE PRISLUHNI LA TEŽAVAM DRŽAVLJANOV OB MEJI?

Predsednik vlade Marjan Šarec se je z župani obmejnih občin dogovoril za oblikovanje delovne skupine, ki bo pripravila sistemske rešitve za obvladovanje vplivov migracij in izboljšanje življenjskega standarda prebivalcev obmejnih območij. Ilirskobistriški župan Emil Rojc je zadovoljen z izplačilom sredstev za stroške čiščenja odpadkov, ki so jih za seboj pustili nezakoniti migranti.

V ponedeljek, 4. novembra 2019, so se podpisniki *Pobude za zaščito prebivalcev in bivalnega okolja zaradi nezakonitih migracij* zbrali pri predsedniku vlade in mu predstavili svoje predloge o načinu reševanja razmer ob meji. Po konstruktivni izmenjavi pogledov in mnenj so se dogovorili, da se bo pod vodstvom ministra za notranje zadeve Boštjana Poklukarja v štirinajstih dneh oblikovala posebna skupina, sestavljena iz predstavnikov županov in predstavnikov vlade, ki se bo posvetila sistemskim rešitvam pri reševanju migrantske krize in izboljšanju razmer za življenje ljudi ob meji.

»Danes smo evidentirali probleme, s katerimi se srečujemo. Strinjali smo se, da gre za dolgotrajen proces, zato se bomo morali večkrat sestati in skupaj poiskati rešitve ter finančna sredstva. Čeprav ni bilo nobenih konkretnih obljub, smo zelo zadovoljni, da smo se dogovorili o načinu reševanja teh problemov. Zavedamo se, da se bodo le-ti odpirali na novo, sproti pa bomo morali iskati tudi nove rešitve,« je na tiskovni konferenci po zaključenem sestanku s premierjem dejal ilirskobistriški župan Emil Rojc.

Neustrezna infrastruktura, pomanjkljiva javna razsvetljava, slaba pokritost signala za mobilni telefon in prioriteta zdravniška oskrba migrantov med najbolj perečimi temami.

»Želimo poiskati sistemske rešitve na področju reševanja infrastrukturnih problemov ob meji, ki se dotikajo prebivalcev ob meji

in policije ter vojske, ki ob meji patrolirata. Velik problem so neustrezne ceste, gozdne poti in ostala infrastruktura. V okviru te skupine želimo preučiti prilagoditve in izboljšave delovanja sistema zdravstva, komunale, prevozov otrok v šolo, gasilcev, policije. Še naprej želimo razvijati tehnično varovanje in najti rešitve za vzdrževanje teh sistemov. Zanima nas tudi sistemski pristop k reševanju in pomoči gospodarstvu, kmetijstvu in turizmu, ki so prizadeti zaradi migrantske krize in dosedanjih ukrepov,« je glavne zahteve županov obmejnih občin povzel župan Občine Črnomelj Andrej Kavšek.

Župan Občine Kostel Ivan Črnkovič je izpostavil problema, s katerima se soočajo vse občine ob meji – uničenost občinskih cest zaradi policijskih in vojaških vozil ter slaba javna razsvetljava, ki nezakonitim prebežnikom omogoča lažje gibanje po obmejnem območju.

»Skoncentrirani smo predvsem na tiste ukrepe, ki so v dobrobit lokalnega prebivalstva in hkrati lajšajo izvajanje nalog policiji in vojski. Če na določenem področju ni signala za mobilni telefon, je to problem za občane, ki ne morejo poklicati policije, kot tudi za policiste in vojake, ki ne morejo komunicirati med seboj. Naš cilj je, da se občina v celoti pokrije z mobilnim signalom, tudi na tistih področjih, kjer to ni ekonomsko upravičeno,« je na težave v domači občini opozoril župan Emil Rojc.

V nadaljevanju je bistriški župan izpostavil tudi problem zdravstvene oskrbe migrantov: »Ko policija ujame migrante, ki potrebujejo zdravniško pomoč, jih pripelje na urgenco, kjer so tudi naši ljudje. V tem primeru se urgencia prekine, saj morajo naši ljudje počakati, da najprej oskrbijo migrante. Po obravnavi migrantov mora medicinsko osebje razkužiti prostor pred sprejemom novega pacienta. To je za naše ljudi moteče, zato smo predlagali, da migrante oskrbi Slovenska vojska s svojim zdravstvenim osebjem.«

Med aktualnimi temami, ki jih bo obravnavala bodoča delovna skupina za obvladovanje vplivov migracij ob meji in jih je v *Pobudi za izboljšanje razmer v obmejnih občinah* podpisalo šestnajst županov obmejnih občin, so tudi dodatna finančna sredstva za čiščenje okolja, večje število policistov in vojakov na meji, dodelitev policijskih pooblastil vojski, zagotovitev večje osebne varnosti in zaščite pred boleznimi za prebivalce ob meji, boljša opremljenost gasilskih enot za požare v gozdovih, ustrezno čiščenje žičnate ograje, nadomestila za izpad prihodkov, znižanje dajatev iz naslova katastrskega dohodka in državno subvencioniranje zavarovalne premije za zavarovanje premoženja občanov.

Kot primer dobre prakse sodelovanja Občine Ilirska Bistrica z državo je župan Rojc izpostavil plačilo zahtevkov v višini približno 10.000 evrov za povračilo čiščenja približno 6 ton odpadkov, ki so jih za seboj pustili prebežniki v bistriški občini. Ker sklep vlade o finančni pomoči občinam, ki se soočajo z odvrgnimi odpadki migrantov, velja le do konca tekočega leta, Rojc upa, da bo imela vlada tudi v naslednjem letu posluh za sanacijo okolja, saj meni, da se je pobrala le polovica vseh odpadkov, in obenem dodaja, da že nastajajo nova odlagališča, ki še niso uradno evidentirana. ●

EDINSTVENO KULINARIČNO DOŽIVETJE NA BISTRIŠKEM

Preplet izvrstne hrane in vrhunskih vin je recept za čaroben večer, ki so ga predzadnjo soboto v novembru pripravili v *Gostilni Skok* na Baču. Že šesti tovrstni tematski dogodek je dokaz, da za gurmansko razvajanje brbončic ni potrebno oditi v sosednje občine, saj se dobro je tudi na *Belem kamnu*.

Po obisku različnih dogodkov, kjer so uspešno spojili kulinariko in kapljico rujnega, so se pred dobrima dvema letoma odločili, da tudi v *Gostilni Skok* pričnejo s podobnimi tematskimi večeri, ki so jih pripravili v sodelovanju z vinarji iz primorskega vinorodnega okoliša. Tri gurmanske večere so pripravili z vinsko spremljavo vin Ferjančič iz Planine nad Ajdovščino, tokrat pa so gostom že tretjič predstavili bogato ponudbo Kleti Brda iz Dobrovega.

Letnemu času primerno sta gostitelja večera brata Boštjan in Dejan Skok dogodek poimenovala *Jesen na domači brjači*. V kuhinji sta tokrat gostila kulinaričnega mojstra Damjana, ki že vrsto let ustvarja in raziskuje nove smernice sodobne kuhinje. Vrhunsko žlahtno kapljico je gostom približal Jernej Sirk, sommelier in zastopnik *Vinske kleti Goriška Brda*, s sodelavcem Boštjanom Kon-

Potovanje po »domači brjači« je z uvodnim nagovorom otvoril gostitelj Dejan Skok ter nas postregel s pozdravom jeseni: s prazničnim plesom mehurčkov ikone med peninami peneče rebule s prefinjenim dodatkom briške breskve. Sveži vetrič je zapihal s hladno predjedjo rostbeef na solatnem šopku z hrenovo peno in sladko gorčično omake ter popečen kruh iz domače peke, ki ga je lepo dopolnila nova Krasno rebula. Rebula velja za sveže vino, ki je zorjeno v lesenih sodih in je poznano po čvrsti strukturi ter briški mineralnosti. Gostje so se vrnili nazaj k tradiciji, ko so okusili na sodoben način pripravljeno toplo predjed z jurčki na žaru, telečjimi jetrci po receptu naših babic in ocvrto polento z majaronom s kalčki rdeče pese. K izbrani jedi sta se lepo podala bogati sivi pinot Bagueri, ki zori v hrastovih sodih, in nova prestižna blagovna znamka de

cutom. Ob tej priložnosti sta predstavnika briške kleti poleg uveljavljenih linij gostom predstavila najnovejšo linijo de Baguer, ki je poimenovana po Silveriju de Bagueru, graščaku Dobrovega in pionirju vinarstva v Brdih, ki je leta 1880 zasadil prvi vinograd, kot ga poznamo danes. De Baguer je uvedel vinski arhiv in tudi oral ledino s suhimi in stekleničenimi vini. Vini de Baguer tako odlikujeta prefinjenost in eleganca v slogu sodobnih evropskih vin, saj se ponašata z elegantnim značajem, ki ga zaznamujejo mehkoba, polnost in aromatičnost, zato sta se izkazali kot odlični sopotnici sobotnega kulinaričnega večera.

Baguer s posebnim stilom polnega in aromatičnega vina chardonnay-sauvignon. Po obeh predjedeh je prišla na vrsto topla jesen, kjer v barvah prevladuje žareče oranžna, ki jo najboljše ponazori bučna juha z bučnim oljem ter praženimi bučnimi semeni in mlečno peno. Glavno jed gastronomskega večera je obeležila jesenska pripoved s kostanjevim pirejem, pečeno gomoljno zelenjavo na pastinaku, natrganim svinjskim plečatom v mrežici in kremo iz rdečega zelja. Za vinsko spremljavo glavne jedi so izbrali strukturen, bogat in večplasten merlot Bagueri ter prefinjen de Baguer merlot-cabernet franc, kjer se prepleta struktura merlota s sadno noto, ki jo oddaja cabernet franc. Za zaključek večerje so se gostitelji odločili še zadnjič pomahati v slovo poletju z bogatim krožnikom, ki so ga sestavljali pistacijin biskvit z moussom bele čokolade s kardamonom in mangovo emulzijo s pasionko v notranjosti. Na vrhu je kraljeval kandirani ananas, ob strani pa so za razgibanost krožnika poskrbeli kokosov crumble, pistacijin prah, čokoladne perle, kokosov čips in pasionkina meringa. Piko na i fuziji sladkih okusov je lepo dopolnil ravno prav sladek in lahkoten peneči muškati selection, pridelan iz skrbno izbranega grozdja rumenega muškata.

»V naši vinski kleti podpiramo spajanje jedi in vina, saj imajo ljudje priložnost spoznavati našo kulturo in naša vina, po

drugi strani pa uživajo v primorski oziroma mediteranski kulinariki. Ta dogodek je že tretji po vrsti in ocenjujem ga kot daleč najboljšega. Kapacitete gostilne so bile v celoti zapolnjene, ambient je odličen, hrana je okusna in z izbranimi vini iz Goriških Brd smo zajeli pravo poezijo okusov. Zato si današnji dan zasluži oceno odlično 5,« je vinsko-kulinarično popotovanje na Baču ocenil sommelier Jernej Sirk.

Tudi gostitelj večera in sommelier 3. stopnje Boštjan Skok je izpostavil pomen organiziranja tovrstnega tematskega dogodka: »Nocoj smo videli, da je visoka kulinarika v povezavi z vrhunskimi vini dostopna tudi v naših krajih. Obiskovalci so imeli priložnost spoznati in preizkusiti različne sorte vin: od svežih linij vina do bolj strukturnih vin, vin ki zorijo dalj časa oziroma ki zorijo v lesu. Spoznali so tudi cenovni razpon med vini in prav dogodek

kot je danes je odlična iztočnica za spoznavanja vinske kulture in kulinarike.«

Boštjan Skok, ki je veliko časa preživel v kuhinji gostilne svojih staršev, se je leta 2013 odločil za temeljito raziskovanje vinskega področja in uspešno opravil tečaj za sommelierja 1. stopnje. Dve leti pozneje je svoje znanje izpopolnil na tečaju za sommelierja 2. stopnje, željo po nadgradnji vede o vinu pa se mu je izpolnila letos, ko je v maju opravil še zadnjo stopnjo tečaja ter postal sommelier 3. stopnje- do sedaj edini v naših krajih.

Za konec je Boštjan Skok izpostavil, da je bil uspešen večer rezultat dobrega sodelovanja celotne ekipe a: »le s pravilno komunikacijo med sommelierjem in kuharjem pridemo do prave kombinacije spajanja hrane in vina. Današnji večer je dokaz, da nam je to uspelo. Ljudje so prepoznali vrednost takšnih dogodkov in zanimanje zanje je iz leta v leto večje. V tej smeri bomo nadaljevali tudi v prihodnje.« ●

JANJA KONESTABO POSTALA PRVA PREDSEDNICA ZVEZE PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE

Janja Konestabo se je v oktobru kot prva predstavnica ženskega spola zavihtela na čelno pozicijo primorskega zborovskega petja. Uspešna akademska glasbenica v domači občini vodi kar dva zbora – »Žensko pevsko skupino Kalina« in »Moški pevski zbor Dragotin Kette« ter poučuje solo petje na Glasbeni šoli Ilirska Bistrica.

Zveza pevskih zborov Primorske, ki letos praznuje že 51 let svojega delovanja, je 23. oktobra organizirala občni zbor, kjer so izvolili novo vodstvo zveze. Vodenje Zveze pevskih zborov Primorske je bilo zaupano Janji Konestabo, ki je tako postala prva predsednica primorske pevske zveze. Janja Konestabo je prevzela »štafetno palico« iz rok Antona Baloha, ki je zaposlen na Ministrstvu za šolstvo in šport kot vršilec dolžnosti generalnega direktorja Direktorata za predšolsko vzgojo in osnovno šolstvo.

Akademska glasbenica Janja Konestabo je močno vpeta v glasbeno dogajanje v domači občini, saj poleg predajanja bogatega glasbenega znanja mlajšim generacijam pevk na Glasbeni šoli Ilirska Bistrica vodi tudi dva bistriška pevska zbora.

Z članicami *Ženske pevske skupine Kalina* zelo uspešno širijo slovensko pesem

med poslušalci v Sloveniji, zamejstvu in tujini. Leta 2013 je ŽPS Kalina izdala svojo prvo zgoščenko z naslovom *Roža na vrtu*. Članice zbora so redne udeleženke *Tabora slovenskih zborov* v Šentvidu pri Stični in kot prave Primorke vsako leto rade zapojejo na reviji *Primorska poje*. Vsekakor pa jim ni nobena pesem tuja. Članice povedo, da rade zapojejo kadarkoli, kjerkoli in z vsakim, kajti ko zmanjka besed, je tu pesem, ki pove vse. Prav s tem sporočilom so gostovale v Madridu, Berlinu, pri Slovenskem združenju Triglav iz Bitole, zamejskih Slovincih v Italiji, na Hrvaškem in še marsikje.

Z letošnjo pevsko sezono je Janja Konestabo postala umetniška vodja *Moškega pevskega zbora Dragotin Kette* iz Ilirske Bistrice, ki s svojim ubranim petjem navdušuje občinstvo že več kot 70 let. »Kettejevci« sodelujejo na koncertih

v Sloveniji in tujini, njihov repertoar pa vsebuje partizanske in ljudske pesmi ter sakralne skladbe. S svojim resnim in odgovornim delom člani zbora kažejo pevske kulturo, pripravljenost do sodelovanja na prireditvah in poseben odnos do pete pesmi, saj ima vsaka pesem drugačen naboj, drugačno harmonijo in energijo. MoPZ Dragotin Kette je zbor, ki se je pred petdesetimi leti udeležil prve revije pevskih zborov *Primorska poje* in je eden izmed osmih zborov na Primorskem, ki so iz rok predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja na slavnostnem koncertu *Primorska poje* v Portorožu prejeli priznanje za udeležbo na vseh petdesetih revijah *Primorska poje*.

Janja Konestabo je kot zborovodkinja zelo ponosna na svoje pevke in pevce, saj ji skrbno sledijo v njeni želji, da se mora vsaka pesem dotakniti slehernega človeka in ga napolniti z radostjo, žalostjo in hrepenenjem. Kot predsednica *Zveze pevskih zborov Primorske* pa bo še naprej bogatila in razvijala sodelovanje med pevci, pevske skupine in zborovodjami. Kot pravi nova predsednica ZPZP, bo prisluhnila vsakemu glasu, pa naj bo tih ali glasen, odločen ali plah, od blizu ali daleč in skupaj bodo ustvarjali prečudovito melodijo ter jo prelivali v notna črtovja povezovanja, srčnosti in lahkonosti.

Predsednica Konestabo zatrjuje, da bodo v ZPZP še naprej sodelovali s sorodnimi organizacijami iz zamejstva, s katerimi si delijo vrednote in cilje povezovanja ter preseganja meja. Mednje sodijo *Zveza slovenskih kulturnih društev v Italiji*, *Zveza slovenske katoliške prosvete Gorica* in *Zveza cerkvenih pevskih zborov Trst* ter druge organizacije v Benečiji, na Tržaškem, Goriškem, Hrvaškem, Madžarskem in avstrijskem Koroškem. Obenem je izpostavila dobro sodelovanje z Javnim skladom RS za kulturne dejavnosti in njihovo podporo pri izvedbi revij *Primorska poje*, v prihodnosti pa si želi še intenzivnejšega združevanja in prepletanja vezi med organizacijskim delom in zborovsko ustvarjalnostjo. Svoje videnje glasbenega ustvarjanja in izražanja pa najbolje predstavi z naslednjimi besedami: »Povezuje nas petje, glasba, bitje srca. Naj privre na dan Pesem!«

UMETNIŠKA POT JANJE KONESTABO

Janja Konestabo je svoj glasbeni talent pokazala že zelo zgodaj, saj je že v 5. razredu osnovne šole postala članica *Komornega dekleškega zbora Vox Ilirica*, ki ga je tedaj vodila Marija Slosar Lenarčič, in z njim osvojila številne nagrade ter priznanja. Po zaključenem Osnovni šoli Dragotina Ketteja v Ilirski Bistrici

se je izobraževala na STOGŠ v Kranju, nato pa se je vpisala na Strojno fakulteto v Mariboru, kjer je pridobila naziv univerzitetni diplomirani inženir tekstilstva, smer konfekcija. Med študijem se je vpisala na Srednjo glasbeno šolo v Mariboru, ki jo je uspešno zaključila v razredu prof. Alenke Češarek Krnjak. Po zaključenem študiju pa jo je srce vodilo v glasbene vode in Janja Konestabo je postala študentka Akademije za glasbo Ljubljana, kjer je uspešno zaključila solo petje pri prof. Alenki Drnač Bunta.

Dolga leta je bila članica opernega zbora SNG Opera in balet Maribor ter SNG Opera in balet Ljubljana. Prav tako je bila članica komornega pevskega zbora RTV Ljubljana. Kot solistka se je prvič predstavila v Mozartovi *Čarobni piščali*. Sledila je glavna vloga Dide v Purcellu-

vi operi *Dido in Enej* ter solistična vloga prevzetne Marcelline v Mozartovi *Figarovi svatbi*, ki se je izvajala v Trstu. S skladateljem Bojanom Glavino je posnela zgoščenko s samospevi Makse Samse ob spremljavi *Tria Julius*. Njeno sodelovanje z Vipavskimi tamburaši je prav tako obrodilo sadove, saj so posneli skupno zgoščenko z naslovom *Potepanje po Sloveniji*.

Janja Konestabo aktivno nastopa kot koncertna pevk, operna pevk in kot interpretka samospevov doma in v tujini. Pri svojih nastopih sodeluje s številnimi komornimi sestavi, pihalnimi orkestri in solisti. Kot profesorici petja na Glasbeni šoli Ilirska Bistrica, zborovodkinji dveh pevskih zborov in predsednici ZPZP ji novih izzivov zagotovo ne bo zmanjkalo, a njen nalezljiv nasmeh in dobra volja ji bosta brez dvoma služila kot dobra popotnica za nadaljnje uspešno delo.

V NOVI SESTAVI ZVEZE PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE KAR TRIJE BISTRIČANI

Poleg nove predsednice zveze Janje Konestabo sta pomembni funkciji v ZPZP zasedla še dva Bistričana, ki sta se zapisala med uspešne vokalne interprete v domači občini. Član upravnega odbora je postal član MoPZ Dragotin Kette Janez Mizgur, mesto v nadzornem odboru pa je pripadlo članici ŽPS Kalina Elki Možina.

Občani pričakujejo, da se bo dobra zastopanost domačih ljudi v vodstvu zveze odražala v še pestrejšem programu gostovanj in priložnostnih koncertov vokalnih skupin iz vse Primorske in zamejstva v bistriškem hramu kulture. ●

SLOGA PRI OBNOVI BOGATE DEDIŠČINE NA BISTRIŠKEM

Skupaj zmoremo in to dokazujemo tudi v Ilirski Bistrici. Domačini in soro-
dniki, ki trenutno živijo izven domačega kraja, dokazujemo, da imamo radi
svoj kraj. Prenova cerkve sv. Petra poteka po načrtih. Prenovljena naj bi odpr-
la svoja vrata leta 2020.

Začetek prenove smo opazili takoj za tem, ko je bila ponovno prebarvana streha cerkve. V živih barvah je zasijala že poleti, ne glede na to, iz katere strani se pripeljemo. Še posebej se na tej najstarejši zgradbi mesta pogled ustavi po-
potnikom, ki se vračajo s Snežnika. Ob gotških oknih, ki so opazna z vzhodne strani, je prav tako obnovljena tudi južna stena cerkve.

VELIKO PROSTOVOLJNIH UR ZA LEPOTO KRAJA IN KULTURE

Številni dobrotniki so kmalu po soglasni odločitvi o pomenu prenove (referendum v Župniji marca 2018) resno zavihali rokave ter pričeli z zbiranjem sredstev in prvimi deli. Danijel Janežič, član gospodarskega sveta župnije, je predstavil, kako pomembno vlogo ima prostovoljno delo pri obnovi: »Z deli smo začeli v ponedeljek, 6. maja 2019, dan po prazniku svete birme. Kar nekaj del se je opravilo in se jih bo še opravilo »udarniško«. Cel teden je 54 prostovoljcev iz naše župnije praznilo cerkev; odbili smo tudi omete najprej do treh metrov višine, nato pa še do venca. Nato so dela prevzeli mojstri. Prostovoljno so bila obnovljena

cerkvena vrata; izvedeni so bili še barvanje okenskih križev, zatesnitev oken z notranje strani, razni prevozi ipd. Del je še veliko, a opravljamo jih res z veseljem, saj nima vsak rod priložnosti sodelovati pri tako veliki obnovi. Vabim vse, ki lahko pomagajo bodisi s svojim delom ali finančno pomočjo, da se nam pridružite. Stopimo skupaj in poskrbimo, da ta kulturni spomenik in ena najstarejših zgradb našega kraja zaživi v novi podobi.«

DAN ODPRTIH VRAT

Na praznik vseh svetih 1. novembra je potekal dan odprtih vrat. Zainteresirana javnost si je lahko od znotraj ogledala, kako potekajo obnovitvena dela. Obisk je bil zelo dober, tudi odziv obiskovalcev vliva upanje, da bomo uspeli zbrati zadostna sredstva za vsa planirana dela.

POTEK OBNOVE V 2019

Njeni gotški temelji in poslikave Toneta Kralja imajo nacionalni pomen, a največjo vrednost ima cerkev za ljudi, ki v tem kraju živimo. V njej se zbirajo številne generacije že od 15. stoletja. Obnovo v sodelovanju z gospodarskim svetom vodi župnik Stanko Fajdiga: »V lanskem

letu smo prišli do točke odločitve – ali cerkev prepustimo počasnemu propadanju ali pa stopimo skupaj in naredimo nekaj dobrega. Vesel sem aktivnega sodelovanja gospodarskega sveta, še bolj pa zahvalen za pripravljenost vernikov, da prispevajo svoj delež in tako obnovo sploh omogočijo. Vedeti morate, da gre za eno največjih obnov verskih objektov v naši občini v zadnjih 100 letih. S sanacijo tal, ki je sedaj tudi odobrena, verjetno naslednjih 100 do 200 let tako velikih del ne bo. Torej delamo res veliko delo. Na to kaže tudi predvidena ocena stroškov, ki znaša (brez sanacije tlaka) 342.000 EUR. Do sedaj smo z darovi posameznikov, družin in podjetij zbrali že nekaj več kot 200.000 EUR. Veseli smo, da bo pri obnovi pomagala tudi Občina Ilirska Bistrica, s katero smo na podlagi razpisa podpisali pogodbo o sofinanciranju v višini 60.000 EUR. Sredstva iščemo tudi preko drugih javnih razpisov. Poskusili smo na državnem razpisu Ministrstva za kulturo, pa smo bili žal neuspešni. Za pokritje stroškov lahko računamo predvsem na dobrohotnost, darežljivost in solidarnost posameznikov in podjetij iz naših krajev. Vsi smo namreč dolžni skrbeti za lepoto in kulturo kraja, v katerem živimo. Naj povem, da vseskozi dobro sodelujemo z Zavodom za varovanje kulturne dediščine iz Nove Gorice iz z arheologiji. Ob odbitju ometov se je razkrila tudi stara podoba cerkve. Pokazalo se je, da je celoten prezbitერიj gotški – glede na podpis kamnoseka je bil narejen okrog leta 1470. Ohranjeni so: kamnit slop med ladjo in prezbitერიjem (oltarnim delom cerkve), niša v desni steni pri oltarju, ki je verjetno star duhovnikov sedež, dva gotška stebra s kapiteljema in

med njima kamnit venec za oltarjem in tri gotska okna za oltarjem z dobro ohranjenimi kamni. Geo-radarski posnetki tal cerkve kažejo stare zidove, ki jih nameravajo arheologi pogledati z dvema sonda-ma ob obnovi tlaka. Tako bo ob obnovi cerkve znanega nekaj več tudi o lokalni zgodovini kraja. Za že izkazane darove se vsem iskreno zahvaljujemo in obenem tudi priporočamo.« Poleg tega je Gospo-darski svet skupaj s pastoralnim svetom v oktobru sprejel dodatno odločitev za sanacijo tlaka v cerkvi. Za to v sodelo-vanju z Zavodom za varovanje kulturne dediščine iščejo najprimernejšo rešitev.

ORGLE BODO PO ŠTEVILU REGISTROV MED NAJVEČJIMI NA PRIMORSKEM IN NOTRANJSKEM

»Pri orglah želimo ohraniti njihov znači-len Mascionijev zvok s svežino nekaterih

dodanih registrov in izpeljank iz starih. Obeta se nam čudovit, nadgrajen inštru-ment, ki ne bo služil le bogoslužju, ampak bo zažarel tudi kot koncertno glasbilo,« je ob tem povedala akademska cerkve-na glasbenica in profesorica glasbe Da-mjana Kinkela, ki kot zborovodkinja in organistka deluje v tej cerkvi od leta 2000. »Tovrstne orgle sodijo v skupino zvočno zelo pestrih orgel in prepričana sem, da bodo zelo zanimive za bistriške in druge slovenske ter tuje orglavce in komor-ne glasbenike, ki bodo v Trnovem in Ilirski Bistrici dvignili raven razumevanja glasbe in glasbene kulture,« je še dodala.

Hvaležni smo za vsak vaš dar za obnovo in se še priporočamo. Svoj dar lahko naka-

žete na poseben transakcijski račun, odprt pri Intesa Sanpaolo bank (Banka Koper), ki je namenjen samo sredstvom za obnovo.

Podatki za nakazilo:

ŽUPNIJA ILIRSKA BISTRICA,
JURČIČEVA ULICA 29,
6250 ILIRSKA BISTRICA

Koda namena: CHAR

Namen: DAR ZA OBNOVO
SV. PETRA

TRR: SI56 1010 0005 6636 840

BIC: BAKOSI2X

Sklic: SI99 ●

Pripravljalni odbor

ODLAGALIŠČA, KI OSTAJAJO ZA ILEGALNIMI MIGRANTI, SO OČIŠČENA A EVIDENTIRANJE NOVIH ŽE POTEKA

V bistriški občini so zaključili z odstranjevanjem odpadkov, ki so posledica nezakonitih migracij. Prva dva računa za stroške čiščenja je država že poravnala. Ker je ukrep vlade o finančni pomoči občinam, ki se soočajo z odvrženimi odpadki migrantov, veljal le do konca novembra, na Občini Ilirska Bistrica upajo, da bo ukrep podaljšán tudi v naslednje leto, saj se pojavljajo vedno nova divja odlagališča.

Prva faza čiščenja, ki je potekala v septembru, je zajemala odstranjevanje odpadkov na lokacijah na območju Kočanje, Jelšan, Dolenj in Podgrada. V drugi fazi čiščenja so bila sanirana področja Šembij, Koritnic, Mašuna, Sviščakov, Podgrada, Staroda, Račic, Industrijske cone Plama, Jelšan in Harij. V naslednjih fazah čiščenja pa se je saniralo še divja odlagališča na Gomancih, v Zabičah, Sabonjah, Zajelšju, Harijah, Dolenjah, Jelšanah in na območju proti Sviščakom.

Za prvo etapo čiščenja odpadkov, ki so jih za seboj pustili migranti, je Občina Ilirska Bistrica prejela nakazilo v višini 571 EUR, druga etapa čiščenja je stala 2777 EUR, za zaključni etapi sanacije

Darko Adam

divjih odlagališč pa je občina na državo naslovila zahtevka v višini 7696 EUR in 6558 EUR.

Delavci Javnega podjetja Komunala d.o.o. Ilirska Bistrica so na skupno 65 lokacijah v bistrških gozdovih pobrali dobrih 10 ton odpadkov, ki so jih pripekljali v Zbirni center Globovnik, kjer so jih ustrezno ločili v posebne zabojnike.

S ČIŠČENJEM ODLAGALIŠČ ZADOVOLJNI TUDI LASTNIKI ZEMLJIŠČ

Z uspešno izpeljano sanacijo divjih odlagališč pa niso zadovoljni le na Občini Ilirska Bistrica, ampak razvoj dogodkov veseli tudi lastnike zemljišč, kjer so prebžniki pustili svoja oblačila in ostale odpadke. »Iskreno se zahvaljujem Občini Ilirska Bistrica, JP Komunala d.o.o. Ilirska Bistrica in Policijski postaji Ilirska Bistrica, da so se hitro odzvali in da je moje zemljišče znova čisto. Če njih ne bi bilo, bi te smeti ostale na parceli. Medvedi, lisice in divjad bi odpadke raznesli naokrog, plastična embalaža pa bi ostala in onesnaževala okolje. Smeti na mojem zemljišču sem odkril konec avgusta in zelo me veseli, da je sedaj že vse počiščeno,« je uspešno intervencijo vseh deležnikov pohvalil Darko Adam iz Koritnic.

EVIDENTIRANJE NOVIH ODLAGALIŠČ ŽE POTEKA

Pri odkrivanju novih lokacij odpadkov Občini Ilirska Bistrica pomagajo lovci,

gozdarji, planinci in ostali občani. Trenutno je znanih 30 lokacij na področju celotne občine od Brkinov, Gomanec, Sviščakov, Podgrada in Staroda do Velike in Male Bukovice. Ko bo vlada sprejela novo uredbo o sofinanciranju čiščenja divjih odlagališč, bo posebej za to usposobljeni delavci JP Komunala pričeli z čiščenjem novih lokacij.

Občina Ilirska Bistrica poziva občane, da naj fotografije odlagališč z GPS koordinatami pošljejo na naslov: obcina.ilirska-bistrica@ilirska-bistrica.si; zadeva: Divje odlagališče ali vlom v objekt. ●

POKLON PADLIM NA HRIBU SVOBODE

Dan spomina na mrtve je v Sloveniji državni praznik, ki ga praznujemo 1. novembra. To je praznik, posvečen spominu na vse tiste drage osebe, ki so tako ali drugače zaznamovale naše življenje, zato jih radi počastimo z obiskom grobov in v njihov spomin prižgemo svečo ali prinesemo cvetje.

31. oktobra 2019 smo se na komemoraciji na Hribu svobode poklonili tudi tistim, ki jih nismo poznali, a je spomin nanje še vedno živ. To so pogumni fantje in mošnje, pa tudi dekleta in žene, ki so se med vojno uprli okupatorju, se borili za svobodo in zanjo dali svoje življenje. Njihovi grobovi so vsepovsod - sredi gozdov, travnikov in planot. Nekateri so neznani in prerasli s travo, a nikakor niso pozabljeni. V njihov spomin so bila postavljena mnoga spominska obeležja.

Eno takšnih obeležij na Hribu svobode je manjši spomenik, posvečen vsem TIGR-ovcem in protifašistom doline Reke, Brkinov in zgornje Pivke; drugi, skoraj 8 metrov visok spomenik v obliki kocke, pa je posvečen padlim prekomorcem, domačinom in vsem, ki so padli v bojih za osvoboditev Ilirske

Bistrice. Spomenik ima v podnožju vkopano kostnico z 284 padlimi borci. Na njem je zapisan verz pesnika Bordonija: »Iz kraške globočine vaš zadnji dom kipi, spomin na vas ne mine, med živimi živi!«

Komemoracije so se udeležili predstavniki občine z županom g. Emilom Rojcem, predstavniki UABA Liburnija-Matulji, predstavniki ZB Ilirska Bistrica, društva TIGR Primorska in društva TITO Izola. Vsi ti so se padlim poklonili tudi s polaganjem cvetja.

V kulturnem programu je nastopil MPZ Dragotin. Na troben-to je zaigral Dušan Grmšek, prireditev pa je vodila Karmen Ličan. ●

Stanislav Zver

OBVESTILO O JAVNIH RAZPISIH

Občina Ilirska Bistrica obvešča, da bodo javni razpisi za zbiranje predlogov za sofinanciranje
HUMANITARNIH PROGRAMOV, PROGRAMOV ŠPORTA in
LJUBITELJSKE KULTURNE DEJAVNOSTI
v Občini Ilirska Bistrica za leto 2020
objavljeni v januarju na spletni strani Občine Ilirska Bistrica in
v Uradnem listu Republike Slovenije.

PRAVLJIČNA NOČ NA PREMSKEM GRADU

Drugo soboto v novembru so na gradu Prem že četrto leto zapored priredili »Pravljlično noč«, ki je v objem grajskih soban privabila lepo število poslušalcev in navdušila tako otroke kot odrasle.

Pripovedovalci pravljic in zgodb iz Zavoda Deveta dežela, ki so obiskovalce

prepričali že pred dvema letoma, so tudi letos otrokom in odraslim pričarali pravljlično obarvano srečanje, ki jim bo še dolgo ostalo v spominu. Ljubljanski zavod združuje diplomante različnih družboslovnih in humanističnih smeri, ki so se umetnosti pripovedovanja zgodb naučili v Pripovedovalski šoli Pripovedovalskega Varieteja, svoje znanje pripovedovanja pa so dopolnjevali in nadgrajevali na različnih pripovedovalskih dogodkih za odrasle in otroke. Njihove doživete interpretacije zgodb z glasbeno spremljavo pritegnejo tudi zahtevnejše poslušalce in vzpostavijo pristen stik z občinstvom.

Pet pripovedovalcev je najmlajše popeljalo v čudežni svet pravljličnih bitij in jim predstavilo številne živalske like ter različne človeške junake, ki so uspešno premagali zlo. Otroci so v uro trajajočem programu aktivno sodelovali s pripovedovalci in z njimi veselo prepevali ter tako obogatili pravljlični večer.

Po otroškem programu so na svoj račun prišli še odrasli poslušalci. Pravljice z različnih koncev sveta so prevzele občinstvo z resnejšo tematiko, saj konec ni bil vedno srečen, kot smo pri pravljicah navajeni. Tragična usoda junakov je publiko spomnila, da sta sestavni del življenja tudi nepravilnost in žalost. Pripovedovalci so zbrane navdušili z odličnimi nastopi in jih uspešno popeljali v pravljlični svet »za devetimi gorami in devetimi vodami«.

Pokrajinski muzej Koper, enota Ilirska Bistrica, in Turistično-informacijski center Ilirska Bistrica sta v sodelovanju z Obči-

no Ilirska Bistrica pripravila nepozaben večer, ki je starejšim in mlajšim narisal nasmeh na obraz in jih popeljal na magično popotovanje, polno skrivnosti in čarobnih trenutkov. ●

drsaljšče

V PARKU NADE ŽAGAR

6. 12. 2019-5. 1. 2020

ILIRSKA BISTRICA
TIC
ILIRSKA BISTRICA

Lokalna
Akcijska
Skupina
med Snežnikom
in Nanosom

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
HALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

DELOVANJE LOKALNE AKCIJSKE SKUPINE MED SNEŽNIKOM IN NANOSOM V OKTOBRU IN NOVEMBRU

Delovanje LAS med Snežnikom in Nanosom v oktobru je bilo zelo aktivno. Poleg uspešnega oblikovanja spremembe strategije LAS in oddaje na MGKP, smo bili zelo veseli celotnega izplačila dveh projektov sodelovanja, in sicer *Zgodbe rok in krajev* ter *Obležitev 200-letnice rojstva Miroslava Vilharja*. Oba projekta sta bila sofinancirana iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. V okviru projekta *Zgodbe rok in krajev* poteka v Galeriji Lokal TIC Postojna skupinska razstava avtorjev obeh sezon, ki bo odprta do 5. decembra. Vabljeni k ogledu!

Skupščina LAS je potrdila spremembo Strategije lokalnega razvoja, katere najpomembnejši spremembi sta razdelitev dodatnih sredstev za sofinanciranje projektov in spremenjena merila in točkovanje za izbor projektov. Dokumenti so dostopni na spletni strani LAS, zadnji poziv za sofinanciranje projektov pa bo objavljen po potrditvi Spremembe SLR, predvidoma v začetku naslednjega leta.

V začetku oktobra je potekal 5. Slovenski podeželski parlament in sicer v Majšperku. Udeležila sta se ga Aleš Zidar, ki je

vodil delavnico *Socialna vključenost, lokalni razvoj na podeželskih območjih (pristop LEADER/CLLD) in lokalna ekonomija*, ter Tamara Urbančič, ki je aktivno sodelovala na delavnici *Mladi in novi kmetje*. Parlamenta se je udeležilo 360 delegatov iz enajstih držav, najpomembnejši zaključki pa so povezani s pripravo dokumentov novega programskega obdobja EU. Več informacij o dogajanju in rezultatih parlamenta je na povezavi: <http://drustvo-podezelje.si/>.

V začetku novembra je v španski pokrajini Asturija potekal *Evropski podeželski parlament*, ki se ga je udeležila tudi slovenska delegacija, katere član je bil strokovni vodja LAS Aleš Zidar. Poleg obravnave deklaracije in memoranduma EPP so bili sprejeti tudi pomembni zaključki za razvoj podeželja v celotni Evropi. EPP se je udeležilo okoli 400 delegatov iz 41 evropskih držav, več pa si lahko preberete na www.europeanruralparliament.com.

12. oktobra 2019 sta se v okviru projekta *Približajmo UNESCOVA biosferna območja prebivalcem* dva ponudnika (BIO DOBROTE, d. o. o., in

Tadeja P. Penko, s. p.) iz naše LAS udeležila prireditve *Praznik kozjanskega jabolka* v Podsredi.

V začetku novembra smo si prebivalci Občin Postojna, Pivka in Ilirska Bistrica ogledali premiere dveh dokumentarnih filmov *Naravna dediščina ob Veliki vodi* ter *Voda in njena moč*. Filma sta nastala v okviru projekta VIR IZVIR, ki je bil potrjen na 3. pozivu LAS in je sofinanciran iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. Filma sta pri vsakokratnem predvajanju napolnila dvorano do zadnjega sedeža.

V petek, 15. Novembra, je na šolah potekal slovenski tradicionalni zajtrk. V okviru tega dne smo na vseh osnovnih šolah in vrtcih našega LAS območja razdelili igro *Vrt družine Dobrojed*, ki je nastala v okviru projekta *Z roko v roki do kakovostne prehrane*. S tem projektom sodelovanja med štirimi LAS južne Slovenije želimo povezati lokalne ponudnike z javnimi zavodi ter vzpostaviti lokalne prodajne in distribucijske točke.

Več podrobnosti lahko zasledite na naši spletni strani www.las-snezniknanos.si in družbenih omrežjih FB. ●

Aleš Zidar in Tamara Urbančič

TRIJE BISTRIČANI OBČUDOVALI POSKOČNE KONJIČKE V MUGELLU

Kot zvesti navijači in ljubitelji avtomobilov znamke Ferrari se trije prijatelji večkrat na leto odpravimo na izlet, povezan z vozili te prestižne italijanske znamke. Letos v maju smo že obiskali Ferrarijevo tovarno in muzej v Maranellu, zadnjo nedeljo v oktobru pa je prišel čas za udeležbo na »Ferrari Finali Mondiali 2019«.

Naša pot se vedno prične v Jelšanah, kjer je doma Patrik Samsa. Patrik na poti v Ilirsko Bistrico v Dolenjih pobere Patrika Čekado in skupaj se odpeljeta do Trnovega, kjer se jima pridruživ še sam. Izlet se praviloma uradno začne šele v Gonarsu ali Fratti na italijanski avtocesti, kjer popijemo naš prvi kapučin. Po kavi nas je pot vodila mimo Bologne v čudovito pokrajino Toskano do dirkališča Mugello, kjer med drugim poteka tudi dirke prvenstva Moto GP, ampak o tem mogoče kdaj drugič.

Tokrat smo na dirkališču v Mugellu obiskali Ferrarijev tradicionalni dogodek

Finali Mondiali oziroma vsakoletni zaključek dirkaške sezone. Včasih se je prireditev odvila teden po zaključku sezone v F1 in zaključne prireditve se je vedno udeležila tudi prva ekipa *Scuderije* Ferrari z aktualnimi vozniki in dirkalniki. Od kar pa sezona F1 sega v december, se prva ekipa *Scuderije* dogodka žal ne udeležuje več, ker je to zaradi njenih obveznosti v F1 žal neizvedljivo, ampak to dogodku ne odvzame njegovega čara. Na dirkališču se odvijejo zadnje dirke pokalnega tekmovanja *Ferrari Challenge* z dirkalniki 488 Challenge, katerih 3,9-litrski biturbo V8 motor razvije

kar 670 konjskih moči. Tri prvenstva (evropsko, ameriško in azijsko-pacifiško) v dveh kategorijah (*Coppa Shell* in *Trofeo Pirelli*) se zaključijo v soboto. Zadnji dan v nedeljo pa se vsi skupaj v dveh kategorijah pomerijo še za naslov svetovnega prvaka, kar je prava paša za oči, saj se s pomočjo letečega štarta po dirkališču zapodi okoli 50 enakih Ferrarijevih dirkalnikov.

Program na dirkališču in v »paddocku« traja od jutra in skoraj do mraka. Med drugim se v posebnih »track« terminih preizkusijo lastniki XX dirkalnikov in nekdanjih F1 bolidov. Tudi to je prava paša za oči in simfonija za ušesa. Kar dlake ti gredo pokonci, ko se v boksih pripravlja in mimo pripelje ena od dvajsetih starejših formul z V12, V10 ali V8 motorjem v zadku.

Na teh različicah so namreč še vedno zapisana imena legendarnih dirkačev, kot so: Michael Schumacher, Kimi Raikkonen ali celo Nigel Mansell. Poznavalcem je letos jemal dihanje tudi več kot 1000-konjski FXXK skupaj s starejšima modeloma FXX in 599XX. Dirkalnike z oznako XX v imenu Ferrari ponudi le svojim najboljšim strankam za zajeten kupček denarja. Služijo pa jim kot laboratoriji na kolesih, saj pridobljene informacije uporabijo pri razvoju novih avtomobilov z dovoljenjem za vožnjo po cesti. Z XX dirkalniki vožnja po cesti ni dovoljena, prepovedani pa so tudi nastopi na uradnih dirkah, saj ti avtomobili nimajo uradne homologacije oziroma pri razvoju nimajo omejitvev.

Za zaključek na štartno-ciljni ravlini pripravijo pravi šov, ki se prične s preleti vojaških letal in spektakularnim prihodom italijanske zastave ter italijansko himno, ki jo zapojejo v živo. Nato pride na vrsto Ferrarijeva F1 B ekipa z dirkalniki F60, s katerimi odpeljejo nekaj krogov za gledalce v raznih formacijah. V teh trenutkih občinstvo uživa v vrtenju v

krogu oz. zažiganju gum, ko se cela ravšina ovije v bel dim. Na progi se je predstavila tudi ekipa WEC vztrajnostnega prvenstva, ki je letos v svoji kategoriji postala zmagovalka slavne dirke za 24 ur Le Mansa. Na koncu se na štartno-ciljni ravlini tem dirkalnikom pridružijo še vsi dirkalniki iz programa XX in lastniki starih F1 dirkalnikov – imenovani »F1 clienti«. V letošnjem letu so se jim prvič pridružili še lastniki starih WEC dirkalnikov Competizione GT.

V čast 90. obletnice Ferrarijeve ekipe in 70. obletnice prve zmage na 24 ur Le Mansa smo si obiskovalci v velikem šotoru lahko ogledali zanimivo razstavo dirkalnikov. Na ogled so bili postavljeni tudi vsi najnovejši cestni modeli poskočnega konjička – SF90 Stradale, F8 Spider in 812 GTS. Kupci Ferrarijevih ikon Monza SP1 in SP2 so ju lahko že preizkusili, da bodo lažje dočakali dan, ko bodo svoje lepote lahko prevzeli

in odpeljali domov. Mi pa smo si lahko spočili oči na sedmih primerkih, ki so bili tam parkirani.

Okoli dirkališča imajo lastniki cestnih ferrarijev tudi svoje parkirišče, kjer pride parkiranih še kakšnih 100 poskočnih konjičkov, zato je dogodek vreden ogleda, saj pritegne vse ljubitelje bencina in zažganih gum, ne samo ljubitelje Ferrarija. To, da je na enem mestu zbranih okoli 400 ferrarijev, se tudi ne zgodi vsak dan.

Po navadi je zaključek dirkaške sezone organiziran na enem izmed dirkališč v Italiji, a obstaja tudi nekaj izjem. Naslednje leto se bo *Ferrari Finali Mondiali* iz Apeninskega polotoka preselil v Združene arabske emirate, kjer bo od 4. do 7. novembra 2020 v Abu Dhabiju navduševal obiskovalce in bodoče lastnike prestižnih jeklenih konjičkov. ●

Andrej Vrh

V JABLANICI

Skupina SSD pri UTŽO Ilirska Bistrica je novo študijsko leto pričela 8. oktobra 2019 v vasi Jablanica v Podgori. Na igrišču pred Lazarinijevo graščino se je zbralo več kot 40 članov in članic. Tam nas je že čakal gospod Danilo Štefančič, domačin, ki se je prijazno odzval vabilu, da nam predstavi svojo vas. Pridružila se nam je tudi gospa Evgenija Lazarini, ki sicer pripada smledniški veji omenjene plemiške družine.

Gospod Štefančič je predstavitev začel z zanimivim, aktualnim uvodom o beguncih in migracijah. Podgora in z njo vas Jablanica ležita ravno na območju, kjer že vsaj 2000 let in še danes potekajo selitve ljudstev, vojska in posameznikov, saj pokrajina leži na prehodu iz Srednje Evrope ali pa iz severne Italije proti Kvarnerju – s celin k morju, z vzhoda proti zahodu. Tako so sem v 7.,

8. stol. prispeli tudi naši predniki. Strokovnjaki pravijo, da so prav naselja, ki nosijo rastlinska imena, med najstarejšimi. »Jablan(-ica) pa je poleg vsega in za razliko od drugih »plemenito« drevo,« se je pošalil g. Danilo. Glavni pogoj za naselitev je bila voda. Mimo vasi namreč teče reka Reka in mnogoteri potočki. Ko pridejo na rob krasa in fliša, bruhajo na dan snežniško vodo. Drugo bogastvo

je bil les v gozdovih. Davni Podgorci in Jablančani so se tukaj ustavili in ostali do danes. Niti burja, ki jim vsako leto s svojo silovitostjo greni življenje, niti poplavljanje Velke vode, jih nista pregnala. Naučili so se skromnega in trdega življenja. Na njivah pod cesto so sejali proso, ječmen in koruzo ter sadili krompir, zelje, fižol. Redili so drobnico. Bogatejši so za vprežno žival kupili vola. Prevažali so zlasti les, zredili pa prašiča in nekaj perutnine. Pod Avstrijo so od božiča do velike noči fantje (iz Podgore do 200) odhajali na delo v slavonske gozdove, v Bosno, pa celo do Temišvara (danes v Romuniji). S prisluženim denarjem so poplačali davke in pomagali družini, nekateri pa so ga zapravili že med delom. Po 2. svetovni vojni je precej vaščanov emigriralo v Ameriko in Avstralijo. Vas šole ni imela. Sprva so jo obiskovali v Vrbovem, potem v Ilirski Bistrici, zdaj pa spadajo pod šolski okoliš Kuteževo.

Imeli so sedež občine in pošto. Naselje leži v Podgori pod kraškim robom na nadmorski višini 427 m. V kraju živi 130 prebivalcev. Kmetov ni več, aktivno prebivalstvo se vozi na delo v bližnja in daljna središča.

Pripovedi o Jablanici v preteklosti ne moremo zaključiti brez omembe jablaniškega gradu, ki je skozi preteklost dajal pečat kraju. Žal so razvaline starega gradu danes zaraščene in skoraj nedostopne. Grad je večkrat menjal lastnike. V 17. stol., potem ko je minila turška nevarnost in ko so bile marsikje, tudi v Podgori, vasi opustošene in skoraj brez prebivalcev, so dediči poceni prodajali fevdalna gospostva. Tako je del jablaniškega gospostva, 1629, in nekaj let pozneje gospostvo Gotnik, odkupil Emanuele de Fini, Benečan iz patricijske družine. Emanuele Fini se je preselil na stari grad Jablanica. S povezovanjem z deželnim plemstvom in s pomočjo prispevkov za prazno cesarsko blagajno, je bil kmalu povišan v plemiški stan. Mi smo spremljali življenje hčere Elenke, ki se je poročila s plemenitim Hallersteinom, ki je imel graščino v Orehku. Mož je kmalu umrl in vdova Elena se je ponovno poročila s prvorojcem beneškega zlatarja, dr. prava Francescom Lazarinijem, ki je služboval v deželi Kranjski. 1670 je od brata odkupila obe gospostvi. Njuna vnuka Franz Peter in Adam Daniel Lazarini sta si lastnino razdelila. Peter je vodil jablaniško, Daniel pa gotniško gospostvo. Grad Jablanica je začel graditi Franz Carel (1716-1779), sin Franza Petra in Emanuellov prapravnuk oziroma Elenin pravnuk. Marija Terezija je obema družinama podelila naziv baroni. Naziv je pripadal tudi vsem ženam in hčeram, vendar samo tako dolgo, dokler se niso poročile z neplemenitim. Nazivi so se prenašali na žene tako kot priimki ob poroki. Na njihovih posestih se podložniki niso upirali. Lahko se reče, da so s svojim gospodarjenjem zaslužni, da so se vasi v Podgori obnovile in ponovno poselile. V 19. stol. so se potomci preselili v Labin, Graz. Leta 1947, potem ko so jim premoženje nacionalizirali, so odšli iz Labina v Italijo. Zadnji potomec jablaniške linije je emigriral v Ameriko (umrl 1978). 1886 so dediči Jablanico prodali Bistričanu Domladišu. Od tedaj dalje je tudi poslopje prehajalo z rok v roke. Nazadnje so v 60. letih prejšnjega stoletja v njej še stanovale nekatere družine. Danes je pred nami le še »lupina« mogočne graščine. Pri stari graščini je stala cerkev, ki je tudi propadla. Vaščani so v bližini nove graščine zgradili kapelico, ki je bila posvečena Mariji Snežni.

Gospa baronica Evgenija Lazarini, ki je bila naša gostja, je vdova po dr. Francu Lazariniju, uglednem slovenskem kemiku, in pripada smledniški liniji plemenitih Lazarinijev. Soprog je 30 let zbiral gradivo o svojih prednikih in svoja spoznanja tudi zapisal. Po njegovi smrti sta njegovo delo nadaljevala soproga in sin dr. Franc Lazarini. Z vso resnostjo in odgovornostjo sta pregledovala zbrano gradivo in leta 2013 objavila *Zgodovino rodbine Lazarini*. Gospa Lazarinijeva nam je predstavila nekatere člane družinskih prednikov, ki so s svojimi de-

jani plemstvo na Slovenskem prikazali kot čuteče, izobražene ljudi, ki so skrbeli za zdravje revnega prebivalstva, preprečili s stražami širitev kuge s Hrvaške na Kranjsko, finančno podpirali šole, sirotišnice in podobne institucije ter posameznike. Bili so podjetni, a ne razsipni, oprezní v naložbah in prav zaradi tega so ena redkih plemiških rodbin, ki je uspela obdržati svojo posest vse do konca 2. svetovne vojne, ko jim je nova oblast zaplenila celotno premoženje.

Tudi tokrat smo razširili svoja obzorja.

Gospa Milka Prosen in Mojca Brožič sta nam pripravili polno mizo dobrot. Ob njih smo se še dolgo družili in klepetali.

Hvala vsem za prijetno jesensko srečanje! ●

*Za skupino SSD
Marica Gaberšnik, mentorica*

KOMPLETNO ZMEŠANA GLASBENA KOMEDIJA

NUNE V AKCIJI!

DOM NA VIDMU
ILIRSKA BISTRICA
15. 12. ob 18.00

Vstopnice: Eventim, Petrol

PROSPOT
d.o.o. Radovljica

URADNA OTVORITEV NOVIH PROSTOROV PRIMORSKE HRANILNICE VIPAVA

Primorska hranilnica Vipava je svoja vrata v Ilirski Bistrici odprla leta 2005. V želji strankam ponuditi boljše izkušnjo in možnost urejanja bančnih storitev v še prijetnejšem okolju se je stara ilirskobistriška poslovalnica po štirinajstih letih preselila na novo lokacijo. Nova poslovalnica bo tako omogočala lažje in bolj zasebno urejanje poslov in se prilagodila rasti poslovanja, ki jo beleži poslovalnica.

V začetku novembra so tako slavnostno prerezali trak in z žarom v očeh pričeli pisati novo poglavje uspešne zgodbe. »Če hočemo iz okolja nekaj dobiti, moramo v to okolje tudi nekaj dati. Verjamemo, da imamo na Bistriškem velik potencial tako pri pravnih kot fizičnih osebah in da smo lahko kot hranilnica uspešni. Želimo biti drugačni in ponuditi neposreden stik s strankami ter individualno pomoč pri reševanju finančnih težav tako podjetjem kot fizičnim osebam,« je povedal predsednik uprave Klemen Bajt ob odprtju poslovalnice na novi lokaciji v trgovskem centru Mikoza.

Hranilnica in posojilnica v Vipavi je bila ustanovljena avgusta 1896 kot zadruga z neomejeno zavezo. Leta 1900 se je preselila v lastne prostore na Stari trg v Vipavi. Vse do konca prve svetovne vojne so hranilnico vodili izključno domačini. Osnovni namen ustanovitve hranilnice je bil spodbujati ljudi k varčevanju in jim z ugodnimi posojili pomagati v denarnih stiskah. Hranilnica Vipava ni bila le denarna ustanova temveč središče znanja in gospodarskih pobud za splošen dvig življenjske ravni prebivalstva.

Hranilnice nista pognali v izgnanstvo niti 1. svetovna vojna niti italijanska okupacija. Bila je dovolj uspešna, da je poslovala tudi v času 2. svetovne vojne vse do

leta 1948, ko je v skladu z Uredbo o likvidaciji kreditnih zadrug prešla v likvidacijo.

Osamosvojitve Slovenije je prinesla drugačno miselnost in večjo odgovornost za uspešno vodenje hranilnice, še posebej ko se je Hranilno-kreditna služba Vipava leta 1993 tudi kadrovsko osamosvojila. Ves čas so poslovali uspešno, leta 1995 je po kriteriju zbranih hranilnih vlog HKS Vipava postala največja izmed dvainsedemdesetih hranilno-kreditnih služb v Sloveniji. Januarja 2005 je pridobila dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih in drugih finančnih storitev in je bila edina hranilno-kreditna služba v Sloveniji, ki se je istega leta preoblikovala v delniško družbo.

8. julija 2005 je 18 lastnikov – vlagateljev – med katerimi so bile tudi Občina Vipava, Občina Ajdovščina in Zadruga kraška banka iz Opčin pri Trstu, ustanovilo Hranilnico in posojilnico Vipava, d. d. V letu 2006 je hranilnica intenzivno pridobivala nove vlagatelje in ob koncu leta jih je bilo že 34. Med večjimi vlagatelji je bila tudi Zadruga banka Doberdob-Sovodnje. Leta 2009 je Kmetijska zadruga Vipava odkupila delež Agroinda 1894 Vipava in s skoraj 56-odstotnim lastniškim deležem postala večinski lastnik Hranilnice in posojilnice Vipava.

Ob koncu leta 2015 so lastniki hranilnice sprejeli novo vizijo razvoja, hranilnica pa je dobila novo ime *Primorska hranilnica Vipava*. Ob praznovanju 120-letnice svojega delovanja je *Primorska hranilnica Vipava* predstavila tudi svojo novo grafično podobo. V svoje trinajsto desetletje vstopa s stabilnim lastništvom, z novim imenom, v novi preobleki in z ambicioznimi poslovnimi cilji.

Danes je *Primorska hranilnica Vipava* najmanjša finančna inštitucija v Sloveniji, ki se ukvarja s tradicionalnim bančništvom. Fizičnim in pravnim osebam ponujajo možnost izbire med osnovnimi bančnimi produkti, kot so: posojila, plačilni promet in vodenje računov. V korak smernicam sodobnega bančništva se nadejajo skorajšnje posodobitve kartičnega in elektronskega poslovanja banke. V sedmih enotah v Vipavi, Ajdovščini, Novi Gorici, Vrtojbi, Ilirski Bistrici, Postojni in Idriji komitente pričakujejo pripravljeni na njihove potrebe.

Cilj, da bi iz danes najmanjše finančne inštitucije v Sloveniji ustanovili novo primorsko banko, neposredno narekuje okrepitev lastništva in bolj aktivnega delovanja na trgu v smislu povečanega sodelovanja s podjetji. Gre za dvostranski pogled, ki bi na eni strani pomenil dodaten vložek primorskih občin, lokalne skupnosti in podjetij v kapital hranilnice, na drugi strani pa vstop istih akterjev v vrste komitentov in glavnih promotorjev ideje nove banke, kar bi nedvomno prispevalo k cilju, da se hranilnica razvije v pomembno in zaupanja vredno finančno inštitucijo na danem območju. ●

TRIDESETLETNICA 8.B RAZREDA

V soboto, 16. novembra, je 8.b razred Osnovne šole Dragotina Ketteja praznoval 30-letnico zaključka osnovnošolskega izobraževanja. Veselo praznovanje je potekalo na turistični kmetiji Peternelj.

Kar nekaj časa smo se poigrali z mislijo, da bi se nekdanji učenci 8.b razreda lahko srečali in poklepetali, saj se nismo srečali že dobrih 20 let. Konec oktobra je padla odločitev in skupina štirih v sestavi: Lea Polh Baša, Kristina Jenko Čekada, Mojca Renko Mršnik in Matej Valenčič je poprijela za delo. Potrebno je bilo pridobiti vse telefonske številke in naslove elektronske pošte. Po neštetihih telefonskih klicih, osebnih stikih in pogovorih je bil seznam dopolnjen in vabila poslana. Sprva je kazalo, da udeležba ne bo kaj prida, potem pa so prijave pričele deževati in zbralo se nas je 22. Prva je na srečanje prišla naša razredničarka gospa Nežica Celin Dovgan. Bili smo počaščeni, da si je vzela čas za nas

Od leve proti desni sedijo: Tjaša Fatur, Mojca Renko Mršnik, Janja Konestabo, Nežica Celin Dovgan, Helena Abram Vodopivec, Lea Polh Baša, Tomaž Tomažič, Kristina Jenko Čekada. Na sredini so: Igor Primc, Uroš Šircelj, Gregor Primc, Simon Urbančič, Iztok Dimic, Sebastjan Marega, Simon Šabec, Manuel Kastelic. V zadnji vrsti so: Klavdijo Ronzullo, Ambrož Valenčič, Simon Šinkovec, Vasja Mršnik, Bojan Kastelic, Matej Valenčič.

in kot smo kasneje ugotovili, je imela na nas prijetne, žive spomine. Vse dame smo bile prijetno presenečene, ko smo od nekdanjega sošolca Ambroža Valenčiča dobile v dar krasno vrtnico. Ob odlični hrani in pijači smo obujali spomine, pripovedovali anekdote iz šolskih

dni, se velikokrat nasmejali in si podrobno ogledovali stare slike. Spremembe so bile očitne! V duhu šolske nagajivosti smo sklenili, da bomo ponovili postavitve na sliki iz osmega razreda. Žal je nekaj sošolcev in sošolk manjkalo, zato smo improvizirali. Po uspešnem fotografiranju smo se zahvalili naši razredničarki s prelepo lončnico in ji naročili, naj skrbi zanjo do naslednjega srečanja čez pet let. Sledila je pevska zabava, saj sta dve sošolki, Tjaša Fatur in Janja Konestabo, uspešni glasbenici – vsaka v svoji zvrsti glasbe. Zabavali smo se in uglašeno peli skupaj z njima ob spremljavi Tjašine kitare in se dobre volje odpravili še na pijačo k Matetu v Trnovo oz. Simonu Urbančiču – sošolcu, ki nas je kot vedno lepo postregel.

Poslovili smo se z obljubo, da se spet snidemo čez pet let in se zopet skupaj poveselimo. Upamo, da bo takrat podarjena roža pri naši razredničarki še brstela in rasla tako kot naša prijateljstva in osebni uspehi. ●

Organizacijski odbor

POVEZOVANJE RAZISKOVALNIH INSTITUCIJ Z BIOSFERNIMI OBMOČJI ZA TRAJNOSTNO BIVANJE LJUDI NA ZEMLJI

Med 22. in 25. oktobrom je Park Škocjanske jame Slovenija (JZ PŠJ) v okviru UNESCO programa MAB organiziral strokovni posvet »Povezave med akademskimi institucijami in biosfernimi območji: Uporaba tradicionalnih znanj in težnja po trajnostnem sobivanju človeka in narave v modernih časih« ter s tem obeležil 15. obletnico UNESCO Biosfernega območja Kras in porečja Reke in 20. obletnico Škocjanskih jam kot Ramsar mokrišča svetovnega pomena. Na posvetu so sodelovali ugledni gostje iz Slovenije in UNESCO eksperti iz sedmero držav štirih celin sveta.

Koordinatorica posveta in do nedavne 15 let koordinatorica UNESCO programa MAB v JZ PŠJ s petletnim stažem predsednice Mednarodnega svetovalnega odbora za biosferna območja pri UNESCO v Parizu, katerega članica je bila osem let, mag. Vanja Debevec, je v povabilu na posvet zapisala, da so »biosferna območja območja, ki se odlikujejo po izjemni biološki pestrosti, bogati kulturni dediščini in naravnih vrednotah. Pomen spodbujanja in izvajanja trajnostnega razvoja je ključen, saj so taka območja obenem tudi zgledi sonaravnega bivanja človeka in narave. Funkcije biosfernih območij so ohranjanje biološke pestrosti, zagotavljanje trajnostnega razvoja in spodbujanje ter omogočanje raziskovalne dejavnosti, ki doprinese k dvigu kakovosti življenja ljudi in njihove dobrobiti ter k razvoju drugih zavarovanih območij. Za kakovostno izvajanje in povezovanje vseh funkcij je pomembno zagotoviti povezavo med znanstveno-raziskovalnimi institucijami in lokalno skupnostjo. Na tem podro-

čju si UNESCO Biosferno območje Kras in porečje Reke (BOK in PR) želi vzpostaviti kakovostno sodelovanje med univerzami, fakultetami, občinami, posamezniki in podjetniki, da bi skupaj z JZ PŠJ, ki upravlja z biosfernim območjem, ciljno izvajali raziskave in rezultate vključevali v učinkovito upravljanje in delovanje. S tem v mislih je JZ PŠJ leta 2014 ustanovil mrežo univerz, v kateri sodelujejo Univerza na Primorskem, Univerza v Ljubljani in Univerza v Novi Gorici.« Na posvet, namenjen v prvi vrsti sodelovanju z akademsko sfero, so bili tako osebno vabljeni vsi profesorji omenjenih univerz in drugih raziskovalnih ustanov, s katerimi je JZ PŠJ v preteklosti že sodeloval.

Še čisto sveža nova predsednica Slovenskega nacionalnega odbora MAB in koordinatorica tega programa v JZ PŠJ, dr. Rosana Cerkenik, je v svojem uvodnem nagovoru poudarila ključni pomen tovrstnih srečanj za boljše razumevanje in delo za skupno prihodnost in prihodnost našega planeta, ki je danes

izpostavljen številnim izzivom. Predstavitve primerov dobrih praks sodelovanja med akademsko sfero in biosfernimi območji so na posvetu podali: mag. Vanja Debevec za JZ PŠJ, dekanja Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem, prof. dr. Irena Lazar, predstavnik Avstrijskega MAB nacionalnega odbora in Avstrijske akademije znanosti, dr. Günter Köch, predsednik Mednarodnega svetovalnega odbora za biosferna območja pri UNESCO in namestnik direktorja Biosfernega območja Dolnja Morava iz Češke, Petr Čupa, predstavnik Agencije za varstvo okolja, Ganskega nacionalnega odbora MAB in AfriMAB Sheila Nana Akua Ashong in Ebenezer Appah Sampong, profesor botanike na Oddelku za naravoslovne znanosti Korejske katoliške univerze, Južnokorejske nacionalne UNESCO komisije in Južnokorejskega MAB nacionalnega odbora, dr. Do-Soon Cho, asistentka direktorja Hidrološkega laboratorija Crawford na Univerzi Zahodnega Kentuckyja in koordinatorica upravljalvskega odbora Biosfernega območja Mamutskih jam v ZDA, mag. Lee Anne Bledsoe, predstavnik podjetja Punto3, ki kot partnerska organizacija sodeluje s številnimi biosfernimi območji v Italiji, arhitektka dr. Anna Agostini, in profesorica za področje interdisciplinarnih raziskav okoljske ekonomije in družbene trajnosti na Univerzi v Barceloni ter koordinatorica Mednarodnega UNESCO centra za mediteranska biosferna območja, dr. Roser Maneja. Svoje videnje možnega sodelovanja z BOK in PR sta podali palinologinja dr.

Maja Andrič z Inštituta za arheologijo ZRC SAZU ter etnologinja dr. Jasna Fakin Bajec z Inštituta za spominske in kulturne študije ZRC SAZU. Ideje za skupne podvige z BOK in PR sta dodala geografinja dr. Magdalena Năpăruș-Aljančič z Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU in predstavnica konzorcija LifeWatch ter vodja Jamskega laboratorija Tular, biolog Gregor Aljančič.

Posvet smo sklenili s pregledom skupnih točk pri nadaljevanju sodelovanja vseh prisotnih na raziskovalnem področju tako na nacionalni kot na mednarodni ravni. Še posebej smo veseli obetov prihodnjega sodelovanja med Fakulteto za humanistične študije Univerze na Primorskem z Gano in Španijo. S pomočjo vseh udeleženi smo naredili nadaljnje konkretne korake pri oblikovanju

osnutka raziskovalne strategije BOK in PR, ki bi lahko koristila vsem biosfernim območjem, tudi tistim iz ostalih sodelujočih držav.

V okviru posveta smo kot gostitelji poskrbeli za to, da so se gostujoči predavatelji iz drugih držav lahko podrobneje seznanili z naravnimi in kulturnimi lepotami naših krajev, za kar se še posebej zahvaljujemo Botaničnemu vrtu Carsiana, gospe Mariji Švagelj iz Štanjela, Kobilarni Lipica, gospe Milojki Primc in gospe Sandri Dubrović, Ekološki kmetiji Mahne iz Tatr, Partizanski bolnici Zalesje, našim ambasadorjem BOK in PR, doc. dr. Katji Hrobat Virloget, Rihardu in Nadji Baša, Krajinskemu parku Sečoveljske soline, Turistični kmetiji Pr'Betanci, Domačiji Vrbin, Apartmajem Žnidarčič in Turistični kmetiji Benčič.

Druge objave na <http://www.biosphaerenparks.at/index.php/de/blog/72-unesco-mab-experts-meeting-linkage-between-academic-institutions-and-biosphere-reserves>.

Darja Kranjc

PODARITE DOŽIVETJE

Največja izbira darilnih bonov tudi v Ilirski Bistrici.

TRGOVINA KAKEŽ

Trg maršala Tita 4, 6250 Ilirska Bistrica
t: 05 710 06 95

HIŠA DARIL

JAZZ VEČER NA GLASBENI ŠOLI ILIRSKA BISTRICA

Glasbena šola Ilirska Bistrica v okviru »Koncertnega napovednika« vsako leto priredi niz raznovrstnih koncertov, ki se skozi celo šolsko leto odvijajo v dvorani šole. 24. oktobra 2019 je v goste povabila bivša učenca, ki sta za poslušalce pripravila zelo zanimiv jazz večer klavirskega dua.

Jakob Sedmak in Matic Štemberger sta dijaka 3. letnika jazz klavirja na Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani pri profesorju Milanu Stanislavljeviću. Že na začetni, nižji glasbeni šoli, sta tako v okviru rednega klasičnega glasbenega izobraževanja kot tudi muziciranja izven šole pritegnila pozornost s svojo glasbeno iznajdljivostjo, zelo uspešna pa sta tudi pri svojem nadaljnjem šolanju na srednji stopnji glasbenega izobraževanja. Lahko se pohvalita z uspehi na tekmovanjih, aktivnim sodelovanjem v različnih sestavih in vestnim pridobivanjem novih znanj na številnih seminarjih s svetovno znanimi jazzisti. Oba imata rada tako klasično kot jazz glasbo in se učita od velikanov jazz pianizma, kot so: Bill Evans, Chick Corea, Herbie Hancock, Brad Mehldau, Shai Maestro in drugi.

S svojim profesorjem sta za koncert izbrala šest skladb iz številne množice jazz

standardov in »železnega repertoarja« jazz glasbe. Slišali smo skladbi *All blues* in *So what* črnškega trobentača Milesa Davisa, obe s slovitega in najbolj prodajanega jazz albuma vseh časov *Kind of blue*. Skladbi *Green dolphin street* Bronislawa Kaperja in *Have you met Miss Jones* Richarda Rodgersa sta povezala z energično, ritmično-harmonsko barvito medigro, v kateri sta presegla meje standardnega jazzovskega oblikovanja in potrdila svojo ustvarjalnost. Slišali smo tudi znano temo *Blue bosse* Kennyja Dorhama in *Straight, no chaser* enega prvih kreatorjev modernega jazz, črnškega pianista Theloniousa Monka.

V nasploh zanimivem sestavu dua klavirjev sta nas mlada jazzista prepričala s svojimi improvizacijami, medsebojnim dopolnjevanjem in energijo. Uživali smo v barviti zvočnosti in energiji njune glasbe, ki v načinu improvizacije in izrazu že pridobiva osebno prepoznav-

nost. Namesto vmesnega odmora med dobro uro trajajočim koncertom smo v spremni besedi in kratkem intervjuju z nastopajočima izvedeli nekaj tipičnih lastnosti jazz, ki je za naše okolje manj prepoznavna glasba. Koncert klavirskega dua sta popestrila Katarina Samobor s pevskimi vložki in Jernej Bregar na saksofonu, oba dijaka jazz smeri na KGBL.

Koncert je bil zanimiv tako za mlajšo kot starejšo publiko, ki je v večeru izredno uživala in izrazila željo po odpiranju »jazz scene« širši množici Bistričanov. Za Jakoba in Matica je bil pričujoči glasbeni večer verjetno eden od mnogih koncertov na njuni nepredvidljivi glasbeni poti, za nas pa nekaj novega, svežega in mogoče usmeritev k širši in stilno raznovrstnejši ponudbi kakovostne glasbe. ●

ES

8 Praznični koncert

V petek, 6. 12. 2019, ob 18.00 – velika dvorana Doma na Vidmu

Sveti Miklavž nam vsako leto, zdaj že tradicionalno, prinese praznični koncert, ki poskrbi za čaroben uvod v praznično in božično vzdušje na naši šoli in tudi med vami, dragi obiskovalke in obiskovalci.

Tudi tokrat boste lahko prisluhnili inštrumentalistom solistom in pevcem, različnim komornim zasedbam, našim nepogrešljivim orkestrom in uživali v zanimivih koreografijah naših baletnih plesalk.

V veselem vzdušju zaključujemo leto in se že pripravljamo na novo, ko bo naša glasbena šola praznovala 70 let.

JESENSKE POČITNICE CSD PRIMORSKO-NOTRANJSKA, ENOTA ILIRSKA BISTRICA

Počitniške delavnice so dišale po žajblju, meti, melisi, rožmarinu, šmornu in drugih omamnih vonjih. Prepojene so bile s čarobnostjo, čarovništvom, čaranjem in čudenjem. Zadnji dan so se nam pridružile tudi »ta prave« coprnice. Ker so bile prijazne in miroljubne, smo jih popeljali na ogled mesta.

Tudi tokrat so pri izvedbi počitniških delavnic sodelovali vsi programi Centra za socialno delo Primorsko-Notranjska, enota Ilirska Bistrica, zadane cilje pa so jim pomagali uresničiti tudi zunanji sodelavci.

Prvi počitniški dan je ga. Helena Strle udeležencem delavnic nanizala veliko zanimivih informacij o čaranju in čarovništvu doma in po svetu, saj so nas le trije dnevi ločili od noči čarovnic, ki ji posvečamo vedno več pozornosti tudi v naših krajih in zato tudi na naših delavnicah. V okviru projekta *Teče teče bistra wuoda*, ki je stalni del vseh delavnic in preko katerega spoznavamo našo kulturno dediščino, smo tokrat spoznali Jago babo, literarni lik slovenskih ljudskih pripovedk, ki je strašljiv in nepredvidljiv ter strah in trepet ljudi povsod, kjer se pojavi. K sreči tako nje kot tudi čarovnic že dolgo ni nihče videl. No ja, slednje mogoče le v pustnem času in na noč čarovnic.

Da bi si tudi udeleženci delavnic privoščili malo čarobnosti, so si starejši otroci izdelali čarovniške klobuke iz lepenke in različnih vrst tekstila ter metle iz vej, ki so jih ponosno nosili zadnji dan na sprehodu po mestu. Najmlajši so izdelali papirnate netopirčke in marsikateri je obvisel na metli. Nekaj netopirjev in pajkov je svoje mesto našlo tudi na obrazih otrok. Tam so se razkazovali tudi vampirski zobje, pajčevine z ujetimi muhami, strašljiva usta, polna krvi itd. Da je bilo vzdušje na delavnicah zares primerno prihajajoči noči čarovnic, je poskrbela tudi ga. Megi Rebula s poslikavami obrazov.

Drugi dan je bil športno obarvan. G. Rihard Udo vič nas je v športni dvorani Osnovne šole Antona Žnideršiča popeljal v svet odbojke, pred tem pa je poskrbel, da smo si temeljito ogreli še nekoliko zaspata telesa. Po zaključenih športnih dejavnostih je ga. Jerica Strle v prostorih DC Sonček predstavila udeležencem delavnic nekaj svežih zdravilnih zelišč in začimb ter njihove zdravilne učinkovine, razne tinkture, zeliščne soli itd. Vsi so dobili priložnost za vohanje, otipavanje in okušanje vsega omenjenega. Otroci so bili od vseh zeliščnih »pripravkov« najbolj veseli šmorna z obilico mete. Čeprav je večina prvič jedla jed v tej kombinaciji, ni ostal niti košček. Tudi čarovniški kremplji in pudingi s črvi so v hipu pošli. Poskus, da bi skupaj spravili kombinacijo zelišč za čudežni napoj, ki bi spravil vse sprte ljudi

med seboj, tokrat žal ni prišel na vrsto, čeprav je bil načrtovan.

Zadnji počitniški dan se je začel s kvizom, ki ga je pripravila in vodila ga. Helena Strle. Skupine otrok, ki so bile formirane že prvi dan delavnic, so odgovarjale na vprašanja, povezana z dogajanjem na tej počitniški pustolovščini. Čeprav se je na trenutke zdelo, da jih kar nekaj ne sledi suhoparnim informacijam o tem in onem, se je izkazalo, da je bil to le neupravičen dvom, saj so skoraj vsi poznali odgovore na vprašanja.

Trije skupni dnevi so ponudili veliko zabave, ustvarjalnosti, športnih aktivnosti in priložnosti za nabiranje novih znanj. *Iz srca hvala vsem, ki ste sodelovali v tej čarobni zgodbi, ki je dišala po prijateljstvu in je bila ogrnjena v tančico prijetne skrivnostnosti.* ●

*Za CSD Primorsko-Notranjska,
enota Ilirska Bistrica
Jerica Strle*

Kot 15-letni »mulc« sem bil sit šole in željan odrasti, zato se mi je zdelo logično, da se čim prej zaposlim. Takrat to ni bilo težko. Dobil sem delo v Lesonitovi furnirnici, ki smo jo imenovali Škarpa. Vstop v svet odraslih je pomenil trdo delo, pa tudi svoboden dostop do gostilne. Ko je 15. v mesecu prišla plača, so bile gostilne nabito polne in seveda sem se popivanju pridružil tudi sam. Nihče me ni gnjavil s polnoletnostjo. Plačal si rundo in pil to, kar je bila tvoja klapa. To pa seveda ni bil sok ali radenska, bilo je vino ali pa špricer in bilo je fajn - mladi fantiček v svetu odraslih, podprt s kupico rujnega in z dovolj denarja za skromno, udobno življenje. Seveda smo radi zašli tudi na ples, pa tudi zavrtil sem se rad, a nekako je bilo vedno bolj zanimivo pri šanku kot v objemu mladenk. Saj ne, da jih nismo imeli radi, ampak če si bil dovolj dolgo pri šanku, si pozabil nanje. Pa še tako sitne so bile, če si popil kak požirek preveč.

Vsega sem imel dovolj, bil sem zadovoljen in nič na svetu me ni zares skrbelo, mladost pač. Želja po nekoliko boljšem zaslužku me je gnala, da sem s 23 leti zapustil delo v furnirnici in se zaposlil v gozdnem gospodarstvu kot gozdar. Vedno pogostejše opijanje se je nadaljevalo in stopnjevalo. Takrat nam je gozdarjem celo pripadala piva ob malici. S tem ne bi bilo nič narobe, a je ta piva vedno prišla na dobro podlago, za povrh pa smo seveda še kaj dodali.

Ne vem, kako sem si uspel najti soprogo in se pri 33 letih oženil z mlado Ireno. Iskreno povedano, ohceti se bolj slabo spomnim, poročne noči pa še slabše, saj sem popil odločno preveč. Tudi zakon je bil bolj čuden, bi rekel. Če ne drugega, je moje zdravstveno stanje drselo vedno bolj navzdol. Ljudem okrog sebe, sodelavcem, prijateljem in znancem sem se smilil. Imeli so veliko nasvetov in mnenj o tem, kaj mi je, nihče pa nikoli ni povedal tega, kar je bilo očitno, in sicer, da mi je zdravje uničevalo pijančevanje. Takrat tudi nisem več potreboval družbe, da bi se ga napil. Potreba po alkoholu

je bila že tako močna, da sem se opijal kar sam, doma. Saj veste, v naših krajih je žganja vedno dovolj, pa še pri roki je. Seveda sem kljub temu, da nisem bil nikoli trezen, še vedno vozil avtomobil. Tako sva imela z ženo hujšo prometno nesrečo, za katero je bila kriva moja opitost. K sreči nisva utrpela večjih telesnih poškodb, nesreča pa me tudi ni nič streljnila. Pri mladostnih 30 letih sem bil bolj podoben starčku kot možaku v najboljših letih. Klanci v rodni vasi so bili vedno bolj strmi. Odšel sem k zdravnici in ta mi je jasno povedala: »Kriv je alkohol. Če ne boš nehal s pitjem, ti ni pomoči«. Nisem ji ravno verjel, hotel sem zdravilo, ki bi mi pozdravilo neubogljive noge. Hotel sem nekaj, kar bi mi umirilo tresoče roke, da bi ponovno lahko jedel juho, ki jo imam tako rad ... In sem pil naprej, bilo je vedno huje in počasi mi je vendarle postajalo jasno, da ima zdravnica prav.

Leta 1991 je bilo ob dogajanjih v osamosvojitveni vojni že tako hudo, da v resnici nisem več vedel, kdo je kdo v tej vojni, kaj šele, da bi do tega zavzel kakšno stališče. Dotaknil sem se dna ... in od same žalosti pil naprej. Bilo je hudo, zelo hudo, in vedel sem, da bom moral nekaj ukreniti, se ga napiti do smrti ali pa ...

Ob prazniku sv. Ahca v prvih dneh septembra istega leta je moje opijanje doseglo vrhunec. Istočasno je, še sam ne vem zakaj, dozorela odločitev, da je vseeno vredno poskusiti živeti brez omame. Dobil sem napotnico in prosil sosede, naj me odpeljejo do Idrije. Od doma do avtobusne postaje v Ilirski Bistrici je en kilometer, jaz pa sem bil že tako žejen, da so morali moji sopotniki ustaviti avtomobil in počakati v avtu. Bil je ponedeljek po prazniku, od prvega dne sem imel še veliko zalogo v sebi, pa sem vseeno na hitro spil še dve travarici. Bilo je dovolj, da sem zdržal do Idrije. Izkazalo se je, da sta bili travarici zadnji alkohol, ki sem ga spil vse do danes.

Bivanje v idrijski bolnišnici je bilo vse prej kot dopust. Pravzaprav je bila nekakšna delovna terapija, pri kateri nisem imel ravno veliko časa, da bi se smilil sam sebi. Bilo je težko razumeti, da če se hočem dvigniti z dna, kamor sem padel, nikoli več ne smem seči po alkoholu. Vztrajal sem, pomagala pa mi je tudi žena, za kar sem ji še danes hvaležen, saj mi je stala ob strani kljub vsemu, kar je preživela z mano.

Ko sem se vrnil domov, so mi vsi stali ob strani. Nikjer ni bilo očitkov in poskusov, da bi me zvabili nazaj k pitju. Res pa je, da sem kar naenkrat ostal brez prijateljev – tistih, s katerimi smo si delili šank. Izogibali so se me kot hudič križa; nič več nismo brezmejno mlatili prazne slame, pravzaprav so se me bali. Zdi se mi, da sem jim predstavljal nekakšno slabo vest in grožnjo.

SVETOVALNICA

»svetovanje, informiranje, motiviranje«

- Si želite informacije in svetovanje o škodljivi rabi ter posledicah alkohola, tobaka, marihuane in drugih psihoaktivnih snovi?
- Potrebujete pogovor, da skupaj poiščemo možne rešitve?
- Nudimo vam brezplačno anonimno svetovanje ter strokovno pomoč.

KONTAKT

VGC Dom na Vidmu
Vsak torek od 15.00 do 18.00
Vsak petek od 10.00 do 13.00

Življenje se je korenito spremenilo. Kar naenkrat sem videl vse leta in leta zane-marjene vrtove, njive, neurejeno hišo, dvorišče. Začel sem z resnim delom in urejanjem dolgoletnih zanemarjenosti, ki mi jih je alkoholna omama tako uspešno prikrivala. Pri tem sem neizmerno užival. Pravzaprav sem z delom priganjal sebe in vso svojo okolico. Ostarela mama mi je nekoč celo rekla, da sem postal zelo drugačen in da sem včasih prav hudoben. Danes jo razumem, saj sem v hitenju, da bi nadoknadil zamujeno, priganjal tudi njo, obremenjeno s težo let. Upam, da mi ni preveč zamerila.

Zdaj, ko sem za kosilo lahko ponovno jedel govejo juho, in to z žlico, se mi je splošno zdravstveno stanje v vseh pogledih bistveno popravilo. Na svet je kmalu prirojala tudi hči, z njo pa nove

obveznosti, nove dolžnosti, novo veselje in užitki.

Vedno sem bil družaben človek, in ker sem izgubil pivske prijatelje, sem si kmalu našel nove. Aktivno sem začel sodelovati pri čebelarškem društvu in snovanju novega čebelarskega doma. Še danes sem, tako kot moji čebelarski prijatelji, izjemno ponosen na to, da nam je uspelo. Vzporedno s tem je rasla tudi aktivnost v vasi. Ustanovili smo kulturno društvo, ki se ponaša z zelo aktivno preteklostjo, pa tudi za prihodnost nam ne zmanjkuje niti idej niti volje.

28 let je minilo od tistih dveh travaric na avtobusni postaji. Danes sem prepričan, da bi se moja zgodba kmalu končala na pokopališču, če ne bi takrat odločno ukrepal proti samemu sebi in svoji odvisnosti in zaživel novo, polno življenje. Nikar ne mislite, da je sedaj življenje po-

stalo pravljica, nikakor ne, še vedno je trdo, polno ovir, problemov in nevšečnosti. A z njimi se spoprime trezen in s polno odgovornostjo. Skoraj vse uspešno premagam in ostane mi tista vedra plat življenja, ki je bila prej utopljena v megli alkoholne omame. Ob prehojeni poti, zdaj ko me že malo dohajajo leta, mi je iskreno žal samo tega, da si izleta v Idrijo nisem privoščil prej. Življenje bi bilo veliko lepše, kajti alkoholna omama je samo privid, resnično življenje pa je neprimerno boljša izbira.

Vztrajajte! Verjemite, splača se že zaradi drugih, predvsem pa zaradi vas samih! ●

Zdravljeni alkoholik

Mirne božične praznike in veliko uspehov v novem letu vam želijo člani DZA Ilirska Bistrica.

VRAŽJI TRIO IN LUPINC V DSO

Bistriški upokojenci so v letni program dela zapisali, da bodo ob koncu leta med drugim obiskali tudi bistriški dom starejših. To je njihov prispevek k boljšemu počutju stanovalcev in osebja. Prepričani so, da jim to uspeva, zadovoljni poslušalci pa to tudi dokazujejo.

zaigrali Pazzolijev *Meditango*, priredbe ljudskih *Z boškarinom po Istri in Istrske pejsaže* ter poželi veliko navdušenje.

V drugem delu so se pevci poklonili ljudski pesmi, spleteni v venček znanih napevov *Nocoj je ena luštna noč*, *Pleničke*, *Lastovki v slovo*, *Steze* in na koncu *Mi se imamo radi*. Z glasbeno spremljavo jim je pomagal mladi harmonikar Martin Rojc. Nastop so zaključili z znano Avsenikovo *Gozdovi v mesečini* v priredbi Dimitrija Grlja. »Piko na i« so dodali fantje *Vražjega tria* pod vodstvom profesorja harmonike in svetovnega prvaka na igranju tega inštrumenta Zorana Lupinca, ki pou-

čuje v bistriški glasbeni šoli. Profesor Lupinc je uspel diatonično harmoniko umestiti v programe glasbenih šol in izrekamo mu posebno zahvalo, da je za igranje na ta inštrument navdušil številne mlade. Predstavili so se Martin Rojc, Gašper Fabjančič in Kristjan Jenko, ki so za zaključek zaigrali Avsenikovo *Za kratek čas*, Dragojevičovo *Velo Luko* in Smolnikarjevo *Diatonika poutpuri*, seveda pa brez *Golice* ni veselice in tako je bilo tudi tokrat.

Prisotne je pozdravil podpredsednik DU in povezovalec programa Franc Gombač, v imenu Doma starejših občanov Ilirska Bistrica pa se je nastopajočim zahvalila predstavnica doma Vesna Bizjak, medtem ko so si navdušeni poslušalci zaželeli ponovnega snidenja. ●

FG

Letošnji obisk je bil vsekakor nekaj posebnega. Pevke in pevci MePZ Avgust Šuligoj so pod vodstvom neutrudne zborovodkinje Anamarije Surina zapeli *Zabučale gore*, sledile pa so *Spomin*, *Na grebenih gora* in veseljaka *Z nobenim purgarjem*, ki so jih zapeli takoj po uvodnem nastopu *Vražjega tria* mladih glasbenikov, ki virtuožno igrajo na diatonične harmonike, pa tudi drugi inštrumenti jim niso tuji. Uvodoma so

S PLESOM KREPIMO ZDRAVJE

Poleg vseživljenjske rehabilitacijske vadbe, ki na devetih lokacijah po vsej Občini Ilirska Bistrica poteka dvakrat tedensko že od leta 2011, pohodov v naravi, ki potekajo preko celega leta, zanimivih zdravstvenih predavanj in rednih druženj članstva smo v »Koronarnem društvu Ilirska Bistrica« v letošnji jesensko-zimski sezoni pričeli z novim programom krepitve zdravja. Poimenovali smo ga »S plesom in objemom do boljšega zdravja«.

Ugotovili smo, da ples predstavlja koronarnim bolnikom pa tudi drugim prijateljem iz srednje generacije novo obliko telesnih aktivnosti, rekreacije in gibanja, zlasti pa pomeni tudi nov korak pri medsebojnem druženju in sprostitvi. Gre za organiziran, srednji generaciji prilagojen štiriurni program plesnega večera, ki si ga mnogi v kasnejših letih že dolgo niso mogli privoščiti ali pa to počnejo v oddaljenih krajih, npr. na slovenski obali (Izola, Strunjan ...), pri čemer imajo težave s prevozi in potovanji.

Pobuda za program je bila dana na letnem občnem zboru društva v mesecu marcu. Delovna skupina se je takoj lotila priprave programa in preverjanja možnosti za njegovo izvedbo.

Prvi »poskusni« plesni večer je bil organiziran zadnjo soboto v oktobru 2019 zvečer v dvorani Vaškega doma v Jasenu. Vse je potekalo nepričakovano uspešno in lepo. Ob vodi in sadju na mizah ter dobri plesni glasbi se je zabavalo, družilo in plesalo prvih 50 navdušencev. Prve morda še negotove plesne korake so kmalu dopolnile številne nove plesne figure. Veliko je bilo znoja, mnogo »selfijev«, nekaj pohojenih čevljev, a ogromno veselja in na koncu zadovoljstva vseh. Nekateri plesalci so pred pričetkom srečanja aktivirali pametne ure in ugotovili, da so tisti večer opravili okoli pet tisoč korakov in potrošili nekaj sto kalorij. Udeleženci so se strinjali, da je potrebno program nadaljevati in ga še razvijati. Plesalci in plesalke pri tem ne potrebujejo nobenega razkošja in postrežbe, ampak za dobro druženje in lepa doživetja rabijo le prijatelje, dobro živo glasbo – posebej tisto, ki je spremljala njihova mlada leta, in dobro voljo, ki je med bistriškimi »koronarci«

nikoli ne zmanjka. To so tudi razlogi, da bo program plesnih večerov v enaki obliki organiziran še v novembru in decembru. Za stroške, ki nastanejo z organizacijo in izvedbo plesnega večera, poskrbijo plesalci sami, res pa je, da bi jim prav prišel kakšen sponzor ali donator.

V letu 2020 načrtujemo, da bodo mesečna plesna srečanja preko celega leta

predstavljala pomemben dopolnilni program vseživljenjske rehabilitacije ali pa vsaj dodatek k programom telesnih aktivnosti in rekreacije ter druženja članstva. Ekipa, ki je pripravila in izvedla prve plesne večere je pripravljena, plesalci pa tudi.

Pa še ta zanimivost! Namesto: »Hvala za ples!« se ob koncu runde plesalca/plesalki le objameva, si zaploskava in poveva: »Tudi to je za naše zdravje!«

JV

MEDENI DAN V ILIRSKI BISTRICI DOM NA VIDMU, 8.12.2019

VABLJENI NA PRIREDITEV MEDENA TRŽNICA ILIRSKA BISTRICA 2019

Prisrčno vabljeni na prireditev Medena tržnica, ki bo potekala v nedeljo, 8. 12. 2019 od 11. do 18. ure v Domu na Vidmu. Poleg ponudbe medu domačih čebelarjev in čebelarске opreme bodo organizirane tudi delavnice za najmlajše. Na vodeni degustaciji bodo predstavljeni z lokalnega ocenjevanja nagrajeni medovi, ki jih bo mogoče tudi poskusiti. V sklopu prireditve bo predstavnik Zavoda za gozdove Slovenije g. Tomaž Berce pripravil predavanje na temo Zaščita čebelnjakov pred medvedom.

ČASOVNICA:

11.00 do 12.00	- Začetek prireditve s podelitvijo priznanj lokalnega ocenjevanja v mali dvorani
- Vodena degustacija medov v mali dvorani
12.00 do 14.00	- Predavanje na temo Zaščita čebelnjakov pred medvedom, ki jo bo vodil predstavnik Zavoda za gozdove Slovenije g. Tomaž Berce v mali dvorani
15.00 do 15.30	- Projekcija filma »Iz čebelnjaka Antona Žnideršiča« v mali dvorani
Film je nastal pri krožku Literarne urice na Osnovni šoli Antona Žnideršiča.
12.00 do 17.00	- Medena tržnica s ponudbo medu, medenih izdelkov, cvetnega prahu, voska, medenih pijač, medenega peciva, kruha in masla
- Degustacije, vezane na temo medenega dneva »Med, maslo, kruh«
14.00 do 17.00	- Delavnice za najmlajše:
oblikovanje gline,
izdelava sveč,
barvanje končnic,
cvetlične gospodične,
delavnica na temo velikih zveri.

CARNIVORA
DINARICA

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj

TIC
ILIRSKA BISTRICA

DEMETRA

BOD

TELES

EVRO API

Vljudno vabljeni !

TOLIKO SEM IZGUBIL/-A – KAM SE LAHKO ZATEČEM PO POMOČ?

Pred nami so za mnoge najlepši prazniki v letu, za nekatere med nami pa najtežji, saj bodo prvič čakali božič brez njim drage osebe. V takih trenutkih smo pogosto deležni sicer dobronamernih spodbud okolice v smislu: »Pomisli na tiste, ki jim je še huje – na uboge otroke brez staršev, ali v duhu: »Moraš biti močan/-a za svoje drage, saj jim veliko pomeniš ...«. Toda lastna bolečina je za vsakega posameznika najhujša, če je izvedel, da gre za neozdravljivo bolezen, ali pa mu je umrla draga oseba iz kakšnega drugega razloga. V tej bolečini nekateri potrebujemo zgolj sočutno poslušanje, drugi pa »smernice«, kako naj se spoprimejo z bolečino.

Državne institucije trenutno ne zagotavljajo enotne »oskrbe« oseb v takšnih stiskah. Pomoč je razpršena med zdravstvene institucije, centre za socialno delo in nevladne organizacije. Precej v ospredju kot strokovno/izkustveno usposobljena institucija za področje žalovanja, spremljanja umirajočih in pomoč svojcem pa je Slovensko društvo hospic, ki že 25 let izvaja tudi program žalovanja in je na tem področju pri nas edinstveno.

SLOVENSKO DRUŠTVO HOSPIC

Slovensko društvo hospic je nevladna, neprofitna humanitarna organizacija, ustanovljena junija 1995. Osnovni program društva je oskrba hudo bolnih oziroma ljudi z napredovalo kronično boleznijo v zaključni fazi in njihovih svojcev na domu.

Organizacijska struktura društva

Območni odbori so organizacijske enote društva (podružnice), ki sledijo viziji in poslanstvu društva. S pomočjo zaposlenih strokovnih delavcev in prostovoljcev ter v okviru lastnih timov v povezavi z drugimi inštitucijami izvajajo dejavnosti vseh petih programov društva.

PROGRAMI DRUŠTVA

Društvo izvaja več programov (storitve na programu spremljanja in žalovanja so za uporabnike brezplačne).

Hospic-spremljanje umirajočih in svojcev na domu. Hospic oskrba je celostna oskrba bolnikov z neozdravljivo boleznijo in podpora njihovim svojcem v domačem okolju oziroma tam, kjer se bolnik nahaja.

Žalovanje odraslih, otrok in mladostnikov. Program je namenjen vsem, ki so se soočili z izgubo bližnje osebe. Pomoč izvajamo individualno ali kot pomoč skupinam žalujočih v obliki rednih srečanj ali taborov. Najbolj poznan je Tabor Levjesrčni (tabor za žalujoče otroke in mladostnike).

Detabuizacija smrti. Prizadevamo si, da bi tako kot rojstvo tudi smrt postala naravni element živenga, s tem pa naraven tudi odnos do umiranja in žalovanja v slovenski družbi.

Prostovoljstvo. Veseli bomo soustvarjanja našega poslanstva, zato vabljeni, da se nam pridružite na začetnih usposabljanjih prostovoljcev. Prostovoljci odigrajo pomembno vlogo pri izvajanju programov spremljanja umirajočih in njihovih svojcev, zato bi društvo brez njihovega izjemnega prispevka težko izvajalo svoje temeljno poslanstvo. Vsaka pomoč prostovoljcev ohranja obstoj društva, njim pa osmišlja življenje. Bogastva bivanja se lahko najbolj učimo od ljudi, ki analizirajo svoj življenjski smisel in ga nesebično delijo s tistimi, katerim zadnje tedne, dneve, ure stojijo ob strani.

V Pivki smo 8. 11. 2019 s pomočjo prostovoljke Roberte Noemi organizirali Hospickafe. Dogodek je omogočila Občina Pivka z županom Robertom Smrdeljem. Hospickafe je neformalen družabni dogodek, na katerem se v varnem vzdušju dvajsetletne tradicije Slovenskega društva hospic, ki skrbi za umirajoče in njihove svojce, pogovarjamo o minljivosti. Delimo izkušnje spremljanja hudo bolnih; pričujemo o smrti; govorimo o procesu žalovanju ob izgubi bližnjega – s spoštovanjem in ranljivostjo ob zgodbah žalosti, bolečine in strahu, razočaranj,

občutkov krivde in odpuščanja. Sebi in drugim pomagamo približati temo smrti in jo poskušamo detabuizirati.

Na območju Pivke, Postojne in Ilirske Bistrice želimo informirati ljudi o možnostih sodelovanja v sklopu programa Prostovoljstvo. V mesecu januarju bomo začeli z izvajanjem začetnega usposabljanja za prostovoljce. Kje ga bomo izvedli, je odvisno od prijavljenih kandidatov.

Začetno usposabljanje prostovoljcev bo potekalo ob petkih od 17.00 do 20.00 in ob sobotah od 9.00 do 12.00. Usposabljanje obsega 12 srečanj (6 vikendov), s katerimi kandidati tematsko pridobijo strokovno podlago za vključenost v programe našega društva skozi prostovoljsko delo.

Z usposabljanjem kandidati dobijo veliko več kot samo možnost vstopa v prostovoljstvo društva. Strokovne in kvalitetne delavnice so lepa priložnost za osebno rast in s tem darilo, ki ga poklonite sebi. Namenjeno je ljudem, ki želijo biti aktivni v vlogi prostovoljca. V društvu delujemo na različnih programih in iščemo aktivne in samoiniciativne prostovoljce, ki sodelujejo z odborom, v katerem so aktivni.

Vsi zainteresirani kandidati se lahko prijavite na prostovoljstvo@hospic.si ali po telefonu 051 442 636 vodji programa Prostovoljstvo Andreji Cilenšek

Vabljeni k soustvarjanju zgodbe Slovenskega društva hospic tudi na vaših območjih.

Dodajte življenje dnevom, ne dneve življenju! ●

HOSPIC PIVKA 040 462 817

ZAKLJUČEK LETA NA LJUDSKI UNIVERZI ILIRSKA BISTRICA

Ljudska univerza Ilirska Bistrica je zaključila uspešno in produktivno leto 2019. V okviru projekta **Temeljne in poklicne kompetence (TPK)** smo v letošnjem letu izvedli en 60-urni, dva

50-urna in pet 40-urnih brezplačnih tečajev. Ciljna skupina udeležencev so starejši od 45 let z največ srednješolsko izobrazbo. Iz analize potreb zaposlenih v Notranjsko-primorski statistični

regiji je razvidno, da je v regiji kar 54,9 % ljudi z dokončanim srednješolskim izobraževanjem brez nadaljnjega šolanja. Vsi programi so zasnovani tako, da v čim večjem obsegu razvijajo

in krepijo temeljne in poklicne kompetence s poudarkom na razvoju kompetenc s področja informacijsko-komunikacijskih tehnologij. Cilj je izboljšati kompetence, ki jih ciljna skupina potrebuje zaradi potreb na trgu dela, večje zaposljivosti in mobilnosti ter osebnega razvoja in delovanja v sodobni družbi.

Tečaji, ki smo jih izvedli so: *Spoznavanje v angleškem jeziku* (začetni in nadaljevalni), *Spoznavanje v italijanskem jeziku* (začetni), *Spoznavanje v nemškem jeziku* (začetni), *Računalniško – digitalno opismenjevanje*, *Računalniško opismenjevanje odraslih*, *Zelišča za zdravje in veselje* ter *S komunikacijo do boljših odnosov*. Sodelovali smo tako s posamezniki kot z lokalnimi organizacijami, ki se zavedajo pomembnosti izpopolnjevanja in izobraževanja svojega kadra. Organizacija na ta način pridobiva na konkurenčnosti, saj strokovno podkovan posameznik predstavlja dodano vrednost organizacije.

V letošnjem letu so potekale tudi tri skupine študijskih krožkov. Odrasli so se lahko udeležili športa ali učenja slovenskega jezika in gradili na skupnih vrednotah. Študijski krožki so neformalna oblika izobraževanja odraslih, ki temelji izključno na posameznikovem interesu. Njihov namen je boljša dostopnost učenja in razvijanje komunikacije ter lastnih interesov.

V sklopu projekta **ISIO (informiranje in svetovanje v izobraževanju odraslih)** smo svetovali in informirali preko 300 posameznikov. V okviru projekta odraslim brezplačno svetujemo pri odločanju za vključitev v vse vrste izobraževanja; informiramo o izobraževalni ponudbi; pomagamo izbrati ustrezen program in nudimo pomoč pri učenju pred, med in po izobraževanju.

LJUDSKA UNIVERZA ILIRSKA BISTRICA

za **ZAPOSLENE in BREZPOSELNE** razpisuje 40-urne **BREZPLAČNE TEČAJE s pričetkom v začetku leta 2020.**

- **ANGLEŠČINA** – začetni
- **NEMŠČINA** – začetni
- **ZELIŠČA ZA ZDRAVJE IN VESELJE** (pričetek v aprilu)
- **KAKO UREDITI PODATKE Z NEKAJ KLIKI? – EXCEL**
Urejanje in iskanje podatkov, spoznavanje formul, ustvarjanje grafov, spustnih seznamov, vrtilnih tabel ...
- **RAČUNALNIŠTVO**
internet, e-pošta, digitalna fotografija, urejevalnik besedil Word, delo v oblakih, e-uprava, e-zdravje, mobilni aparati, spletna banka, hitra blagajna ...
- **INTERAKTIVNA PREDSTAVITEV**
Kako ustvariti predstavitev, ki poslušalca pritegne? Katera so orodja za izdelavo interaktivne predstavitve? Spoznali boste PowerPoint, Prezzi, Video Maker, program za urejanje podatkov Excel in program za urejanje fotografij, avtorske pravice ... Dolgočasne predstavitve bodo odslej le še spomin!
- **BEREMO IN PIŠEMO SKUPAJ – ZA STARŠE IN OTROKE OD 1. DO 5. RAZREDA**
V programu odrasli obnovijo svoje spretnosti (branje, pisanje, računanje, socialne spretnosti, aktivno državljanstvo, spoznavanje učnih metod ...), da bi lažje pomagali svojim otrokom pri opismenjevanju in učenju. V programu sodelujejo starši in otroci.

Prednost imajo starejši od 45 let z največ srednješolsko izobrazbo.

Število mest je omejeno, zato pohitite s prijavo!

Pričetek tečajev bo po zapolnitvi prostih mest.

Prijava in dodatne informacije na 05 71 45 022, stikssvetom-oskpaz@guest.arnes.si ali www.lu-ilirska-bistrica.si.

LU Ilirska Bistrica je kot partner v projektu Večgeneracijski center Notranjsko-primorske regije nosilec **VGC Točke moči Dom na Vidmu in Točke moči Krpanov dom Pivka**. Tudi v tem letu smo sledili interesom in potrebam lokalnega okolja ter temu prilagajali ponudbo delavnic in predavanj. Izvedli smo različne delavnice in predavanja na temo zdravja, kulinarike, poslovnih priložnosti, ročnih spretnosti; učili smo se tujih jezikov in slovenščine; spoznavali računalnik; razgibavali telo in še in še. Pozabili nismo niti na najmlajše. Posve-

tili smo se jim ob vsakih počitnicah in jim ponudili raznovrstne poučne in igrive delavnice. Naš cilj je, da obogatimo življenje vsem, ki se nam pridružite; se naučite kaj novega ali si samo polepšate dan.

Pri tem smo sodelovali s številnimi prostovoljci in predavatelji iz domačih logov in širše regije. Program smo oblikovali skupaj z domačimi društvi in organizacijami. Vsem se zahvaljujemo za zaupanje, ki nam ga izkazuje.

Vsi programi so podprti s strani Občine Ilirska Bistrica in financirani s strani

Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Evropskih socialnih skladov, zato so za uporabnike brezplačni.

Pestro ponudbo tečajev in drugih aktivnosti v letu 2020 si lahko ogledate na spletni strani www.lu-ilirska-bistrica.si.

Želimo vam uspešno in srečno leto 2020! ●

Ljudska univerza Ilirska Bistrica

VSI LAHKO POMAGAMO

V tednu dobrodelnosti Rdečega križa in ob obeležitvi svetovnega dneva hrane ter boja proti lakoti so se 16. oktobra 2019 učenci krožka Rdečega križa in prve pomoči Osnovne šole Antona Žnideršiča in Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica ter Rdeči križ Ilirska Bistrica udeležili dobrodelne akcije »Drobtinica«.

Akcija je namenjena zbiranju prostovoljnih prispevkov za nakup šolskih potrebščin učencem naše občine, ki prihajajo iz socialno šibkejšega okolja.

Na dan akcije v mestu običajno poteka sejem, na katerem se zbere veliko ljudi, zato so se učenci podali na pot dobrodelnosti. S prijazno besedo in doma izdelanimi klobučki s sivko so

zbirali prostovoljne denarne prispevke, ki bodo pomagali družinam v stiski. S sodelovanjem na sejmu so tudi sami pridobili nekaj izkušenj, se urili v komunikacijskih veščinah in razvijali empatijo. S svojo dobrodelnostjo so popestrili oblačno sredo in uspešno zaključili akcijo ter tako dokazali, da lahko pomaga prav vsak - majhen ali velik, odrasel ali otrok.

Hvala vsem, ki ste sodelovali. ●

Darinka Gržina

Želimo vam, da bi lahko tudi v letu 2020 rekli »Lahko noč, skrbi« in »Vse bo v redu«.

STANOVALCI DOMA STAREJŠIH OBČANOV REDNI GOSTJE NA »EKOLOŠKI KMETIJI SLAVEC«

Gregor Slavec je na svoji kmetiji stanovalcem doma na Medenovem hribu omogočil pristen stik z naravo in domačimi živalmi. Med pobiranjem malin in raziskovanjem kmetijskih površin so obujali spomine na mladost in delo na kmetih.

V sklopu razpisa *Javni poziv za izbor operacij za uresničevanje ciljev strategije lokalnega razvoja LAS med Snežnikom in Nanosom v letih 2018–2020*, ki ga je objavila *Lokalna akcijska skupina med Snežnikom in Nanosom*, je Gregor Slavec direktorici *Doma starejših občanov Ilirska Bistrica* Jasmini Tomažič predstavil možnosti za sodelovanje v skupnem projektu. Na podlagi vzajemnega interesa za dobro sodelovanje so izdelali načrt in po potrditvi projekta, ki je sofinanciran iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, se je lahko skupina osmih stanovalcev pričela veseliti obiskov na *Kmetiji Slavec*.

Srednje velika kmetija na severnem robu ilirskobistriške občine v naselju

Knežak jih je očarala na prvi pogled. Na kmetiji, ki je usmerjena predvsem v rejo tradicionalnih in avtohtonih slovenskih živali, so jih najprej pritegnile koze. Slovenske srnaste koze dajejo mleko, iz katerega nastaja odličen kozji sir in ostali mlečni izdelki, ki so prav tako okusni kot izdelki iz kravjega mleka. Na kmetiji imajo tudi drežniške koze, saj čutijo poslanstvo, da ohranijo našo edino avtohtono kozo. Na pašniku so imeli priložnost opazovati cikasto govedo in štajerske kokoši, ki kmetijo dnevno oskrbujejo z jajci iz pašne reje. Najbolj zanimivi prebivalci kmetije so vsekakor štiri dalmatinski oslički, ki pa niso čisto nič trmasti, ampak se lepo pustijo božati in razvajati. Na kmetiji, kjer vso potrebno krmo za živali pridelajo sami, so izjemno ponosni na velik nasad malin, ki jih obirajo ročno. Tega opravila se je lotila tudi skupina stanovalcev z Medenovega hriba in pazljivo obrala te krhke slastne rdeče plodove, ki so bili odlična sestavina za zdrave napitke, s katerimi so se okrepčali po dobro opravljenem delu.

Stanovalci doma so med majem in oktobrom redno obiskovali kmetijo, kjer so hranili in ljubkovali živali, vadili stabilno hojo, nabirali maline, jih vonjali in okušali ter uživali v lepotah neokrnjene narave.

Ob zaključku projekta so v dom starejših povabili gospodarja Gregorja Slavca, ki je s seboj pripeljal pravo kokoško. Zbranim je prinesel okusno kozje mleko in malinovec, s katerim so prijetno presenečeni stanovalci veselo nazdravili. Ob obujanju spominov na lepo preživete izlete je na veliko zadovoljstvo stanovalcev direktorica Jasmina Tomažič potrdila nadaljnje sodelovanje z Gregorjem Slavcem in tako privabila nasmeha na obraze vseh zbranih v večnamenski dvorani doma. ●

DO ZDRAVJA S SKUPNIMI MOČMI

Zdravje je naše največje bogastvo, za katerega lahko največ storimo sami. Z namenom širjenja te misli sta konec oktobra ZD Ilirska Bistrica in VGC Točka moči Dom na Vidmu organizirala dogodek »Do zdravja s skupnimi močmi«.

Dan smo pričeli z jutranjo telovadbo pod vodstvom Andreje in Nataše. Svoje telo smo prebudili, razmigali in se s splošnim boljšim počutjem ter veliko pozitivne energije podali k zajtrku. Vsak se je lahko okrepčal s sveže pečenim kruhom. Obogatili smo ga z medom ali marmelado in poplaknili z mlekom. Vse potrebne sestavine so prispevali priredelci iz lokalnega okolja.

Atraktivna letošnjega dogodka je bil napihljiv model debelega črevesa v dimenzijah 6 x 9 metrov. V spremstvu študentov medicine smo se sprehodili skozi odsek debelega črevesa, kjer smo na interaktiven način spoznavali njegovo delovanje in posledice bolezenskih sprememb kot so: hemoroidi, kolitis, crohnova bolezen, različni polipi in faze raka.

Skozi različne predstavitve in delavnice smo prikazali delo služb v zdravstvenem domu. Izvajali smo meritve krvnega sladkorja, krvnega tlaka (dijakinje SGLŠ), gleženjskega indeksa, spirometrijo, analizo telesne sestave ...

Vsi zainteresirani so se lahko seznanili s temeljnimi postopki oživljanja (TPO),

ki jih lahko izvajamo pri osebi, ki je nezavestna, ne diha oz. ne diha normalno in se ne premika. S pomočjo lutke in pod strokovnim vodstvom se je lahko vsak posameznik naučil izvajanja zunanje masaže srca in umetnega dihanja ter uporabe avtomatičnega defibrilatorja.

Ker je zdrava ustna votlina z zdravimi zobmi ogledalo splošnega zdravja, smo izvedli demonstracijo tehnike pravilnega čiščenja zob in uporabo zobnih pripomočkov za ustno higieno.

S pomočjo modelov smo prikazali pravilno samopregledovanje dojk in mod ter vas seznanili s presejalnimi programi SVIT, DORA in ZORA.

Pred vhodom v prireditveni prostor je bilo reševalno vozilo, ki ga je ZD Ilirska Bistrica dobil v lanskem letu. Prijazni reševalci so omogočili ogled notranjosti reševalnega vozila. Najmlajši so lahko preizkusili tudi opozorilne signale reševalnega vozila na nujni vožnji. Da pa domov ne bi odšli praznih rok, je poskrbel VGC Točka moči Dom na Vidmu. V otroškem kotičku so se preizkusili v

ročnih spretnostih in si izdelali lastno igračo. Njihovi spremljevalci so se v tem času seznanili z delovanjem Ljudske univerze Ilirska Bistrica in VGC Točka moči Dom na Vidmu.

Pridružili so se nam tudi člani območne enote Rdečega križa, ki so za obiskovalce pripravili kviz s področja dejavnosti Rdečega križa. Pravilni odgovori so bili nagrajeni z izdelki, ki so nastali izpod spretnih rok njihovih prostovoljcev.

Za donacije se zahvaljujemo: Mojci Brožič, Jelki in Šefki, Piceriji Mrak, mlinu Nemec, kmetiji Poškovi – Dobropolje, Parku Seventeen in Avtomatom Štefančič. ●

*ZD Ilirska Bistrica in
VGC Točka moči Dom na Vidmu*

VGC DOM NA VIDMU – MOŽNOST IN PRILOŽNOST

DEJAVNOSTI V MESECU DECEMBRU 2019

»Vsak dan, vsak hip smo pred izbiro. Po starem ali po novem? Gledati v obzorje vsega možnega ali videti svet skozi ozko špranjo svojega zapora?« (Alenka Rebula)

Decembra bolj kot kdaj prej med letom razmišljamo o lekcijah, ki smo jih usvojili v tem letu in o tistih izzivih, ki jim nismo bili kos. Razmišljamo o možnostih novih izbir oziroma o naslednjih korakih, ki naj bi nas srečne in zadovoljne peljali naproti ciljem. Morda po poteh, kjer smo že uhodili sledi, morda po novih, na novo izsekanih, skozi pragozd ... Da le peljejo v željene smeri! Lepo je delati cilje vsaj v dvojje, saj dvojina pomeni podporo, zvestobo in zaupanje, daje pogum za premagovanje preprek in še marsikaj. Tudi deliti veselje ob zmagah in se jih veseliti še s kom je lepo, prijetno in navdušujoče. Še bolj pomembno je imeti ob sebi nekoga, da ti briše solze ali te opogumi, ko kloneš pod težo bremena.

December naj bo čas za hvaležnost, veselje nad vsem, kar smo in nismo. Naj bo čas za spoznanje, da imamo kljub različnostim vsi enaka hrepenenja, potrebe. Prav drugačnost je izziv, da osebnostno, intelektualno in duhovno rastemo. Pojdimo si naproti in delimo, česar imamo v obilju! Ne pozabimo na veselje, navdušenje in optimizem. Marsikdo tega ne premore!

Upamo, da vam bodo v prihajajočem letu tudi vsebine Večgeneracijskega centra Dom na Vidmu pomagale pri uresničevanju vaših osebnih ciljev. Srečno na vseh poteh, pri vseh izbirah!

Vsak ponedeljek 8.00–9.00 v VGC Dom na Vidmu	BANKA NEFORMALNE POMOČI , predstavitev in pomoč pri uporabi storitev banke, izvajalec Danijel Beletič
10.00–11.00 v Domu starejših občanov	NA KRILIH BESED , branje za bogatstvo človeka, izvajalka Jerica Strle
17.00–18.00 18.00–19.00 v VGC Dom na Vidmu	SREČEVANJE ZDRAVLJENIH ALKOHOLIKOV , poteka v dveh skupinah, prijave na 040 683 015, Jasmin Tomažič
19.00–22.00 v VGC Dom na Vidmu	ACCESS BARS IZMENJAVE , facilitatorji in praktiki, kontakt 05 71 45 022 v dopoldanskem času

Vsak torek 9.00–11.00 na Kresnički, Prešernova 25a	KUHANJE KOT ZABAVA , sodelovanje z VDC-jem, kontaktna oseba Jerica Strle na 041 484 937
9.00–10.30 v VGC Domu na Vidmu	NADGRADIMO SVOJE ZNANJE , tečaj slovenščine za tujce, izvajalka Romana Morano, kontakt 05 71 45 022 v dopoldanskem času
14.00–17.00 v VGC Dom na Vidmu	SVETOVALNICA ZA OSEBE S TEŽAVAMI Z ODVISNOSTJO , svetovanje, informiranje in motiviranje, prijave na 040 683 015, Jasmin Tomažič
Vsako sredo 9.00–12.30 v VGC Dom na Vidmu	SLOVENŠČINA ZA TUJCE , izvajalka Jerica Strle
16.00–17.30 na OŠ Antona Žnidaršiča	RAČUNALNIŠKI TEČAJI , izvajalec Marjan Uljančič, prijave na 05 71 45 022 v dopoldanskem času
Vsako prvo sredo v mesecu od 18.00 dalje	MEDITACIJE IN ENERGIJSKE TERAPIJE , dodatne informacije na 031 781 461, Martina Zorza, zaželen prostovoljni prispevek
Četrtek 10.00–12.00 v VGC Dom na Vidmu	RAČUNALNIŠKI TEČAJ ZA ZAČETNIKE (ena na ena), predhodni dogovor z Jerico Strle na 041 484 937
Vsak četrty četrtek v mesecu od 13.00 dalje v VGC Domu na Vidmu	DRUŠTVO INCA , informacije o vsebini in delovanju društva na 05 62 73 824, Diana Pelozo ali drustvo.inca-oso@siol.net
Vsak petek 9.00–12.00 v VGC Dom na Vidmu	SVETOVALNICA ZA OSEBE S TEŽAVAMI Z ODVISNOSTJO , svetovanje, informiranje in motiviranje, prijave na 040 683 015, Jasmin Tomažič
10.00–11.00 v Domu starejših občanov	KDOR POJE, SLABO NE MISLI , sodelovanje z zborom v DSO (Vabljeni ljubitelji ljudskega načina petja.) Kontakt: Jerica Strle na 041 484 937
od 15.30 dalje po predhodnem dogovoru z izvajalcem v VGC Dom na Vidmu	ENERGETSKO SVETOVANJE ZA OBČANE , energetski svetovalec Lucjan Batista, prijave na 05 71 12 300 ali na 05 71 41 361
Vsak tretji petek 8.00–9.00 v VGC Dom na Vidmu	SVETOVALNO SREDIŠČE ZA INFORMIRANJE ODRASLIH , Ljudska univerza Ilirska Bistrica

Vsi programi VGC-ja so brezplačni, zato bi jih bilo škoda zamuditi. Cilji VGC-ja so: informiranost, socialna vključenost, znanje in aktivacija. Pristrčno vabljeni, da damo življenju več radovednosti.

UDARNI DOGODKI V DECEMBRU

1. NOVOLETNI OKRASKI IZ NARAVNIH MATERIALOV

Torek, 3. 12. 2019, ob 18.00 v VGC Točka moči Dom na Vidmu

December je v zimskem času poseben mesec, ko vso deželo preplavijo lučke in okrasji, ki polepšajo, popestrijo domovanje, pričarajo prijetno praznično atmosfero in nas ovijejo v še lepše decembrsko vzdušje. Da bo tudi vaše domovanje zasijalo v prazničnih dneh, poskrbite za božične in novoletne okraske po lastnem okusu. *Vabljeni na delavnico izdelovanja novoletnih okrasov iz naravnih materialov (les, blago, pluta ...).*

Izvajalka: **Jerica Strle**

2. DELAVNICA ZA SAMOPOMOČ: »TUDI VI SE LAHKO PRERODITE«

Torek, 10. 12. 2019, ob 18.00 v VGC Točka moči Dom na Vidmu

Nadaljevali bomo s krepitvijo popkovne čakre – solarne pleksusa, ki je osnova za uspešno življenje, saj poonazarja voljo, občutek moči in identitete.

Znaki motenj oz. njene blokade na čustveni ravni so hiperaktivnost, šibka volja in pomanjkanje iniciative, odvisnost od drugih ljudi in njihovega mišljenja, nenehen stres in nesposobnost reči: »Ne.«. Ob njenem nepravilnem delovanju prihaja do bolezni želodca in prebavnih organov, slabega delovanja ledvic ali jeter, žolčnih kamnov, bolezni trebušne slinavke ali nadledvičnih žlez, diabetesa, do motenj hranjenja (debelost, anoreksija, bulimija). Hvaležni za prostovoljne prispevke.

Izvajalka in prijave: **Jožica Ramšak**

3. CELODNEVNE IZKUSTVENE DELAVNICE

Sobota, 14. 12. 2019, in glede na zanimanje nedelja, 15. 12. 2019, od 9.00 do 17.00 v VGC Točka moči Dom na Vidmu

V decembru smo pod vplivom črne lune, ki zna razkriti to, kar je skrito. Zanj je značilna močna volja, neodvisen um in ljubezen do svobode. Ima globoko potrebo po preseganju vseh omejitev in izstopanju ter ljubi originalne stvari. Močno čuti privlačnost in sovražnost. Ker je sama v stiku s samo seboj (s senco/skritimi deli sebe), zelo dobro razume tudi občutja in motive drugih. Ob prijavi sporočite vaše rojstne podatke in uro rojstva. Podatki niso obvezni za sodelovanje na delavnici, lahko pa so vam v pomoč.

Več o tem na Prerojen.si. Prijave in dodatne informacije dobite na 041 289 632, **Jožica Ramšak**.

4. »ZA DOBRO POČUTJE IN IZGLED POMAGAJMO CELICAM V NAŠEM TELESU«

Torek, 17. 12. 2019, ob 18.00 v VGC Točka moči Dom na Vidmu

V decembrskih predavanjih, ki jih pripravljamo v sodelovanju s Prerojen.si in družbo Neolife bomo govorili o čiščenju in podpori doma in telesa pred prazniki, da preprečimo virusna in prehladna obolenja v zimskih mesecih ter praznične dni preživimo sproščeno in ustvarjalno, da se ustvari harmonija v domu. Predstavili bomo rešitve za fizično podporo doma in telesa ter sproščanje miselnih in čustvenih blokad. **Ste ogroženi zaradi načina življenja, stresa ...? Pridružite se nam na predavanju na dnevu odprtih vrat in predstavili vam bomo rešitve.**

Izvajalka in prijave: **Jožica Ramšak**, 041 289 632

5. TAPKANJE – EFT METODA

Ponedeljek, 16. 12. 2019, ob 9.00 v VGC Točka moči Dom na Vidmu

Metoda EFT je namenjena individualni, skupinski, laični ali pa strokovni uporabi kot orodje, ki pomaga pri razreševanju neprijetnih čustvenih in s tem povezanih telesnih težav ter doseganju željenih ciljev. Srečanje pod strokovnim vodstvom EFT izvajalke II. stopnje Darije Adam, bo potekalo na temo »**Odpravimo telesno bolečino**«. *Vabljeni vsi, ki ste delavnice že obiskovali, in vsi, ki ste pripravljeni na novo izkušnjo.*

Izvajalka in informacije: **Darija Adam** (adam.darija@gmail.com)

PREDAVANJA V DECEMBRU

STRES – PREVZEMIMO KONTROLO

Sreda, 11. 12. 2019, ob 18.00 v VGC Točka moči Dom na Vidmu

V stresni situaciji se naš organizem odzove z izločanjem hormonov, ki zavrejo vse procese, ki v tistem trenutku niso nujni za preživetje, npr. prebavo, imunski sistem in reprodukcijo. V kolikor so te funkcije zaradi delovanja stresnih hormonov trajno zapostavljene, je kroničen stres lahko poguben za naše zdravje.

Kakšen vpliv na zdravje ima dolgotrajen stres in kako vpliva na nastanek bolezni?

Daljša izpostavljenost stresu lahko povzroči depresijo, kognitivni upad, večjo dovzetnost za odvisnosti in poslabšan nadzor nad čustvi; poveča verjetnost, da zbolimo za sladkorno boleznijo, kardiovaskularnimi boleznimi in različnimi rakaviimi obolenji.

Živimo v zelo stresnem času in razumevanje **odziva našega telesa na stres je prvi korak pri odpravi njegovih posledic.**

Izvajalka: **Suzana Poharič** ●

ODSOTNOSTI AMBULANT DRUŽINSKE MEDICINE (ADM) ZA MESEC DECEMBER V ZD ILIRSKA BISTRICA

- **ADM1 – VINŠEK** G. Andreja, dr. med., spec. druž. med., bo odsotna od ponedeljka, 23. 12. 2019, do vključno petka, 27. 12. 2019, ter v četrtek, 5. 12. in 19. 12. 2019.
- **ADM2 – LOVRIČ** K. Sonja, dr. med., spec. druž. med., bo odsotna v sredo, 4. 12., 11. 12. in 27. 12. 2019.
- **ADM3 – TAUČER** M. Jasna, dr. med., spec. druž. med., bo odsotna od ponedeljka, 30. 12. 2019, do vključno petka, 10. 1. 2020; v petek, 6. 12., 13. 12., 20. 12.; v sredo, 18. 12., in v torek, 24. 12. 2019.
- **ADM4 – TOMIČ** Š. S. Marija, dr. med., spec. druž. med., bo odsotna od torka, 24. 12. 2019, do vključno torka, 31. 12. 2019, ter v petek, 6. 12. 2019 in 3. 1. 2020.
- **ADM5 – ŠTEMBERGER** Anja, dr. med., spec. druž. med., bo odsotna v četrtek, 5. 12., v petek, 6. 12., 13. 12., 27. 12. 2019 ter 3. 1. 2020.
- **ADM DSO – DEKLEVA** Barbara, dr. med., spec. druž. med., bo odsotna od ponedeljka, 23. 12. 2019, do vključno petka, 27. 12. 2019; v sredo 4. 12.; ponedeljek, 9. 12. in 30. 12. 2019, ter v petek, 3. 1. 2020.

- **ADM KNEŽAK – MATKO** Špela, dr. med., bo odsotna v četrtek, 12. 12., in v petek, 13. 12. 2019. V petek, 6. 12., bo ambulanta odprta izjemoma do 13. ure. V torek, 31. 12. 2019 bo ambulanta zaprta.
- **ADM PODGRAD – PEJKOVIČ** Marija, dr. med., spec. druž. med., bo odsotna od ponedeljka, 30. 12. 2019, do vključno torka, 7. 1. 2020. Ambulanta bo zaprta v torek, 10. 12. in 24. 12., ter v petek, 27. 12. 2019.

V času, ko je vaš osebni zdravnik odsoten en dan oz. dva dni, se v nujnih primerih obrnite na **URGenco**. V času daljših odsotnosti vašega osebnega zdravnika se za administrativne zadeve (recepti, napotnice, bolniške ...) obrnite v ambulanto, ki ga nadomešča. Akutno zboleli pacienti pa se obrnite na **URGenco**. Medsebojno se nadomeščajo naslednje ambulate: ADM1 = ADM3, ADM2-0 = ADM4, ADM5 = ADM KNEŽAK, ADM DSO = ADM PODGRAD, OD KAUZLARIČ = URGENCA. ŠOLSKI DISPANZER JE DO NADALJNJEGA ZAPRT – NADOMEŠČA URGENCA.

Vse dodatne odsotnosti bomo objavili na naši spletni strani www.zdib.si, lahko pa pokličete informacije ZD Ilirska Bistrica od ponedeljka do petka med 7. in 15. uro na tel. št. 05 71 12 100.

SPREMEMBE ORDINACIJSKIH ČASOV AMBULANT DRUŽINSKE MEDICINE

Obveščamo vas, da ima ambulanta družinske medicine TOMIČ S. Marije, dr. med., spec. druž. med. s **4. 11. 2019** nov ordinacijski čas **ob sredah**, in sicer **od 13. do 20. ure**. Spremenjen je tudi ordinacijski čas ambulate družinske medicine v Knežaku, in sicer **ob torkih od 12.30 do 19.30**.

ANTIKOAGULANTNA AMBULANTA

Z mesecem **novembrom** ima antikoagulantna ambulanta ob **ponedeljkih** nov ordinacijski čas, in sicer **od 7. do 10. ure**. Srede ostanejo nespremenjene.

ZAHVALA PRVIM POSREDOVALCEM OBČINE ILIRSKA BISTRICA

Bistriški prvi posredovalci so v dobrih dveh letih obstoja večkrat uspešno posredovali. Njihovo delo so pohvalili tako sovaščani, katerim so priskočili na pomoč, kot tudi člani ekipe NMP.

Pravilnik organiziranosti službe *Nujne medicinske pomoči (NMP)* v Sloveniji določa, da vsaka občina vzpostavi tudi

sistem organizirane laične prve pomoči, ki se aktivira, ko je ogroženo življenje. Organizacija sistema prvih posredovalcev

je prepuščena iznajdljivosti in dobri volji vsake občine oziroma njene enote NMP, saj *Pravilnik* nikjer ne določa, kdo je odgovoren za vzpostavitev in vzdrževanje sistema.

V Občini Ilirska Bistrica se je na srečo pokazalo, da med službami, ki se ukvarjajo z učenjem prve pomoči in reševanjem življenja, vladajo dobri odnosi in odlično sodelovanje. Prav dobrim rezultatom na terenu gre zahvala, da to sodelovanje vzdržujemo in še krepimo.

Sistem prvih posredovalcev v Občini Ilirska Bistrica smo na pobudo *Zdravstvenega doma Ilirska Bistrica* in ob posluhu *Civilne zaščite* ter *Območnega združenja Rdečega križa Ilirska Bistrica* vzpostavili maja 2017. V dobrih dveh letih smo ustanovili sedem skupin prvih posredovalcev, v katere je vključenih 130 prvih posredovalcev, ki pokrivajo najbolj oddaljene in najtežje dostopne kraje v občini – proti Knežaku do Mašuna, območje Sviščakov, od Dolenj in Jelšan do Novokračin in Sušaka, po dolini reke Reke do Zabič, večino Brkinov s Tominjami in Zajelšjem, Pregarje, območje Podgrada do Staroda, Račic, Pavlice in Hrušice, območje Prema in Smrij ter Ostrožnega Brda. Prvi posredovalci so laiki, ki se želijo naučiti, kako pomagati sočloveku v življenjsko ogrožujočih stanih in so aktivirani, ko v njihovi bližini pride do takega dogodka. Ekipa NMP jih preko Regijskega centra za obveščanje aktivira pri sumu na srčni zastoj, zapor dihalne poti s tujkom in hudi krvavitvi.

V letošnjem letu se je izkazalo, da so prvi posredovalci na terenu pokazali vse svoje znanje in spretnosti, ki so jih pridobili na tečaju. Aktivirani so bili v različnih situacijah in reševali življenja. Svojci so jih pozitivno sprejeli, saj so jim stali ob strani v težkih situacijah. Ekipa NMP, ki je na kraj dogodka prišla nekaj minut za njimi, ocenjuje, da so pri vseh intervencijah delovali usklajeno, korektno in po protokolu. Reševali so ponesrečenca, sočutno skrbeli za prizadete svojce in pomagali ekipi NMP.

Ob tej priložnosti se tudi inštruktorji na tečajih za prve posredovalce javno zahvaljujemo vsem, ki so z veliko energijo in zagnanostjo sodelovali na dosedanjih tečajih. Občudujemo vašo človekoljubnost, dobroto in prizadevanje, da bi pomagali sočloveku. Tako dobrega sodelovanja in razpoloženja si želimo tudi na nadaljnjih tečajih.

Prvi posredovalci se vsako leto udeležijo obnovitvenih tečajev. Datumi obnovitvenih tečajev za leto 2020 bodo objavljeni na spletni strani ZD Ilirska Bistrica, kjer bo objavljen tudi datum osnovnega tečaja za pridobitev licence prvega posredovalca. Vse dodatne informacije o prvih posredovalcih lahko dobite na Info točki ZDIB ter na spletni strani ZDIB, kjer je objavljena mreža javno dostopnih AED-jev v Občini Ilirska Bistrica. ●

*V imenu inštruktorjev prvih posredovalcev pripravila
Andreja Vinšek Grilj, dr. med., spec. druž. med.*

CEPLJENJE PROTI GRIPI

OBVEŠČAMO VAS, DA SMO PRIČELI S CEPLJENJEM PROTI GRIPI.

CEPITE SE LAHKO PRI SVOJEM OSEBNEM ZDRAVNIKU.

Cepljenje proti gripi je še posebej priporočljivo za:

- **KRONIČNE BOLNIKE** (bolezni obtočil, dihal, sečil, jeter, metabolne bolezni, nekatere bolezni krvi in krvotvornih organov, nekatere živčno-mišične in vezivne bolezni, maligna obolenja, bolezni, ki slabijo imunski odziv). **Indikacijo za cepljenje v teh primerih postavi zdravnik.**
- **OSEBE, STAREJŠE OD 65 LET,**
- **NOSEČNICE,**
- **EKSTREMNO DEBELE OSEBE (BMI NAD 40).**

BREZPLAČNO CEPLJENJE

Cepljenje je priporočljivo tudi za:

- **OSEBE, KI SKRBIJO ZA DRUŽINKSE ČLANE S KRONIČNIMI BOLEZNIMI,**
- **OSEBE, KI PRIHAJAJO POGOSTO V STIK Z DRUGIMI OSEBAMI**
- (zdravstveni delavci, učitelji, vzgojitelji, prodajalci, delavci v uradih),
- **OTROKE.**

CENA CEPLJENJA: 14 EUR

Gripa predstavlja veliko grožnjo za javno zdravje in ima velik vpliv na obolevnost in umrljivost. Bolezen pri mladih bolnikih brez kroničnih bolezni večinoma poteka kot nekajdnevno vročinsko stanje z respiratorno simptomatiko in bolečinami v mišicah ter sklepkih. Pri bolnikih s kroničnimi boleznimi, starejših bolnikih, dojenčkah in nosečnicah pa bolezen lahko poteka s težjo klinično sliko s pogostimi zapleti in višjo smrtnostjo. ●

ZOBNI VSADKI – KAJ PREDSTAVLJAJO IN KDAJ JIH POTREBUJETE?

KAJ SO ZOBNI VSTAVKI?

Zobni vsadki so elementi iz titana, ki se prek kirurške intervencije postavljajo v čeljustno kost s ciljem, da nadomestijo korenine izgubljenega zoba. Lahko so nosilci posamičnih prevlek, mostičkov ali protez. Proces vstavljanja zobnih vsadkov poteka najpogosteje v 2 fazah. V prvi fazi se postavi vsadek; v drugi pa se ga nadgradi s protetsko oblikovano zobno krono. Sprejem zobnega vsadka s strani organizma je povezan z naravnim procesom, imenovanim osteointegracija, kar predstavlja izgradnjo fine vezi med kostjo in vsadkom. Zobni vsadki imajo največkrat obliko konusa ali cilindra, ki je podoben korenini izgubljene zoba in je gladka ali neravna. Danes ima večina zobnih vsadkov teksturo z drobnimi luknjicami s ciljem povečanja kontaktne površine in večjega potenciala osteointegracije.

KAJ JE POMEMBNO PRED POSTAVITVIJO ZOBNEGA VSADKA?

Uspešno postavljanje zobnih vsadkov je pogojeno s: splošnim zdravjem pacienta, prejetjem nekaterih zdravil, ki lahko vplivajo na proces osteointegracije, stanjem tkiv v ustni votlini (dlesen in kost), dimenzijo razpoložljive kosti, sosednjih zob in zob v nasprotni čeljusti (zgornji ali spodnji).

Postavitev zobnih vsadkov ni priporočena v naslednjih primerih:

- hujša oblika osteoporoze, ki se zdravi z zdravili iz vrste bisfosfonatov (alendronat, risedronat, ibandronat, zolendronat), ker ta preprečujejo tvorjenje novih kostnih celic;
- trenutne ali kronične bolezni, ki so v fazi zdravljenja, kot so: kardiovaskularne, dihalne, gastrointestinalne, endokrinološke bolezni, ledvična ali jetrna dekompenzacija ali hematopetske težave in hujše anemije;
- pacienti, ki jemljejo antikoagulantno terapijo, ali so pred kratkim preživeli srčno ali možgansko kap;

- onkološki pacienti v poteku zdravljenja.

Previdnost je potrebna še pri nekaterih drugih obolenjih, kjer so stanja relativno kontraindicirana in ob njih potrebujete posvet z zobozdravnikom in po potrebi z vašim osebnim zdravnikom.

Ta obolenja so:

- slaba oralna higiena,
- parodontopatije (gingivitis in parodontitis),
- kajenje in uživanje alkohola,
- diabetes mellitus.

Pred izvedbo posega so potrebni osnovni diagnostični postopki:

- slikanje zobovja (ortopan), ki predstavlja dobro izhodišče za nadaljevanje diagnostičnih postopkov, v večini primerov pa ne ponudi dovolj informacij, potrebnih za izpeljavo postopka;
- posebno slikanje zobovja – periapikalni rentgenski posnetki, ki so uporabni v primerih postavljanja posamičnih implantatov;
- računalniška tomografija (CT) ali bolj specifična računalniška tomografija s konusnim snopom (CBCT) sta v večini primerov zlati standard diagnostike, ker omogočata tridimenzionalni pogled čeljustnih struktur in zelo natančno načrtovanje procesa, vključno z izdelavo modela z računalniško vodeno vsaditvijo zobnega vsadka;
- magnetna resonanca, ko je potrebno ugotavljati razpoložljivost in stanja mehkih tkiv v ustni votlini.

KIRURŠKI POSTOPKI

Odpiranje mesta za vstavev zobnega vsadka režnja se najpogosteje naredi z rezom po sredini alveolarnega grebena, kar omogoča premik in dvig mehkih tkiv in dostop do kosti. Obstajajo tudi metode vsaditve brez odpiranja režnja (flapless). Proces se nadaljuje z odpiranjem kosti s pilot svedrom, ki se progresivno širi z zamenjavo svedrov do

željenega diametra. Postopek se izvaja s posebnim kirurškim motorjem z zelo nizkimi vrtiljaji in hlajenjem s fiziološko raztopino. Ko je željena širina dosežena, se najpogosteje ročno s posebnim nastavkom postavi tudi zobni vstavek. O tem, ali bo ta takoj obremenjen s protetsko konstrukcijo ali šele kasneje po končani osteointegraciji, odloča zobozdravnik na podlagi primarne stabilnosti zobnega vsadka. Vračanje tega s kostjo po navadi traja od 3–6 mesecev. V tem obdobju se pacientu naredijo začasni zobni nadomestki.

Včasih je možno vsaditi zobni vsadek takoj po postopku puljenja zoba, najpogosteje v estetskem sektorju čeljusti, če je dovolj razpoložljive kosti.

V naslednji fazi, ko se postopek osteointegracije konča, se tako pokrit zobni vsadek z manjšim rezom eksponira in se vanj postavi oblikovalec dlesni (gingivoformer), ki ostane približno 2 tedna. Po njegovi odstranitvi se vstavi končni nosilec protetske strukture (abutment), ki je lahko različnih oblik, velikosti in kotov.

Včasih je potrebno zaradi premalo razpoložljive kosti dvigniti sinusno dno na eni ali obeh straneh, širjenje alveolarnega grebena in postavitve umetnih kostnih nadomestkov (ksenografti) ali nadgraditev spodnjega čeljustnega grebena z avtogeno kostjo. V zgornji čeljusti se kot rešitev pomanjkanja kostne podlage ponujajo zigomatični vsadki, ki se postavljajo v kost ličnice.

TVEGANJA IN MOŽNI ZAPLETI V FAZAH POSTAVITVE ZOBNEGA VSADKA, KI SE LAHKO POJAVIJO ŽE MED POSTOPKOM ALI KASNEJE

- Med kirurškim postopkom so možne krvavitve (lahko tudi obilnejše), infekcija, okužba rane zaradi nepozdravljenih vnetij, čeljustne ciste, fistule, odmrlo mehko tkivo ali kosti, poškodbe vitalnih čeljustnih struktur (maksilarni sinus, nosna votlina, mandibularni kanal ali žile in živci tega področja). Uporaba antibiotikov med postopkom vstavljanja zobnih vsadkov zmanjša možnost medoperativne infekcije za okrog 30%.
- Kasnejši pooperativni zapleti so lahko: nesposobnost telesa za tvorjenje nove kosti, kasnejša infekcija rane z

gnojenjem, integracija vezivnega ali drugega patološkega tkiva med zobnim vsadkom in kostjo.

- Kriteriji za uspešno integracijo implantata so: odsotnost bolečine, otekline, podvižnosti, infekcije, krvavitve dlesni in rentgenska kontrola kostne regeneracije. Uspešnost same vsaditve je povezana tudi s količino in kakovostjo kosti, stopnjo ustne higiene in stopnjo obremenitve vsadka s protetsko strukturo.

GLAVNE PREDNOSTI ZOBNIH VSADKOV:

- anatomsko in morfološko so najbližji nadomestek zobne korenine;
- bolj stabilni so v žvečilnem procesu v primerjavi s snemnimi protezami;
- ni potrebe po brušenju naravnih zob za izdelavo mostička;
- pomagajo pri ohranjanju kostne strukture, njene višine in širine po izgubi naravnega zoba;

- preprečujejo razmeščanja zob po izgubi naravnega zoba in prispevajo k ohranjanju normalnih medčeljustnih odnosov;
- nudijo najvišji nivo estetike.

POMANJKLJIVOSTI ZOBNIH VSADKOV:

- so dragi;
- postavljanje zobnih vsadkov je kirurški postopek, ki zahteva posebno antiseptično obravnavo in uporabo antibiotikov;
- z leti se kost okrog zobnega vsadka lahko resorbira, kar vodi v njegovo izgubo;
- integracija zobnega vsadka s kostjo je dolgotrajen proces;
- zobje na vsadkih niso večni in jih je potrebno z leti zamenjati;
- zahtevajo posebno ustno higieno in skrb s strani pacienta. ●

Simeon Efremov, dr. dent. med.

DESET ŽIVIL ZA ZDRAVJE ČREVESJA

Približno polovica ljudi se redno srečuje s prebavnimi problemi. Zavedati se moramo, da je zdravo črevesje potrebno za ustrezno prebavo in absorpcijo hranil.

V zdravem črevesju so epitelijske celice tesno povezane med seboj in tako preprečujejo prehod prevelikim delcem hrane v krvni obtok. Na tak način nas ščitijo tudi pred vstopom bakterij v krvni obtok. Zdravo črevesje poseljuje ogromno različnih bakterijskih vrst (imamo kar 1,5–2 kg bakterij v črevesju), ki pomagajo pri zdravi motilnosti/premikanju črevesja ali pa sintetizirajo vitamine (B12, K ...). Pomembno je tudi, da imamo zadostno količino želodčne kisline, da lahko prebavimo hrano in jo kasneje absorbiramo.

Poglejmo si nekaj živil, ki pripomorejo k zdravju črevesja.

1. KOSTNA JUHA

Kostna juha se uporablja kot zdravilo v skoraj vseh kulturah. Ko smo bili bolni kot otroci, smo dobili domačo kokošjo obaro, da smo hitreje okrevali.

Kostna juha je osnovni element protokola za celjenje črevesja. Je bogata z glicinom, ki pomaga stimulirati nastajanje želodčne kisline, ščiti pred želodčnimi ranami, celi črevesno steno in zmanjša razraščanje škodljivih bakterij. Glutamin, ki je prav tako aminokislina v kostni juhi, pomaga k integriteti mukusa in krepí črevesno bariero.

Želatina iz kostne juhe pomaga pritegniti tekočino v črevesje, kar izboljša motilnost črevesja in podpira zdravo črevesno gibanje. Prav tako niža vnetje, ki nastane zaradi lipopolisaharidov (LPS), ki se sproščajo, ko veliki proteini

prehajajo skozi poškodovano črevesje v krvni obtok.

2. MESO, KI SE DRŽI KOSTI

Meso, ki ga najdemo pri kosteh, je super hrana za črevesje iz istega razloga kot kostna juha. Vezivno tkivo, ki ga najdemo pri takem mesu, je bogato s kolagenom, glicinom in glutaminom, ki so dobri za prebavno funkcijo, razpoloženje in zdravje sklepov.

3. KISLO ZELJE

Naravna probiotična hrana, ki jo lahko enostavno naredimo sami, vsebuje ogromno mikroorganizmov, ki pripomorejo k zdravju. Fermentacija odstrani antinutriente, kot je fitinska kislina, ki niža razpoložljivost hranil v rastlinski hrani.

V fermentirani hrani najdemo ogromno različnih bakterijskih vrst. Znanstveniki so v kislem zelju našli kar 28 različnih sevov bakterij. Uživanje fermentirane hrane lahko poveča število nekaterih zdravih bakterij, ki izločajo protivnetne kratkoverižne maščobne kisline (short-

-chain fatty acids = SCFAs), ki so pomembne za zdravje črevesnih celic.

4. KEFIR

Tako kot kislo zelje je tudi kefir fermentirana pijača. Lahko je mlečni, vodni ali narejen v kokosovem mleku. Bakterije in kvasovske, ki jih najdemo v kefirju, uravnavajo število in vrsto bakterij ter kvasovk v našem črevesju. Številni bakterijski sevi lahko regulirajo vnetni odziv črevesnih celic, kar lahko uporabljamo pri zdravljenju kolitisa.

5. KOMBUCHA

To je fermentirana pijača, ki nastane tako, da dodamo startno kulturo bakterij in kvasovk, ki se imenuje SCOBY, v črni ali zeleni čaj. Dodamo tudi sladkor, da lahko steče fermentacija.

PREHRANSKA DOPOLNILA S PROBIOTIKI

Vedno več dokazov je, da jemanje probiotikov skozi daljše obdobje ne poveča števila dobrih bakterij v črevesju. Ko jih jemljemo, imamo prehodno povišano število dobrih bakterij, ko pa jih končamo jemati, črevesje tega največkrat ne more ohraniti, zato je pomembno, da jim dodajamo prava hranila, da lahko rastejo.

Vseeno ne moremo reči, da probiotiki ne pripomorejo k prebavi in zdravju črevesja. Dokazano je, da lahko delujejo

imunomodulatorno, kar izboljša celo delovanje imunskega sistema.

6. MEŠANICA NEŠKROBNATE IN ŠKROBNATE ZELENJAVE

Uživanje različne neškrobnate in škrobnate zelenjave je koristno za črevesno floro. Škrobnate rastline, kot so: platane, korenje, rdeča pesa, sladki krompir, so bogate s topnimi vlakninami, ki hranijo črevesno floro in imajo protivnetne učinke.

Nekatera neškrobnata zelenjava, npr. zeleno-listnata, ima veliko netopnih vlaknin. Netopne vlaknine se ne raztopijo v vodi in delujejo kot polnilo, ki spodbudi zdravo premikanje črevesja. Pri vnetem črevesju se odsvetuje uživanje večje količine netopnih vlaknin, saj ga lahko dodatno poškodujejo.

7. KUHAN IN OHLAJEN KROMPIR/ RIŽ

Kuhan in ohlajen krompir vsebuje veliko odpornega škroba, ki vsebuje poseben tip netopnih vlaknin, ki gredo skozi tanko črevo v debelo, kjer z lahkoto fermentirajo. Odporen škrob hrani bakterije, ki proizvajajo SCFAs (kratkoverižne maščobne kisline), kot je butirat. Butirat je hrana za celice v kolonu. Kratkoverižne maščobne kisline stimulira tudi nastajanje imunskih celic.

8. SUROV MED

Surov med lahko zmanjša črevesno vnetje in celo pozdravi rane na želodcu. Med zniža krvne livele prostaglandinov, ki igrajo pomembno vlogo pri telesnem vnetnem odgovoru.

9. INGVER

V vzhodni medicini se ingver uporablja za prebavo in pri slabosti že stoletja. Ingver pripomore k praznjenju želodca, saj stimulira nastajanje želodčne kisline. Prav tako ščiti pred želodčnimi ranami.

10. ČAJ IN KAVA

Klorogenična kislina iz kave hrani bakterije, ki izločajo SCFAs. Prav tako kava poveča motilnost oz. premikanje črevesja, zato večkrat rečemo, da deluje odvajalno.

Čaj deluje na podoben način, le bolj nežno in ne vsebuje kofeina. Nekatere fitokemikalije iz čaja imajo protibakterijske in protiglivične lastnosti in preprečujejo razrast patogenih bakterij v črevesju.

Če želimo imeti zdravo črevesje, je pomembno, da se izogibamo rafiniranim sladkorjem in mokam, industrijskim oljem in alkoholu. Zdravo črevesje je osnova za to, da smo zdravi. ●

*Asja Frank, mag. farm.
in praktikantka funkcionalne medicine*

POLOŽAJ MED DOJENJEM

Hranjenje dojenčka predstavlja v prvih mesecih njegovega življenja večino časa, ki ga preživi buden, zato je pomembno, da pri tem upoštevamo nekatere nasvete. Ko dojenčka dojimo sede, mu z našo roko v komolčnem predelu podpiramo glavico. Pazimo, da je na boku in

da so glava (uho), rama in medenica v ravni liniji (poravnane). Zgornjo nogo dojenčka rahlo pokrčimo z našo drugo

roko. Pomembno je tudi, da sta obe roki usmerjeni naprej in da spodnja roka dojenčka ne uhaja zadaj oziroma spodaj. Če mu dovolimo, da roki vedno znova in znova pušča zadaj, lahko razvije asimetrijo in zategnjenost v ramenskem in vratnem predelu. ●

*Svetuje Tjaša Pecman Poles
(Terapevtski dotik Tjaša),
dipl. delovna terapevka
razvojno-nevrološke obravnave.*

KREPITEV DUŠEVNEGA ZDRAVJA PREPREČUJE SAMOMORE

Kar polovica vseh duševnih motenj se lahko pojavi v katerem koli življenjskem obdobju. Pogosto se prvi znaki pokažejo že v zgodnjem mladostništvu, vendar jih nemalokrat v začetni fazi spregledamo, zato je preventivna skrb za duševno zdravje pomembna že od otroštva in zgodnjega mladostništva, prav tako pa tudi v kasnejšem obdobju odraslosti in starosti. Krepitev duševnega zdravja razumemo kot pozitiven in realen odnos do sebe in drugih, samospoštovanje, dobre medosebne odnose, sposobnost uspešnega soočanja z vsakodnevnimi težavami in doprinos posameznika k skupnemu dobremu. V ospredje tako postavljamo ukrepe ali tehnike za krepitev psihične odpornosti, ki predstavljajo sposobnosti posameznika, da se uspešno sooča s stresnimi situacijami in obvladuje dnevno soočanje s težavami. S krepitvijo duševnega zdravja preprečujemo pojav številnih duševnih težav in posledično samomorov.

Samomorilni količnik, ki smo ga zabeležili v letu 2018, kaže na vpad samomorov v Sloveniji, saj je najnižji v zadnjih dveh desetletjih in nižji od samomorilnega količnika vse do leta 1965.

Kljub trendu upadanja samomorilnega količnika je Slovenija še vedno nad evropskim povprečjem (11 na 100.000 prebivalcev) po pojavu samomorov. Tako kot v Sloveniji je tudi v svetu opaziti upadanje umrljivosti zaradi samomora.

KAM PO POMOČ?

Delavnice in individualna pomoč v Zdravstveno-vzgojnem centru:

- spoprijemanje s stresom,
- podpora pri spoprijemanju z depresijo,
- podpora pri spoprijemanju s tesnobo,
- tehnike sproščanja.

V ZD Ilirska Bistrica kontaktna oseba Tamara Povh, dipl. psih., tamara.povh@zdib.si.

Pokličete lahko tudi na tel. št. 05 711 21 55 vsak četrtek od 13.00–15.00.

SKUPINE ZA SAMOPOMOČ PRI DRUŠTVU DAM.

Informacije najdete na spletni strani: www.nebojse.si.

INDIVIDUALNA POMOČ

Obstaja mreža psiholoških svetovalnic, ki na različnih lokacijah po Sloveniji ponujajo brezplačno strokovno psihološko

pomoč. Svetovanje je namenjeno odraslim, starejšim od 18 let. Za udeležbo ni potrebna napotnica. Po informacije in za naročanje se lahko obrnete na: o info@posvet.org (031 704 707); o svetovalnica@nijz.si (031 778 772).

PSIHOTERAPEVTSKA POMOČ

V Sloveniji so na voljo različne oblike psihoterapij, ki so večinoma samoplačniške. Spodaj navajamo spletne naslove nekaterih psihoterapevtskih organizacij, kjer lahko najdete kontaktne podatke in primerjate cene ponujenih storitev:

- Slovenska krovna zveza za psihoterapijo - www.skzp.org
- Združenje psihoterapevtov Slovenije - www.zps.ordinacija.net
- Društvo za vedenjsko in kognitivno psihoterapijo Slovenije - www.drustvo-vkt.org
- Združenje zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije - <http://zdt.si>
- Najdi.psihologa (v okviru Društva psihologov Slovenije) - <http://www.dps.si/>

Ko je v stiski potrebna takojšnja pomoč, se lahko obrnete na izbranega osebnega zdravnika ali družinskega zdravnika, ki ga nadomešča, na reševalno službo (112), dežurno ambulanto najbližje psihiatrične bolnišnice ali urgentno psihiatrično ambulanto v Centru za izvenbolnišnično psihiatrijo v Ljubljani (01 4750 670).

TELEFONI ZA POMOČ V STISKI

- Za podatke o ustreznih oblikah pomoči ali samo za podporo in pogovor se lahko obrnete tudi na telefonsko pomoč: Klic v duševni stiski: 01 520 99 00 (vsak dan med 19. in 7. uro zjutraj).
- Zaupna telefona Samarijan in Sopotnik 116 123 (24 ur/na dan, vsak dan) Klic je brezplačen.
- Društvo SoS telefon za ženske in otroke žrtve nasilja 080 11 55 (pon.–pet. med 12. in 22. uro; sob., ned., prazn. med 18. in 22. uro)
- TOM telefon za otroke in mladostnike 116 111 (vsak dan med 12. in 20. uro) Klic je brezplačen.

INTERNET KOT PODPORNİ MEDIJ OB DUŠEVNI STISKI

- tosemjaz – spletni portal namenjen otrokom in mladostnikom: www.tosemjaz.net
- Med.Over.Net – spletni portal na temo zdravja, duševnega zdravja in drugih področjih: www.med.over.net
- NeBojSe – spletni portal Društva za pomoč osebam z depresijo in anksioznimi motnjami DAM: www.nebojse.si
- Spletna postaja za razumevanje samomora in pomoči: www.zivziv.si

Več o duševnem zdravju lahko preberete na spletni strani: <https://www.nijz.si/sl/krepitev-dusevnega-zdravja-za-preprecevanje-samomora-0> ●

Andreja Rebec, dipl. san. inž.

SLIKARSKI ARTEFAKTI ELISABETTE BACCI V PAVLOVČEVI GALERIJ

Tržaška akademska umetnica se je v bistriškem hramu kulture predstavila s tremi opusi, ki so svojimi geometrijskimi uprizoritvami in pregovornim minimalizmom pritegnili domačo publiko. 99. razstava v Pavlovčevi galeriji je potrditev, da vodstvo ustanove na Bistriško poleg slovenskih likovnih ustvarjalcev uspešno privabi tudi umetnike iz sosednjih dežel, ki svoja dela uspešno predstavijo tudi na tem koncu države.

»Elisabetta Bacci operira med geometrijsko in ekspresivno abstrakcijo na precej svojstven način. Baccijeva je vseskozi kultivirana umetnica, katere delo ni strogo omejeno v likovnem diskurzu. Njena kreativna drža, ki je materialno udeležena v predstavljenih slikarskih artefaktih, sega na polje idejnega, kjer se literarno, likovno in filozofsko povezujejo v umetniški konceptualizem,« je umetniški pristop slikarke Elisabette Bacci v katalogu Galerija Kvartirna hiša opisal likovni kritik Dejan Mehmedović.

V opusih *Pomoli (Piers)*, *Prelomi (Fracture)* in *Tebah* je po mnenju poznavalca umetnosti Mehmedoviča umetnica zvesta čistim optično-vizualnim elementom, minimalističnemu pristopu in simbolu kot sredstvu izpovedi, ki bazi-
ra na različnih podpravnih kromatskega

modela oziroma oblikovne kompozicijske konstrukcije. »Skrivnosti pomolov in škatlic (*Tebah*), ki jih ponujajo slike skozi lastno izvedbeno predstavo, se razgrnejo šele, ko preberemo naslove ... Drugače povedano – pred nami so artefakti, ki jih v fizičnem mediju formulira in tematsko premišljeno opredeljuje umetnica, slikarka. Vendar ko se njena intervencija zaključi, ostajamo kot gledalci pred podobami, ki lahko v izkazani preprostosti odpirajo brezkončno, brezmejno polje metaforičnih in simbolno prepletenih vsebin. Lahko pa pred seboj vidimo slike, ki v urejeni obliki in komponirani barvitosti delujejo privlačno in lepo,« je omenjeni opus Elisabette Bacci v zgoraj omenjeni publikaciji pobjže predstavil Dejan Mehmedović.

Elisabetta Bacci je rojena Tržačanka, ki se je po življenju v Benetkah, Londonu in New Yorku leta 1995 preselila v Genovo, kjer je diplomirala na tamkajšnji Akademiji za umetnost, na Univerzi za zgodovino umetnosti in ohranjanje zgodovinsko-umetniške dediščine pa je leta

2008 opravila še magisterij iz vizualne umetnosti.

Slikarka je razpeta med svojim rodnim Trstom in Krajinskim parkom Goričko, kjer si je v vasici Vadarci pri Bodoncih uredila svojo počitniško rezidenco. Pannonska ravnica s kultiviranimi grički Goriškega, čarobna jutranja svetloba, mir in tišina so čisto nasprotje hrupnega in kaotičnega mestnega življenja, zato ji služijo kot oaza sprostitve, kjer se lahko v miru prepusti svoji umetniški ustvarjalnosti in uživa življenje s polnimi pljuči.

Bogat ustvarjalni opus je Elisabetta Bacci svojim rojakom predstavila enajstkrat, v Sloveniji pa je svoja umetniška dela postavila na ogled na petih razstavah, enkrat pa je gostovala v hrvaški in srbski prestolnici. Za seboj ima 31 skupinskih razstav v Italiji in 3 v Sloveniji.

Razstava v Pavlovčevi galeriji je med častilci vizualne umetnosti požela veliko zanimanja, kar le še potrjuje dejstvo, da Pavlovčeva galerija pod vodstvom kustosa Rajka Kranjca postaja ena od bolj zaželenih galerij za gostovanja tako domačih kot tujih umetnikov. ●

NOČ ČAROVNIC V KNJIŽNICI

V knjižnici Makse Samsa smo v sredo, 30. oktobra zvečer, pripravili zabavo za noč čarovnic za vse osnovnošolce. Prireditve se je udeležilo veliko število otrok.

Za otroke od 1. do 4. razreda smo pripravili enourni program. Najprej so potekale ustvarjalne delavnice, na katerih so izdelali čudovite in strašljive čarovnice. Otrokom smo poslikali obraze s srhljivimi motivi, da je bil večer zares strašljivo obarvan, manjkali pa niso niti

čarovniški plašči. Čarovnica Mica je z otroki zaplesala in jih malo začarala, za konec druženja pa smo se odpravili po mestu in malo strašili naokrog.

Otroci od 5. do 9. razreda so tekmovali v čarovniškem zavijanju s toaletnim papirjem. Razdelili so se v skupine in mo-

rali enega od otrok celega zaviti v papir, pri čemer so se vsi skupaj zelo zabavali, zmagovalci ekipe pa so bili tudi nagrajeni. Na koncu je sledila še izdelava lučk in strašljiv čarovniški pohod po mestu.

Vsem je bilo zares prijetno, zato smo se dogovorili, da naslednje leto vse skupaj ponovimo. Da je delo potekalo nemoteno, je skrbela coprniška ekipa, ki so jo sestavljale mlade coprniške pripravnice: Eva, Doris, Sara, Lea in Dajana pod vodstvom glavnih coprnic Tamare in Vlaste. V imenu celotnega kolektiva knjižnice se jim zahvaljujemo za pomoč pri izvedbi čarovniške zabave. ●

Tamara Hrabar

VAŠ PARTNER, ZA VEČJO VARNOST NA CESTI Z NEVARNIM BLAGOM

ADR

- PREGLEDI VOZIL
- PREIZKUSI CISTERN
- USPOSABLJANJE VOZNIKOV
- VARNOSTNI SVETOVALEC
PRI PREVOZU NEVARNEGA BLAGA
- KONTROLA TAHO IN OH

- TEHNIČNI PREGLEDI
- REGISTRACIJA VOZIL
- ZAVAROVANJE VOZIL
- PREPISI VOZIL
- CEMT PREGLEDI

- PREGLEDI GASILNIKOV

TIB STORITVE d.o.o., Šercerjeva 17, 6250 Ilirska Bistrica

info@tib-storitve.si www.tib-storitve.si

KULTURNI DAN V KNJIŽNICI MAKSE SAMSA

Ponedeljkov deževen dan je bil za učence prve triade Osnovne šole Rudolfa Ukoviča Podgrad malo drugačen, saj so obiskali našo knjižnico.

Za osnovnošolce smo pripravili pester kulturni program. Najprej smo jih seznanili z našo knjižnico in dejavnostmi, ki jih nudimo otrokom. S knjižničarko so obnovili pravila obnašanja v knjižnici in ravnanja s knjigami. V nadaljevanju sta knjižničarki otrokom odigrali igrice *Prepir v gozdu*, in ker obisk knjižnice ne bi bil popoln brez pravljice, so otroci prisluhnili tudi poučni pravljici *Jabolka so najboljša, ko jih zmanjka*. Za zaključek so si izdelali svojo knjižico, ki so jo obogatili z ilustracijami in zgodbami, vsebinsko povezanimi z imenovano pravljico. Pred odhodom smo otrokom podelili še knjižne kazalke, ki jih bodo pri branju knjig spominjale na obisk naše knjižnice. ●

Vlasta Kirn

RAZSTAVA V KNJIŽNICI MAKSE SAMSA POSVEČENA AKADEMSKEMU SLIKARJU FRANCETU PAVLOVCU

24. oktobra je bila v Knjižnici Makse Samsa otvoritev likovne razstave »Tihožitja v Pavlovčevi barvni paleti«. Letos obeležujemo 60. letnico smrti akademskega slikarja Franceta Pavlovca, ki je svoja mlada leta preživel v Ilirski Bistrici. Člani Likovnega društva Franceta Pavlovca Ilirska Bistrica so zato letošnjo likovno kolonijo, ki je bila konec junija, posvetili slikanju z barvno paletto kakršno je uporabljal tudi France Pavlovec. Ustvarjali so skupaj s slikarji likovnih društev Postojna, Rakeka in Cerknice. Na otvoritvi je zbrane pozdravil predsednik LD Franceta Pavlovca Danijel Tomažič in vsem ustvarjalcem podelil priznanja. V kulturnem programu smo prisluhnili pevski skupini Brkinci. ●

Katarina Škrab

URE PRAVLJIC V KNJIŽNICI MAKSE SAMSA

Pravljica v sebi nosi majhno sporočilo, a veliko modrost, ki se uporablja pri vzgoji za življenje. Tega se zavedamo tudi knjižničarke, zato smo v Knjižnici Makse Samsa v torek, 1. 10. 2019 popoldne, ponovno pričeli z urami pravljič. Zbralo se je 50 otrok s starši, ki bodo ure obiskovali vsak torek zjutraj in v sredo popoldan od oktobra do maja.

Pri uricah pravljič bomo še prav posebej počastili mnoge praznike, kot so: prihod Dedka Mraza, novo leto, pust, veliko noč in dan žena. Veliko število otrok, ki radi obiskujejo ure pravljič, je

za knjižnico največja nagrada. Za otroke, ki obiskujejo urice, je vpis v knjižnico brezplačen. Ob vsakem obisku v knjižnici si lahko izposodijo kakšno pravljičico in jo preberejo doma. Obisk uric

pomembno vpliva tudi na razvoj bralnih navad pri otrocih, kar jim je v šoli v veliko pomoč pri pisnem izražanju.

Otrokom, ki bodo letos obiskovali ure pravljič, smo za uvod pripravili lepo presenečenje. Učenci iz Osnovne šole Antona Žnidaršiča so jim pod mentorstvom učiteljic Maje Slosar in Nataše Rolih odigrali igrice z naslovom *Miška išče prijatelja*. Otroci so z velikim navdušenjem spremljali predstavo za dobrodošlico. V spomin na začetek ur pravljič pa so dobili ročno izdelane sovce.

V imenu celotnega kolektiva knjižnice se iskreno zahvaljujem učiteljicama Maji in Nataši ter učencem za lepo izvedbo in popostritev začetka ur pravljič. ●

Tamara Hrabar

JEZIKOVNI NASVETI

ZAPISOVANJE DENARNIH ENOT

Zagotovo se vam pogosto zgodi, da morate pri sestavljanju e-poštnih sporočil ali dopisov zapisati tudi število in zraven denarno enoto. Vabim vas, da preverite svoje znanje iz zapisa denarnih enot.

Katera oblika zapisa denarne enote je pravilna?

1.000 € (s presledkom), 1.000€ (brez presledka), € 1.000 (enota pred številom) ali 1.000 evrov (enota z besedo)?

Za svoje težave s pravilnim zapisom se lahko (vsaj delno) izgovorimo tudi na Slovenski pravopis iz leta 2001, ker njihovega zapisa posebej ne opredeljuje. Lahko pa si pomagamo z Medinstitucionalnim slogovnim priročnikom. Ta vsebuje enotna slogovna pravila in konvencije, ki jih morajo upoštevati vse institucije, organi in agencije Evropske unije.

PRAVILA

Kadar govorimo o denarni enoti na splošno in brez količine, jo zapišemo z besedo, npr. *To je znesek v evrih.*

V pravno-formalnih in zakonodajnih besedilih v povezavi z EU je v imenovalniku ednine pravilen zapis »euro«, v ostalih sklonih pa se ohrani koren »eur« z ustrezno končnico (vsota

v eurih). Zneske v drugih valutah v pravnih besedilih zapisujemo z ustrezno oznako ISO, ki jo pišemo za količino, npr. *Za služil je 500 GBP*.

V vseh ostalih besedilih uporabljamo nacionalno obliko zapisa, torej *1.000 evrov*.

Znak € uporabljamo samo v preglednicah in promocijskih publikacijah (npr. v prodajnih katalogih). Številki mora vedno slediti presledek, šele nato znak za denarno enoto, npr. *1.000 €*.

Zapis € 1.000 ali EUR 1.000, kjer je enota pred številko, je značilen za angleščino in ga v slovenščini ne uporabljamo.

KAKO ZAPISUJEMO VELIKE ZNESKE?

Medinstitucionalni slogovni priročnik priporoča zapis s številko, 25.000.000 EUR, in zapis kot kombinacijo številke in besede, 25 milijonov EUR.

Ali veste kdo je evru dal ime?

Evropska valuta je dobila ime na zasedanju Evropskega sveta 15. in 16. decembra 1995 v Madridu. Denarna enota je v vseh članicah zapisana enako EUR in je nadomestila izraz ECU. Vstop novih članic leta 2004 je prinesel nekaj sprememb – Latvijci enoto z besedo zapisujejo eiro, Litovci euras, Madžari euró in mi evro.

Po slovenskem pravopisu *evro* zapišemo s črko »v«. Zapis *euro* s črko »u« je napačen in ga po pravopisu naj ne bi uporabljali. Izjema so izključno pravno-formalna in zakonodajna besedila, ki se navezujejo na Evropsko unijo.

Pišite mi na trojc3@gmail.com. Vesela bom vaših odzivov. ●

Tamara Rojc, prof. slov.

ŽE ČETRRTINKO STOLETJA NA SCENI

Po koncu jubilejne 25. sezone smo se pevke in pevci Mešanega pevskega zbora Tabor Kalc 1869 iz Knežaka usedli skupaj in »potegnili črto« pod vsemi izpeljanimi projekti. Pregled lanskega leta nam je narisal nasmešek na obraz, saj kljub temu da so bile naše misli usmerjene h koncertu ob 25. obletnici, nismo pozabili na druge, tradicionalne projekte.

Uspešno smo izpeljali božični koncert, pomagali pri organizaciji revije *Primorska poje* v Knežaku in se udeležili revije v Podnanosu, nastopili v Orehku in tudi po drugih domačih krajih.

Z novo energijo, dodatnim zagonom in še večjo željo po skupnem druženju in ustvarjanju smo se v mesecu juliju člani in članice MePZ Tabor Kalc 1869 Knežak odpravili na športno-motivacijski vikend v Prekmurje. Poleg tega da smo si nabrali prepotrebnih moči za novo sezono in skovali nekaj novih načrtov za prihodnost, smo si ogledali tudi nekaj prekmurskih znamenitosti in poskusili tradicionalne prekmurske jedi.

In kako naprej? V začetku septembra je mlada družina že začela novo sezono in se v njo podala z odprtimi rokami, svežimi idejami in novimi močmi, seveda pod budno dirigentsko palico zborovodkinje Ane Celin Lenarčič. Željni nadaljevanja uspešne zgodbe o mladih pevkah in pevcih iz Zgornje Pivke z veseljem pričakujemo začetek novega poglavja. V sredini oktobra se je na letnem zboru srečalo lepo

število članov in članic društva, ki so pregledali delo v pretekli sezoni in potrdili načrte za novo. Polni zagona medse vabimo nove člane in članice, saj več kot nas je, lepše je. Skupaj namreč kulturi lažje dajemo krila. ●

Jana Biščak

USPEŠNO ORGANIZIRAN EX-TEMPORE SNEŽNIK IN VELIK USPEH NAJMLAJŠE ČLANICE FOTO KLUBA SUŠEC NA DRŽAVNEM NIVOJU

Foto klub Sušec je letos organiziral že osmi fotografski »Ex-tempore Snežnik«, na katerem sta slavila dva domača avtorja, in sicer Klavdij Ujčič in Andrej Udovič. Njun uspeh pa je nadgradila mlada Anika Udovič, ki ji je Fotografska zveza Slovenije podelila diplomu za fotografijo »Zlatolaska«.

Fotografi so na območju Občine Ilirska Bistrica v soboto, 19., in nedeljo, 20. oktobra, iskali svoje motive na dve različni temi. Strokovna komisija je na temo *Prosto* lahko izbirala med 148 prispelimi fotografijami. Pet diplom so prejeli: Irene Lorget Lipovec, Andrej Udovič, Cvetka Šemrov, Stojan Gorup in Jack Lorget. Najboljšo fotografijo na temo *Prosto* je posnela Dajana Čok. Druga nagrada je pripadla Vladi Gorup; tretja nagrada pa je šla v roke Jane Štok.

Na temo *Vzorci in texture* je prispelo 153 fotografij. Diplome za svoj posnetek so prejeli: Bogdan Čok, Cvetka Šemrov, Andrej Udovič, Klavdij Ujčič in Stojan Gorup. Prvo nagrado je osvojila Jana Štok; druga najboljša fotografija je delo Dajane Čok; tretja pa je bila Vlasta Gorup. Čestitamo!

Statistika ex-tempora je prav tako barvita kot fotografije. Razlika med najstarejšim in najmlajšim udeležencem

je obćudovanja vrednih 68 let. Većina med sodelujoćimi nima mojstrskih fotografskih nazivov, ostali pa se ponašajo z nazivi: F1, F2, F3, AFIAP, EFIAP/B, EIUP, KMF FZS.

Razstava dvaintridesetih najboljših fotografij je na ogled od 22. novembra do 10. januarja 2020 v prostorih Pumpa bara v Knežaku.

MLADA FOTOGRAFINJA ANIKA UDOVIČ MED DOBITNIKI PRIZNANJ MLADINSKE FOTOGRAFIJE »MLADI 2019«

Člani FK Sušec s ponosom sporoćamo, da je na slovenski pregledni razstavi mladinske fotografije *Mladi 2019* pod pokroviteljstvom Fotografske

zveze Slovenije v starostni skupini do 16 let sodelovala tudi naša najmlajša članica Anika Udovič.

Na natećaju je sodelovalo 97 mladih avtorjev iz vse Slovenije s 358 fotografijami, od katerih je strokovna žirija, sestavljena iz uveljavljenih mojstrov fotografije, sprejela 151 fotografij dva-

indevetdesetih avtorjev in med temi podelila 3 nagrade ter 5 diplom. Eno od diplom je za fotografijo *Zlatolaska* prejela tudi Anika, poleg tega pa ima sprejeto še fotografijo *Jesen v jezeru*.

Naši Aniki čestitamo in ji želimo še veliko odličnih posnetkov. ●

IŠ/FKS

TAKO SMO OBELEŽILI UNESCOV DAN PRIJATELJSTVA DO MODROSTI

UNESCO, Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo, je leta 2005 tretji četrtek v novembru razglasila za svetovni dan filozofije, ki ga vsako leto pod drugim naslovom obeležujemo tudi v Sloveniji. Letos je obeležitev »dneva prijateljstva do modrosti« potekala pod naslovom »Prevrednotimo vrednote«.

Organizacija osrednjega dogodka, ki je potekal v četrtek, 21. novembra 2019, v Dvorani sv. Frančiška Asiškega v Koprju, je bila rezultat tvornega sodelovanja med Pedagoško fakulteto Univerze na Primorskem, Filozofsko fakulteto Univerze v Mariboru, Filozofsko in Pedagoško fakulteto Univerze v Ljubljani, Slovensko nacionalno komisijo za UNESCO, Pedagoškim inštitutom, Slovenskim filozofskim društvom, Gimnazijo Ilirska Bistrica in Društvom Jasa. Prireditve je bila zasnovana v obliki okrogle mize oziroma razgovora treh filozofov – doc. dr. Smiljane Gartner s Filozofske fakultete v Mariboru, izr. prof. dr. Tomaža Grušovnika z Univerze na Primorskem in Gorazda Brneta, univ. dipl. fil. in prof. soc. – profesorja filozofije in sociologije na Gimnaziji Ilirska Bistrica.

V dogajanje so zbrane s kratko uvodno besedo popeljali prof. dr. Štefko Miklavčič, prorektor za znanstveno-raziskovalno in razvojno delo Univerze na Primorskem, ga. Olga Franca, podžupanja MO Koper, in red. prof. dr. Marjan Šimenc s Pedagoške in Filozofske fakultete v Ljubljani, sicer glavni snovalec UNESCO-

-vega svetovnega dneva filozofije. Sledila je predstavitev video prispevka z naslovom *Prevrednotimo vrednote*, ki so ga pripravili dijaki Gimnazije Ilirska Bistrica (ogled videa je možen spodaj). Prvi del videa raziskuje vprašanje, kaj so vrednote, drugi pa se posveča vprašanju, ali je sploh potrebno prevrednotenje vrednot ter zastavlja vprašanje, kaj naj oziroma kaj lahko storimo glede izzivov, s katerimi se soočamo v aktualni družbeni situaciji tako na lokalni kot na globalni ravni. Prispevek dijakov izpostavlja vrednote srednješolcev, kako jih pojmujejo in kakšen odnos imajo do njih.

Na temo letošnjega dneva filozofije je kot prva spregovorila dr. Smiljana Gartner, ki je izpostavila, da letošnjega vodila prireditve ob dnevu filozofije, tj. prevrednotenja, ne gre razumeti kot boja med vrednotami generacij in tudi ne kot boja med vrednotami religij, narodnosti, ras. Potrebno ga je razumeti kot boj za človeka, človeško družbo, človeštvo.

Dr. Tomaž Grušovnik je opredelil človekov odnos do okolja in živali kot proble-

matičen, saj pri tem ne gledamo na posledice, ki jih ima naše ravnanje za druga bitja in okolje, pa tudi za nas same. Zavezal se je za to, naj na živali in na okolje ne gledamo le kot na orodja za doseg svojih ciljev, temveč kot na nekaj, kar je pomembno in vredno samo na sebi.

Gorazd Brne je naslovil dva problema oziroma izziva, s katerima se sooča naša družba in praktično ves svet, saj gre v osnovi za globalna izziva sodobnega sveta. Prvi izziv, pred katerim stoji naša družba, je družbena neenakost – vedno večji razkorak med bogatimi in revnimi. Drugi problem pa je nebrzdano poseganje v naravo, s katerim smo se znašli v situaciji ekološke krize, tj. porušenega ravnovesja med družbo in naravo. Posledice te krize se kažejo na vsakem koraku, pa naj gre za podnebne spremembe, kopičenje smeti, zmanjševanje biotske raznovrstnosti ipd.

Govorci, ki so bili deležni tudi vprašanj s strani osnovnošolcev, dijakov, študentov in drugih udeležencev prireditve iz cele Slovenije, so se s svojimi prispevki odzivali na besedne in likovne prispevke otrok in mladih v knjigi z naslovom *Kakšno Slovenijo si želim*, ki je izšla pri Društvu Jasa. Knjigo so ob zaključku prireditve kot nagrado za aktivno sodelovanje pri organizaciji in izvedbi osrednje prireditve ob letošnjem dnevu filozofije ter za sodelovanje v natečaju *Kakšno Slovenijo si želim* in pripravo likovno-besedne razstave *Kakšen svet si želim* prejeli tudi dijaki Gimnazije Ilirska Bistrica. ●

V imenu organizatorjev
Gimnazija Ilirska Bistrica
Foto: Društvo Jasa

Erasmus+

PROJEKT ERASMUS NA OŠ RUDOLFA UKOVIČA PODGRAD

Šola je že drugič uspela na prijavi za izobraževanje in usposabljanje učiteljev preko evropskega programa Erasmus+, in sicer s projektom *Opolnomočenje učiteljev za sodobne izzive v poučevanju*. V dveh letih se bodo učitelji podali na deset strukturiranih tečajev v tujino, na katerih bodo pridobili znanja z več področij. Prve tri učiteljice so se že vrnile iz mobilnosti, in sicer se je Tamara Urbančič v Stockholmu udeležila strukturiranega tečaja z naslovom *Ključne kompetence v družbeno-kulturnem in izobraževalnem vključevanju prikrajšanih skupin: Učinkovite strategije poučevanja učencev s posebnimi potrebami, beguncev in migrantov v moji učilnici*. Tečaja se je udeležilo 18 predstavnikov iz šestih držav, poleg spoznavanja metod dela z učenci s posebnimi potrebami in ostalimi marginalnimi skupinami so tečajniki obiskali tudi mednarodno šolo Kista v Stockholmu in si ogledali potek pouka ter spregovorili z učenci, ki so povedali, da imajo na šoli najraje učitelje in prijatelje. Udeleženci tečaja so si med seboj izmenjali izkušnje in izrazili željo po nadaljnjem sodelovanju med šolami. Zanimivo, da na Švedskem pri pouku redno uporabljajo tablice, rdeča nit poučevanja

ja pa je: »Učitelj odpre vrata znanja, vendar skozi vrata vstopi vsak sam.«

Špelca Valenčič se je na Malto udeležila tečaja *Kreativnost pri poučevanju in učenju z izvajanjem aktivnosti zunaj in znotraj šole za boljšo motivacijo učencev*. Tečaj je potekal v obmorskem turističnem kraju Sliema. 16 tečajnikov je prišlo iz Poljske, Bolgarije, Romunije, Španije, Latvije, Estonije, Hrvaške in Slovenije. 7-dnevni program tečaja je potekal od jutra do poznega popoldneva v obliki predavanj, spoznavanj malteških znamenitosti skozi timsko delo *Treasure hunters*, motivacijskih iger z delom v skupini (Story cubes in Storytelling igra, Stop

motion metoda pri delu z računalniki) in z ogledom malteškega ministrstva za izobraževanje. S šolskim delom, njihovim kurikulumom, načinom dela in poukom so se seznanili v času ogleda dveh velikih malteških osnovnih šol. Med potekom tečaja so si udeleženci izmenjali izkušnje na področju poučevanja skozi igro in delo z računalniki; skozi timsko delo z motivacijskimi igrami pa spozna-

vali tečajnike in njihovo kulturo. Z igro, druženjem, petjem, plesom in učenjem je tečaj zaključila polna pozitivnih vtisov, lastnih presežkov in mnenja, da so takšne izkušnje v življenju in delu učitelja neprecenljive vrednosti.

Kristina Jenko Čekada pa se je udeležila izobraževanja *CLIL in Dublin* na Irskem, kjer je sodelovalo več kot petdeset udeležencev iz 15 evropskih držav. Predavatelji so preko predavanj in delavnic seznanili udeležence s teorijami in različnimi metodami ter tehnikami integriranega učenja. Poleg tega so udeleženci podrobno spoznavali mesto Dublin, njegovo zgodovino in irsko kulturo z vodenimi dejavnostmi v mestu in po muzejih. Izobraževanje se je zaključilo z ekskurzijo v dolino Glendalough in predstavitevami skupinskega dela. Udeleženci so navezali stike, da bodo lahko v bodoče njihove šole sodelovale med seboj.

Vse tri udeleženke so z obiskanimi tečaji izredno zadovoljne. Na učiteljskih zborih so pridobljeno znanje podelile s kolegi. Več o izvedenih tečajih skupaj s fotografijami pa je objavljeno na spletni strani: <http://www.os-podgrad.si> ●

Tamara Urbančič, koordinatorica

BOGATEJEVI DNEVI V POSTOJNI IN PLEZANJE

Teden otroka smo na Osnovni šoli Knežak obeležili na zanimiv način. Učenci 1. triade smo se odpravili na nekoliko drugačen športni dan v Postojno, ki je bil vsekakor zelo poučen.

Pred odhodom avtobusa iz Knežaka smo se pogovorili o poteku dneva. Otroke smo opozorile na upoštevanje navodil učiteljev in animatorjev, na varnost v cestnem prometu in obnašanje na avtobusu ter v prostorih, ki jih bomo obiskali.

V Postojni smo najprej obiskali star gasilski dom, kjer se nahaja umetna plezalna stena.

Z demonstratorko in mentorico plezanja so se učenci najprej dobro segreli z različnimi vajami. V dvorani jih je opozorila na upoštevanje pravil, pokazala jim je najosnovnejše prijeme in korake plezanja. Igrali so se tudi nekaj iger, povezanih s temi koraki, nato pa so imeli veliko časa za samostojno plezanje. Vsi so bili zelo spretni, previdni in vztrajni, na koncu pa so nam kazali raztrgane nogavice od silnega plezanja.

Po malici smo odšli v Kulturni dom Postojna na ogled lutkovne predstave na

temo varnosti pred požari. Igrica je bila zelo zanimiva, učenci so v njej uživali in aktivno sodelovali.

Predstavnica civilne zaščite nas je nato odpeljala na prireditveni prostor v Postojni, kjer so potekali *Bogatajevi dnevi zaščite in reševanja*. Z velikim navdušenjem smo si ogledali razstavljenih vozila in pripomočke, ki jih vojaki, gasilci, policisti in reševalci uporabljajo pri svojem delu. Prejeli smo različne zgibanke, promocijska darila, malico in sok, učenci pa so se preizkusili v različnih zabavnih igrah, kvizih ipd. ●

Razredničarke 1. triade na OŠ Knežak

TRADICIONALNI SLOVENSKI ZAJTRK

»Hvala za naš super zajtrk« je bil slogan letošnjega tradicionalnega slovenskega zajtrka, ki smo ga na slovenskih šolah in vrtcih obeležili v petek, 15. novembra 2019.

Pred začetkom pouka smo imeli zajtrk, ki so ga običajno jedli naši predniki: črn kruh, maslo, med, mleko in jabolko. Nato so potekale različne dejavnosti, s katerimi smo hoteli učencem in otrokom iz vrtca približati pomen doma pridelane hrane in se pogovoriti o čebelah in njihovem delu ter vplivu zajtrka na zdravje.

Drugo in tretješolci so izdelali čebelnjak s panjskimi končnicami in čebele iz odpadnega materiala, vsi pa smo z navdušenjem prisluhnili skupnemu nastopu šolskih harmonikarjev in petju Slakove skladbe Čebelar. ●

OŠ Knežak

VARUJMO NAŠ PLANET

V minulih praznikih se je na grobovih nakopičila velika količina plastičnih sveč, s katerimi so ljudje počastili spomin na svoje rajne. Ker učitelji in učenci na šoli vemo, da je plastika pereč problem pri ohranjanju čiste narave, smo se z učenci 1. triade odločili, da iz odpadnega lesa izdelamo ekološke sveče. Želimo si, da bi nas pri takem razmišljanju posnemali tudi drugi in s tem prispevali k zmanjševanju težko razgradljivih odpadkov. ●

*Razredničarke
1. triade na OŠ Knežak*

ČLANI KARATE KLUBA OLDERSI AKTIVNO V NOVO SEZONO

Člani Karate kluba smo novo šolsko leto pričeli zelo aktivno. Udeležili smo se vrste dogodkov, kjer so mlajši člani predstavili delo kluba.

V nedeljo, 17. 11. 2019, je Slovenska zveza tradicionalnega karateja v sodelovanju s Karate klubom Kensei Litija organizirala pokalni turnir Litija 2019, ki so se ga udeležili tekmovalci iz Italije, Bosne in Hercegovine ter Slovenije. Iz našega kluba se je turnirja udeležilo 12 tekmovalcev, ki so se izjemno izkazali, saj so osvojili skupno četrto mesto.

Lea in Lana Križman sta vsaka prejeli po dve zlati in eno bronasto medaljo, Tibor Zadel eno zlato in eno srebrno, Manca Pavlovič eno zlato in eno srebrno; Lana Lenarčič je osvojila eno zlato in eno bronasto medaljo, Kristjan Valenčič dve zlati odličji, Mateja Tomšič srebrno medaljo; Natali Sedmak si je priborila zlato, Anika Sedmak srebro ter Jože Primc eno zlato in eno srebrno medaljo. Nejc Valenčič se je v hudi konkurenci boril za tretje mesto in bil na koncu četrti. Tekmovanja se je udeležil tudi Ožbej Tomšič in v hudi konkurenci osvojil sedmo mesto.

Udeležili smo se tudi tekmovanj, ki so jih organizirale druge slovenske zveze karateja, kjer so se otroci preizkusili in dokazali, da so kos tudi malo drugačnim pravilom.

Karate klub Bushi iz Divače je 10. 11. 2019 organiziral otroško tekmo za pokal KK Bushi Divača 2019. Tekmovanja se je udeležilo 7 mlajših članov Karate kluba Oldersi, ki so odlično zastopali klub in prav vsi prejeli medalje.

Leja Križman je osvojila drugo mesto v kati; Lana Križman si je priborila prvo mesto v kati in drugo v borbah; Tibor Zadel je tekmovanje zaključil na tretjem mestu v kati in na tretjem mestu v borbah; Lana Lenarčič je zasedla prvo mesto v kati. Nejc Valenčič si je

v priboril tretje mesto v kati. Tretjega mesta v kati pa sta se razveselila tudi Ožbej Tomšič in Jakob Frol.

Prijateljska zveza JKA je 20. 10. 2019 v Sežani organizirala 1. pokalni turnir JKA. Turnirja so se udeležili tudi člani Karate kluba Oldersi, člani Slovenske zveze tradicionalnega karateja. Za nekatere, predvsem najmlajše, je bilo to prvo tekmovanje, na katerem so pogumno premagali strah in stopili pred sodnike. Naši tekmovalci so skupaj osvojili tri odličja. Lana Križman je osvojila srebro, Tibor Zadel in Ožbej Tomšič pa bronasto medaljo. Tekmovanja so se udeležili še: Nejc Valenčič, Aljaž Počkaj, Jakob Frol, Lea Križman, Matevž Počkaj in Kristian Valenčič. Vsi tekmovalci so prikazali odlične nastope.

Članica Kluba Oldersi in reprezentantka Slovenske zveze tradicionalnega karateja Natali Sedmak se je bila uspešna na mednarodnem tekmovanju v Bosni in Hercegovini na XII. Odprtem karate prvenstvu Visoko 2019. Izbrana vrsta REPRESENTANCE SZTK-ja se je že osmič zapored udeležila prvenstva v Visokem in se predstavila kot odločna, dobro pripravljena, organizirana, predvsem pa uspešna reprezentanca. Natali je osvojila prvo mesto v kati in drugo mesto v fu-kogo disciplini ter tretje mesto v kati skupinsko.

V programu civilno-vojaškega sodelovanja so mladi Oldersi 14. 9. 2019 »branili odprta vrata Vojašnice Stanislava Požarja v Pivki«. Bojni krik kara teke KIAI je sestavljen iz dveh simbolov: »KI + AI«. Združujeta Energijo in Harmonijo. To je koncentracija moči, samozavesti in nadzora z občutkom dotika, spoštovanja in empatije.

Tradicionalni karate uči, kako učinkovito uporabiti svoje potencialne danosti za doseg najboljših rezultatov brez sledi nasilja. V današnjem svetu to ni lahko, je pa možno. Gichin Funakoshi je napisal pet pravil za vadbo v Doju – prostoru, kjer se trenira karate – v Doju kot potujoči točki učenja in v Doju kot v življenju.

Tretji KUN pravi:

- »Stori Najbolje, kar zmoreš.«
- »Spodbujaj Duh napora.«
- »Pomagaj Drugim, da uspejo.«

Organizirali smo tudi Karate kamp Mašun. Rdeča nit dogajanja na Mašunu je povezovala druženje, sproščenost in smeh. Namera prisotnosti, ki jo je priklical petkov spiritualni večer, se nas je dotaknila – vsakega na svoj način. Vsi smo dobili nekaj, kar nam je skupno, in sicer da bi dlje časa preživeli v lepem. Ker pa smo mi bili pri teh dogodkih zelo prisotni, se je čas umaknil ...

V imenu Karate Kluba OlderSi se zahvaljujemo vsem, ki ste k temu kakorkoli prispevali; članom in prijateljskim klubom, ki ste se prijavili na tabor Mašun; vsem, ki ste prišli na petkov večer in ga doživeli v živo; Zdravstveni zavarovalnici Vzajemna za prispevek; Občini Ilirska Bistrica za podporo in Gostišču Mašun za udobno prenočišče ter kulinarčne dobrote.

Še posebej se zahvaljujemo Tini Valenčič, učiteljici Centra za usposabljanje Elvire Vrtovec, ki je speljala programsko točko v

lokostrelstvu in za čudovite medalje, ki so jih naredili otroci tega centra v Strunjanu. Izjemen petkov večer smo doživeli v brezčasnem zvoku univerzuma, ki sta ga ustvarila Roman Gostiša in Metka Hribar.

Veliko veselje je sodelovati v takšnem klubu in biti del takega tima, kjer vsak natančno ve, kaj lahko stori, da bo Karate klub OlderSi še uspešnejši! ●

Karate klub OlderSi

USPEŠEN VPIS NOVIH ČLANIC V RK ILIRSKA BISTRICA

V začetku novega šolskega leta so naše igralke in igralci, ki trenutno igrajo v 1. slovenski ligi, vse deklice iz Občine Ilirska Bistrica povabili k vpisu v naš klub. Deklice od 2. do 6. razreda so se z igralci pogovarjale in družile. Odziv je bil zelo dober, saj se nam je pridružilo veliko novih članic.

*Tam, kjer si ti, ni sonca in luči,
le tvoj nasmeh nam v srcih še živi.
Nihče ne ve, kako boli,
ko se zavemo, da te več ni.*

ZAHVALA

Nepričakovano nas je zapustil naš dragi sin in brat

TADEJ GRACCOGNA

(6. 1. 1998–7. 11. 2019)

Iskrena hvala sosedom, prijateljem in račiški mladini za podporo ter vsestransko pomoč, Tadejevim sošolcem in razredničarkam iz OŠ Dragomirja Benčiča - Brkina Hrpelje, sošolcem in razredničarki iz SEPS Koper ter mladim prijateljem za poslovilne govore, kitaristu pa za poslovilno pesem.

Zahvaljujemo se tudi Tadejevim sodelavcem iz trgovin Spar in Tuš ter sodelavcem podjetja Cooperativa programma lavoro iz Trsta, njegovim ribiškim kolegom iz Ribiške družine Bistrica, sonavijačem iz skupine Milanista iz Umaga ter prijateljem detektorašem in zbiralcem.

Hvala Primorskemu numizmatičnemu društvu iz Ilirske Bistrice, JP Komunala Ilirska Bistrica, podjetju Godina iz Hrpelj, župniku Andreju Vončini in delavkam trgovine Kea Podgrad, Mirici, Simonu in celotni ekipi.

Žalujoci: mama Nevenka, oče Jadran in brati Andrej, Tomaž ter Matej z družinami

Vpis še ni zaključen, saj se nam lahko nove članice pridružijo skozi celo šolsko leto. Trenutno treniramo na OŠ Dragotina Ketteja, in sicer ob sredah od 16.00 do 17.00 in ob četrtek od 16.00 do 17.30.

Vadba, na kateri poskrbimo, da deklice trenirajo pod vodstvom izkušenih trenerjev, ki dobro skrbijo za njihov razvoj in sprostitev po napornih šolskih dneh, je v našem klubu brezplačna. Tekmovanje ni najpomembnejše, prednost dajemo predvsem fizični aktivnosti in druženju s sovrstnicami. Več informacij glede poteka vadbe in vpisa lahko dobite na telefonu 031 529 355 (Dragan), na e-mail naslovu: rkilbistrica@gmail.com ali na socialnih omrežjih (Facebook in Instagram). Brezplačno vadbo nam omogočajo: Video2go, Tib Storitve, d. o. o., Tapetništvo I&I Jeličič, Gas Garage, d. o. o., in Prevozi Coachtours.

Ob tej priložnosti k sodelovanju vabimo tudi ostale sponzorje, ki bi bili pripravljeni pomagati pri organizaciji brezplačne vadbe za deklice iz cele občine. Z nami lahko stopite v stik preko elektronske pošte rkilbistrica@gmail.com. Z veseljem vas bomo sprejeli in dodali na naš seznam zlatih sponzorjev. ●

RK Ilirska Bistrica

Z MOTORJEM PO ZDA – KATARINA ŠKRAB IN SEBASTIJAN UDOVIČ IZ MK FEISTRITZ

3. DEL

Nadaljevati sva želela po znameniti cesti 1, vendar je bil kar velik odsek te ceste na poti proti jugu zaradi ogromne količine padavin v začetku pomladi in njihovih posledic neprevozen. Na cesti 1 sva zapeljala šele pri mestu Cayucos pred Morro Bay. Ob cesti sva občudovala lepo urejena mesta, ogromne peščene plaže, ponekod polne popotnikov z avtodomi, ki pridejo deskat ali pa samo na piknik. Na drugi strani ceste pa sva lahko videla, kako se domačini »sankajo« na sipinah strmih gričev. Pacifiška obala je bila zavita v meglo in bilo je kar mrzlo. Šele ko sva prišla do Malibuja, se je megla umaknila na morje.

Bližala sva se cilju znamenite Route 66 v Santa Monici. Sebastijan je na armaturni plošči opazil, da sveti opozorilna lučka za padec tlaka v pnevmatiki, zato sva zapeljala v garažno hišo tik ob pomolu, kamor naju je zvabil tamkajšnji zaposleni. Parkirnina je bila 10 \$. Parkirala sva in si ogledala nastalo škodo. V pnevmatiki je bil zapičen precej velik vijak. To je bilo v nedeljo popoldan. Na srečo sva imela s seboj set za popravilo pnevmatik

Santa Monica – na cilju Route 66

San Diego, Na letalonosilki USS Midway

(injekcijo). Žal nisva ob prevzemu motorja dobila pripadajočega orodja, zato sva v garaži vprašala, če nama lahko posodijo klešče, saj nisva imela s čim izvleči vijaka. Problem sva rešila, si oddahnila in se sprehodila po pomolu Santa Monica Pier, kjer sva se fotografirala ob znaku »Route 66 End of Trail«. Preden sva nadaljevala pot na jug, sva poiskala še črpalko, da bi napolnila pnevmatiko. Ameriške postaje za polnjenje pnevmatik nimajo manometra – indikatorja pritiska v pnevmatiki (ne veš, koliko si napolnil tlak) – polnjenje pnevmatik pa je plačljivo. Tako sva si na seznam nujnih pripomočkov za na pot poleg injekcije zapisala tudi mini kompresor.

V želji, da se izogneva gneči na cesti od Los Angelesa do San Diega, sva pristala na zelo lepi, veliki, novi in prazni avtocesti. Vedno bolj sva postajala pozorna na napise nad cesto, ki so naju opozarjali na to, da je cesta plačljiva, plačilo pa se izvede na spletni strani The Toll Roads v roku enega tedna. Ko sva zvečer uspela dobiti wifi (kot nalašč je bil signal v hotelu zelo slab) in poiskala tisto spletno stran, nisva imela

pojma, kje sva vstopila na to cesto in sva kar približno nekaj napisala in plačala. Tukaj nama je padlo na misel, da je bilo potrebno tudi most v San Franciscu plačati preko spleta, ker je bilo na izhodu veliko kamer, a je to ostalo samo pri mislih.

S popravljeno pnevmatiko sva prevozila dobrih 200 km. Zaradi varnosti sva naslednje jutro v San Diegu obiskala center Eagle Rider, od koder so naju napotili v delavnico, kjer so nama zamenjali pnevmatiko. V San Diegu sva si ogledala letalonosilko USS Midway v pomorskem muzeju. USS Midway je ena izmed najdlje delujočih letalonosilk v službi vojne mornarice ZDA. Plula je od leta 1945 do 1992. Letalonosilka je bila zgrajena 41. po vrsti in poimenovana po pomembni bitki med 2. svetovno vojno na otoku Midway v Pacifiku. Otvoritev muzeja je bila leta 2004. Velja za najbolj obiskan pomorski muzej na svetu. Za ogled celotnega muzeja potrebujete nekaj ur. Midva sva se v njem zadržala približno tri ure. Ob vstopu prejmeš služalke za vodenje po muzeju, vendar pa so na večini lokacij tudi veterani, ki rade

Calico: Zapuščeno rudarsko mesto Calico

volje kaj razložijo ali pa povedo kakšno zgodnico. Sprehoditi se je mogoče skozi drobovje te velikanke in opazovati, kako je v času plovbe in vojskovanja potekalo življenje v njej. Vse je ponazorjeno z lutkami. Dostop je skoraj do vsakega kotička na ladji. Ogledati si je možno strojnico, palubo za vzletanje letal, letala, helikopterje, spalne prostore, ladijsko kuhinjo, jedilnico, pisarne, kapelo, sejne sobe in še in še. Včasih moraš prav dobro pogledati, ali gledaš lutko ali živega človeka. Tako naju je na poštnem okencu presenetil vojak, ki nama je skozi okence dal pismo. Seveda lahko zlezete tudi v nekaj letal in helikopterjev na krovu ali pa se povzpnete do kapitanovega mosta in uživate v razgledu na San Diego.

Čas je bil, da se vrneva na Route 66, nazaj na vzhod. Peljala sva se v Los Angeles in že ko sva se dve uri vozila po natripani, nekje tudi do sedem pasov široki avtocesti oz. obvoznici, naju je minila želja po ogledu mesta. Zapeljala sva na Hollywood Hills in si z razgledne točke ogledala ogromno mesto in znamenit napis Hollywood.

Ameriška velemesta so sestavljena iz treh delov, ki se močno razlikujejo tako po funkciji kot po videzu. V sredini je poslovno središče – downtown. To je najznačilnejši in najbolj prepoznaven del vsakega velemesta, saj ga sestavlja kompleks nebotičnikov – nekakšen simbol velike ameriške gospodarske moči. Čez dan je downtown napolnjen s poslovnimi in drugimi obiskovalci, ponoči in ob nedeljah pa se povsem izprazni. Okoli poslovnega središča je no-

tranji del mesta, ki ga sestavljajo starejše, nekaj nadstropne stavbe z najemniškimi stanovanji, v katerih živijo večinoma nižji sloji. V ta del mesta so se naselile predvsem etnične manjšine. Tukaj so nastali geti, četrti naseljencev ene narodnosti, npr. »Chinatown« ali »Little Italy«. Najrevnejše četrti v notranjem delu mesta se imenujejo slumi. Gre za zanemarjena ali propadajoča stanovanjska območja, v katerih kraljujejo revščina, kriminal, prostitucija in droge. Tu najdemo tudi dele četrti, imenovane »Project«. To so stanovanjske zgradbe v lasti države in tukaj stanovalci živijo iz dneva v dan oz. so v večni borbi za preživetje. Tukaj je največ kriminala in to območje je pod nadzorom policije. Tretji del ameriškega velemesta so predmestja. Gre za različne četrti, pretežno enodružinskih hiš z vrtom, ki se raztezajo daleč v okolico velemesta. Za ta naselja so značilne široke, uniformirane soseske. Tukaj živijo različno premožni sloji, sicer pa so sanje večine Američanov imeti lastno enodružinsko hišo v »zelenju«. Če vidiš eno mesto, si videl vsa.

Iz prenatrpanega Los Angelesa sva jo popihala skozi Pasadeno proti Victorville – mestecu, posvečenemu Route 66. Muzej je bil seveda zaprt. Naslednji postanek je bil v mestu duhov Calico v puščavi Mojave. Puščava spada med visoke puščave, saj se njena glavčina razprostira na nadmorski višini od 1000 do 2000 m. Calico je bilo nekoč rudarsko mesto, ustanovljeno leta 1881 in predstavlja tipično mesto nekdanjega »divjega zahoda«. Ko so izčrpali zalogo

srebrove rude, so se prebivalci izselili in sedaj ne živi tam nihče. Zaradi sušnega podnebja se je mesto ohranilo takšno, kot je bilo pred sto in več leti. V mestu sva si ogledala rekonstruirano življenje takratnega časa.

Poslovila sva se od Route 66 in se čez Arizono, kjer je bilo v puščavi 44 °C, odpeljala v Teksas. Sredi Teksasa sva na avtocesti naletela na cestno blokado. Vsa vozila so usmerili dol s ceste in jih pregledali do zob oboroženi uniformirani možje. Nama so pregledali potne liste, naju vprašali, kaj počneva v ZDA in kdaj greva domov.

Že na kontroli ob prihodu na letališče in kasneje na meji s Kanado sva ugotovila, da je pomembno, da imaš nekoga poznanega v ZDA in da imaš dogovorjen datum odhoda iz ZDA.

Na jugu Teksasa sva se ustavila v Houstonu in se poistovetila z znamenitim izrekom: »Houston, imamo problem.« Tja sva namreč prispela v času prometnega zamaška. Vse ceste so bile zatrpane in sva se tako tri ure vozila po obvoznici ter se gneči skušala izogniti tudi skozi mesto. Do vesoljskega centra Space Center Houston sva prispela pet minut pred osemnajsto uro. Parkirišče je bilo že prazno, muzej pa so zapirali. Varnostniki so nama dovolili narediti par fotografij in naju dobesedno pregnali s parkirišča. ●

... se nadaljuje

Miklavžev sejem s prihodom Miklavža,
prižig lučk in otvoritev drsališča

6. 12. ob 17.00
Park Nade Žagar

Medeni dan
2019

8. 12. ob 11.00
Dom na Vidmu

14. in 21. 12. ob 15.00
Pavlovčeva galerija

Praznične ustvarjalne delavnice
z Andrejo Kranjec

Otroško silvestrovanje s pevko
Andrejo Zupančič in Dedkom Mrazom

31. 12. ob 17.00
Dom na Vidmu

Vsak udeleženec prazničnih delavnic bo prejel 1x brezplačno drsanje.

Drsališče bo odprto od 6. 12. dalje od ponedeljka do petka med 16. in 20. uro ter
v nedeljo, soboto in med novoletnimi počitnicami med 10. in 20. uro.

TIC
ILIRSKA BISTRICA

KOLEDAR DOGODKOV V DECEMBRU

6. 12. 2019 ob 17.00	MIKLAVŽEV SEJEM S PRIHODOM MIKLAVŽA, PRIŽIG LUČK IN OTVORITEV DRSALIŠČA, PARK NADE ŽAGAR
7. 12. 2019 ob 19.00	OTVORITEV LIKOVNE RAZSTAVE RAJKA KRANJCA Z NASLOVOM OD TRUBARJA DO ..., Pavlovčeva galerija
7. 12. 2019 ob 19.00	PREDSTAVA ZA VSAKO PRILOŽNOST Z LADOM BIZOVIČARJEM, Dom na Vidmu
8. 12. 2019 od 11.00 do 18.00	MEDENI DAN, Dom na Vidmu
10. 12. 2019 ob 18.00	TUDI VI SE LAHKO PRERODITE, VGC Točka moči Dom na Vidmu
11. 12. 2019 ob 18.00	STRES – PREVZEMIMO KONTROLO, VGC Točka moči Dom na Vidmu
12. 12. 2019 ob 18.00	»BISTRIČANI BISTRIČANOM« Z JOŽETOM MALJEVCEM, KMS
14. in 15. 12. 2019 ob 9.00	CELODNEVNE IZKUSTVENE DELAVNICE, VGC Točka moči Dom na Vidmu
14. 12. 2019 ob 15.00	PRAZNIČNE USTVARJALNE DELAVNICE Z ANDREJO KRANJEC, Pavlovčeva galerija
15. 12. 2019 ob 18.00	NUNE V AKCIJI, Dom na Vidmu
16. 12. 2019 ob 9.00	TAPKANJE - EFT METODA, VGC Točka moči Dom na Vidmu
17. 12. 2019 ob 17.00	OGLED PREDSTAVE IN OBISK DEDKA MRAZA ZA OTROKE, KI OBISKUJEJO URE PRAVLJIC, KMS
17. 12. 2019 ob 18.00	ZA DOBRO POČUTJE IN IZGLED POMAGAJMO CELICAM V NAŠEM TELESU, VGC Točka moči Dom na Vidmu
19. 12. 2019 ob 18.00	PREDAVANJE O NARAVI IN LJUDEH SNEŽNIKA IN DOLINE REKE, VPLIVNEGA OBMOČJA PARKA ŠKOCJANSKE JAME, KMS
21. 12. 2019 ob 15.00	PRAZNIČNE USTVARJALNE DELAVNICE Z ANDREJO KRANJEC, Pavlovčeva galerija
21. 12. 2019	KOKTELSI, ogrevan šotor pri gimnaziji
28. 12. 2019	BISERI, VSTOP PROST, ogrevan šotor pri gimnaziji
31. 12. 2019 ob 17.00	OTROŠKO SILVESTROVANJE S PEVKO ANDREJO ZUPANČIČ IN DEDKOM MRAZOM, Dom na Vidmu
10. 1. 2020 ob 18.00	OTVORITEV LIKOVNE RAZSTAVE DAJANE ČOK Z NASLOVOM BARVE KRAJINE, Pavlovčeva galerija

In prišel je dan ...

*Ko ugasnila je luč življenja,
se prižgala luč spomina,
ko ostaja v srcu tiha, skrita bolečina.*

ZAHVALA

V 88. letu nas je zapustila naša draga mama, nona,
pranona in sestra

MARIJA ŠTEMBERGER

(19. 10. 1931–30. 9. 2019)

Ob boleči izgubi izrekamo besedo HVALA vsem, ki ste bili z nami v teh težkih trenutkih, nam namenili topel stisk roke in besede tolažbe, darovali cvetje in sveče, ter vsem, ki ste imeli radi našo mamo.

Posebna zahvala vsem zdravnikom in medicinskemu osebju za strokovno pomoč v času njene bolezni, duhovniku Francu Rasporju za opravljeno pogrebno slovesnost na jelšanskem pokopališču in pevcem iz Košane za zapete žalostinke.

Naše hvaležne misli naj dosežejo vse, ki ste našo mamo Mico zadnjič tako množično pospremili na njeni zadnji poti.

Žalujoči: Tine, Dolores, Danilo in Vera z družinami

Novokračine, 2. oktober 2019

*Srce tvoje je zastalo,
zvon v slovo ti je zapel,
misel nate je ostala,
spomin za vedno bo živel.*

ZAHVALA

1. 11. 2019 je v 89. letu sklenila svojo
življenjsko pot naša draga mama in stara mama

PAVLINA STADLER

iz Zarečja pri Ilirski Bistrici

Iskrena hvala sorodnikom, sovaščanom, prijateljem in znanec za izrečena sožalja ter darovano cvetje in sveče. Hvala zdravstveno-negovalnemu osebju iz ZD Ilirska Bistrica in SB Izola za strokovno in prijazno oskrbo. Zahvaljujemo se pogrebni službi, pevcem, gospodu župniku in vsem, ki ste nam na kakršenkoli način pomagali izpeljati pogrebno slovesnost. Posebna zahvala gre vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti in jo ohranjate v lepem spominu.

Vsi njeni

NAGRADNA KRIŽANKA BISTRIŠKIH ODMEVOV

							AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	TAJSKA	VIŠINA POTOPLJE- NEGA TRUPA PRI LADJI	ŠPELA ROZIN	POVEČANJE, PORAST	STARI OČE, DED	LAHEK, PLOŠČAT, KONIČAST COLN	NEUMNOST, OMEJENOST
							SUHOST, SUŠA							
							PRODAJA- LEC IGRAČ AMERIŠKA IGRA S KLJI IN ŽOGICO							
										AMERIŠKO POSESTVO VELIK MORSKI RAK				
KDOR SE POKLICNO UKVARJA Z IZDELOVANJEM IN POPRAVLJANJEM PUŠK												DON ELLIS		
VZHOD, JUTROVO												ZAŠČITNI PREMAZ ZA LES		
ANGLEŠKI PEVEC BOWIE														
NUŠA DERENDA														
ITALIJAN. TISKOVNA AGENCIJA														
POLDRAG KAMEN S PODOBO AFRIŠKI VELETOK														
								EKRAN, MONITOR						
NASELJE V ZGORNJEM DELU VIPAVSKE DOLINE								DEL CELOTE						
NEPO- MEMBEN BIROKRAT									PODSTAVEK, STOJALO					
									OTROŠKO VOZILCE					
SPOJ NA OBLAČILU											OCET			
											RASTLINA S PEKOČIMI LISTI			
ANGLEŠKA FILMSKA IGRALKA KNIGHTLEY												NIKOLA TESLA IZKRČEN SVET V HRIBIH		
KORDI- LJERE									IGRALEC SAMOBOR AMERIŠKI IGRALEC MURPHY				NAJDBA	SKRUŠE- NOST ZARADI OBŽALO- VANJA
RENTA TEBALDI											BALZACOV KNJIŽEVNI STRIČEK PSIČEK, PES			
POMOČ: EKSAMEN KAMEJA OPTIMAT RATIO									PRVI ZA PRVAKOM UDAREC Z DLANJO OB DLAN					
IZPIT														
AVSTRIJSKI DIRKAČ F1 (NIKI) VOTLINA, DUPLO														
EDINI SINČEK									PETER DAJNKO 3. BEET- HOVNOVA SIMFONIJA		STEBLA SIT			
											MOČAN EKSPLOZIV			
KEMIČNI SVINČNIK													DUŠAN SEMOLIČ GLASBENA PRVINA	
SERGEJ PAHOR											PREDEL, OBMOČJE MOČVIREN NIŽINSKI SVET			
FRANCO- SKI AVTO PALUBA LADJE														
TEKMO- VALEC NA SINJSKI ALKI									OLIVER STONE ZDRAVILO		TOMO ČESEN JAPONSKI VULKAN		TIROLSKA REKA STAR CITROËN	
LIKOVNI IZDELEK OTTO LOEWI											RAZUM IVAN POTRČ			
NA ENO OKO SLEP ČLOVEK									NEMŠKA MULTINA- CIONALKA					
ŠARA, KRAMA									KONSER- VATIVNI ČLAN RIMSKEGA SENATA					

Geslo nagradne križanke pošljite na naslov: **Bistriški odmevi, Bazoviška cesta 14, 6250 Ilirska Bistrica** s pripisom »Nagradna križanka«, **najkasneje do 15. decembra 2019.**

Bar Kočanja poklanja 3 nagrade:

1. nagrada: malica za dve osebi | 2. nagrada: malica za eno osebo | 3. nagrada: sladica za dve osebi

Geslo prejšnje križanke: »Park Seventeen«. Izžrebali smo tri nagrajence:

1. VELIKO PICO PO IZBIRI ZA ENO OSEBO prejme **MARJAN SMRDELJ**, Prešernova 8a, 6250 Ilirska Bistrica,
2. SOLATO PO IZBIRI ZA ENO OSEBO prejme **ROMAN KOPRIVC**, Rozmanova 24a, 6250 Ilirska Bistrica,
3. PALAČINKO PO IZBIRI ZA ENO OSEBO prejme **ANTON ROŽANC**, Zarečica 1, 6250 Ilirska Bistrica.